

Opplæringstilbud i Finnmark

Rapport fra Aske Prosjektutvikling og Oslo Economics

Om Aske Prosjektutvikling

ASKE er rådgiver for offentlige og private aktører innen utredning av skolestruktur, analyse av skolebruk og strategisk utvikling av undervisningsbygg. Vi arbeider med konseptutvikling, programmering og design av skole- helse- og øvrige samfunnsbygg over hele landet.

Visjonen til Aske Prosjektutvikling er å bli den foretrukne partneren når man skal planlegge for fremtidsrettede og bærekraftige skoleanlegg som gir læring, tilhørighet og helse. Det handler om å forstå hvordan hverdagen kan bli bedre for dem som skal bruke bygget i den særegne konteksten den står i.

Om Oslo Economics

Oslo Economics utreder samfunnsfaglige problemstillinger og gir råd til bedrifter, myndigheter og organisasjoner. Våre analyser kan være et beslutningsgrunnlag for myndigheter, et informasjonsgrunnlag i rettslige prosesser, eller for interesseorganisasjoner. Vi forstår problemstillingene som oppstår i skjæringspunktet mellom marked og politikk.

Oslo Economics er et samfunnsfaglig rådgivningsmiljø med erfarne konsulenter med bakgrunn fra offentlig forvaltning og ulike forsknings- og analysemiljøer. Vi tilbyr innsikt basert på bransjeerfaring, fagkompetanse og et nettverk av samarbeidspartnere.

Opplæringstilbud i Finnmark/nummer

© Oslo Economics, 14. september 2023

Kontaktperson:

Beate Aske Løvteit / Grunnlegger, Aske Prosjektutvikling AS

beate.aske.lotveit@askeprosjektutvikling.no, Tel. 454 04 501

Foto/illustrasjon: iStock.com/ Travel Faery

Innhold

Sammendrag og konklusjoner	4
1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn og formål	7
1.2 Mandat	9
1.3 Rapportens struktur	9
2. Metode	10
2.1 Beskrivelse av utredningsmetodikk	10
2.2 Data og kilder	12
3. Organisering av det videregående opplæringstilbudet i Finnmark	14
3.1 Søknad om videregående utdanning i Finnmark	14
3.2 Utdanningstilbud ved videregående skoler i Finnmark	14
3.3 Utdanningspolitiske rammebetingelser	18
3.4 Tidligere initiativer og tiltak	18
4. Vurdering av det videregående opplæringstilbudet i Finnmark	20
4.1 Kvalitet i opplæringen	20
4.2 Kvalitet i fagmiljøene på skolene	20
4.3 Frafall	21
4.4 Utenforskap	23
4.5 Økonomi	23
4.6 Reisevei og boforhold	25
4.7 Region-/stedsutvikling	26
4.8 Vurdering av LOSA-tilbudet	27
5. Tiltak	29
5.1 Identifiserte tiltak	29
5.2 Oppsummering og anbefaling av tiltak	46
6. Konklusjon	51
7. Referanser	52
Vedlegg A Forslag til søkbare fagtilbud	55

Sammendrag og konklusjoner

Aske Prosjektutvikling og Oslo Economics har gjennomført en utredning på oppdrag Troms og Finnmark fylkeskommune om det videregående opplæringstilbudet. Siden 2017 har elevtallene i Finnmark falt fra 2500 til 2000 elever, og SSBs befolkningsframskrivninger anslår at man vil miste ytterligere 500 elever fram mot 2030. Skolene har allerede vært gjenstand for en rekke nedskjæringer og opplever at smertegrensen for kutt er nådd med dagens opplæringsmodell. Med dette som bakteppe, legger rapporten frem en rekke mulige tiltak og endringer i søkbare fagtilbud som kan redusere kostnadsnivået og samtidig sikre at andre viktige vurderingskriterier og politiske mål blir hensyntatt.

Vår endelige anbefaling til administrativ skolestruktur i Finnmark, er innføring av en regional avdelingsmodell. Flere av tiltakene vi anbefaler i denne rapporten vil naturlig kunne iverksettes i kombinasjon med denne administrative endringen. En samlet administrativ ledelse for videregående skoler innad i inntaksregionene vil organisk sørge for økt samarbeid mellom skolene. Styringsmodellen vil gi klare insentiver til økt samordning av opplæringstilbud, og at skolene deler på ressurser på en måte som er i fylkets og elevenes beste interesse. Sikring av fagnettverk mellom skolene og økt grad av formell samhandling mellom skoler, fylkeskommunen og lokalt næringsliv, anbefales også som separate tiltak, og vi anbefaler at muligheten for å innføre Steigen-modellen som alternativ til dagens LOSA-ordning blir vurdert utprøvd i et pilotforsøk.

Videre anbefaler vi å konsentrere fagtilbudet innen ulike programområder til færre skoler per inntaksregion. Intensjonen er at en slik endring vil spille på styrkene til skolene i inntaksregionen, og forslaget om flytting og nedleggelse av spesifikke linjer er sekundært til behovet for kostnadsreduksjoner via økning av gjennomsnittlig antall elever per klasse. Da flytting av fagtilbud kan lede til flere borteboende og lengre reiseveier, kan fylkeskommunen vurdere avhjelpende tiltak. Vi har vurdert et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever. En bør også undersøke muligheter for å øke bruken av digitale verktøy slik at elever eksempelvis kan tilbys enkelte valgfag digitalt på tvers av skoler. Dette vil kunne øke bredden i opplæringstilbudet og samtidig redusere kostnader per elev.

Om prosjektet

Troms og Finnmark fylkeskommune har tildelt Aske Prosjektutvikling og Oslo Economics et oppdrag om å gjennomføre en utredning av den videregående opplæring i Finnmark. Utredningen innebærer et sett med tiltak og konkrete fagtilbud som kan redusere kostnader i videregående opplæring i fylket uten å gå på bekostning av kvalitet i opplæringen, elevers gjennomføring og trivsel eller lokale særinteresser. Bredde i fagtilbudet, smart organisering og en geografisk spredning av læresteder og bosettingsstruktur, er fremhevet som sentrale mål for utformingen av videregående opplæring i Finnmark. Prosjektet innebærer også en kort vurdering av LOSA-ordningen og eventuelle alternativer dersom ordningen må legges ned på grunn av brudd på opplæringsloven. Tiltak som er i strid med langsiktige politiske målsetninger, slik som nedleggelse av spesifikke skoler eller endringer i inntakssystem for videregående opplæring, ligger utenfor prosjektets mandat å vurdere, og det samme gjør tiltak knyttet til utdanningstilbud som ikke er tilbudt på fylkeskommunalt nivå.

Metodikk

Metodikken i denne rapporten bygger på utredningsinstruksens regler om utarbeiding av beslutningsgrunnlag for tiltak som utføres i eller på oppdrag for statlige forvaltningsorganer. Vi gjennomgår og vurderer nåsituasjonen og utarbeider tiltak som så blir filtrert og vurdert basert på gjennomførbarhet, antatt virkning innenfor ulike vurderingsområder og hvilke prinsipielle spørsmål de reiser. Vurderingskriteriene brukt til vurdering av tiltak, er utarbeidet i samhandling med oppdragsgiver og gjenspeiler politiske målsetninger for videregående opplæring i Finnmark. Sentrale vurderingsdimensjoner er den antatte effekten av tiltakene på kvaliteten i opplæringen, på

kvaliteten i fagmiljøet, på frafall og utenforskap blant elever, på kostnadsnivået, på reisetid og på regions- og stedsutvikling. Innen hvert vurderingskriterium vurderes tiltak på en skala med fire nivåer av positive virkninger, fire nivåer av negative virkninger og et nøytralt utfall.

Informasjonsgrunnlaget er basert på en rekke kilder, herunder semistrukturerte personintervjuer med skoleledere, fellesmøte med ansatte i Finnmarksskolene, offentlig tilgjengelige politiske styringsdokumenter og dokumenter tilsendt av fylkeskommunen og skolene, samt data om budsjett, regnskap og elevers bo- og reisesituasjon tilsendt av skolene. Ved hjelp av kvalitative intervjuer og dokumentgjennomganger, har vi forsøkt å dokumentere og ta høyde for skolenes perspektiv, da særlig utfordringer og bekymringer tilknyttet endringer i fagtilbudet. Elevdata med borteboerstatus og hjemstedspostnummer har blitt brukt til å få innsikt i hvor mange borteboende det er ved hver skole, hvor langt de typisk reiser og hvilke fagtilbud som kan flyttes uten store negative effekter på reisetid.

Tall som er brukt om antall elever er hentet fra Udir.no, samt tilsendt elevdata. Tall på antall klasser og regnskapstall er hentet fra tilsendt dokumentasjon fra skolene og fylkeskommunen. Tall for klasseressurser er fra mai 2023, det tas derfor forbehold om at tall kan være upresise og at endinger kan ha skjedd i etterkant.

Nåsituasjonen i Finnmark

Andelen elever som gjennomfører videregående opplæring er lavere i Finnmark sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette kan delvis forklares ved at andelen som velger yrkesfaglig opplæring er høyere, og at gjennomføringsratene systematisk er lavere innen denne typen videregående opplæring, men også innenfor yrkesfaglig opplæring har Finnmark lavere gjennomføringstall enn landsgjennomsnittet. Samtidig tyder arbeidsmarkedsstatistikk på at arbeidsledighet blant unge ikke er et spesielt stort problem i fylket.

Innen videregående opplæring har mange elever lang reisevei, og i overkant av 500 elever er per dags dato borteboende. Dette kan medføre en rekke problemer knyttet til utenforskap og kan være en av årsakene til relativt høyt frafall i fylket. Samtidig viser befolkningsframskrivninger til et synkende elevgrunnlag for Finnmarksskolene, noe som vil ha følger for skolenes budsjetter fremover da skolenes finansieringsmodell delvis er basert på elevtall. Usikkerhet knyttet til hvorvidt enkelte fagtilbud kan tilbys hvert år kan skape uforutsigbarhet for elever og ansatte, og å drive klasser med få elever medfører høye kostnader per elev. På bakgrunn av disse faktorene bør dagens opplæringsmodell revurderes. I tillegg er dagens LOSA-ordning trolig lovstridig da dagens opplæringslov tydeliggjør at undervisning i hovedsak ikke kan organiseres digitalt. Dette gjør at alternativer til LOSA-ordningen også må vurderes.

Aktuelle tiltak

Vi har vurdert 11 ulike tiltak i denne rapporten som hvert er beskrevet og vurdert i kapittel 5. Blant dem er tre versjoner av en avdelingsmodell som samler skoler under færre administrasjoner. Formålet med slike tiltak er å spare kostnader ved å behøve noe færre administrative stillinger totalt sett, i tillegg til å skape naturlige insentiver til å samordne opplæringstilbud og hensynta målsetninger på tvers av skoler. Én vurdert avdelingsmodell samler alle skoler i Finnmark under én administrasjon, en annen samler skoler innen inntaksregioner og den siste samler kun de tre skolene Tana, Vardø og Vadsø i Øst-Finnmark.

Vi utreder også et forslag til endring i søkbare fagtilbud der vi legger vekt på at fagtilbud som foreslås lagt ned eller flyttet, enten har lave elevtall eller forutsetning for å bli tilbudt til en lavere kostnad ved en annen skole i inntaksregionen. Det er her viktig å fremheve at det spesifikke forslaget for endring i fagtilbud, kun er ett forslag av mange mulige. Hovedpoenget ligger i å sørge for en viss spesialisering av skoler innad i inntaksregionene, heller enn at skolene konkurrerer om elever innenfor de ulike programområdene. Dette vil derfor medføre å flytte eller legge ned linjer med manglende elevgrunnlag, og samle tilsvarende fagtilbud ved færre videregående skoler.

Andre tiltak til vurdering er utvikling av fylkeskommunale fagnettverk, sikring av fora for dialog mellom skole, fylkeskommune og næringsliv og økt bruk av digitale hjelpemidler. Disse tiltakene kan sees på som verktøy for å bedre kommunikasjon og samarbeid på tvers av skoler og andre viktige organisasjoner som har betydning for videregående opplæring i fylket. Økt bruk av digitale hjelpemidler kan både bidra til mer effektiv opplæring innad i enkeltskolene og muliggjøre at noen fag kan gjennomføres digitalt på tvers av skoler for å øke tilgjengeligheten i fagtilbudet. Dette er et tiltak som kan komme både elever og ansatte til gode i en situasjon der lange reiseveier er et stadig problem.

LOSA-ordningen er trolig ikke lovlig med tanke på dagens opplæringslov, da opplæringen i stor grad baserer seg på fjernundervisning. Et eksempel på et alternativ til LOSA, er Steigen-modellen. Dette er også en

vekslingsmodell som i andre deler av landet har erstattet LOSA med suksess. Et annet alternativ er å stenge ned LOSA uten noen erstatning. Begge disse mulige tiltakene blir vurdert i kapittel 5.

For å avhjelpe eventuell økning i antall borteboere som flytting av linjer kan medføre, vurderer vi til slutt et behovsprøvd fylkeskommunalt botilskudd for borteboere. Ved kostnadsbesparelser knyttet til en smartere organisering av opplæringstilbudet, kan det være rom for avhjelpende tiltak som dette.

Konklusjoner

Vi anbefaler en økt konsentrasjon i fagtilbudet ved å kombinere flytting og nedleggelse av linjer med uforutsigbare tilbud der elevtallene konsekvent er lave. Dette vil kunne lede til store besparelser da klasseressurser er svært kostbart. I kombinasjon med dette, anbefaler vi en regionbasert avdelingsmodell som organisk kan sørge for at skolene hensyntar hverandres behov og samordner opplæringstilbudene på en hensiktsmessig måte.

Det er viktig å være oppmerksom på hvilke negative konsekvenser dette kan ha for elever og ansatte med tanke på reisevei og behovet for å bo hjemme under videregående opplæring, og derfor anbefaler vi å vurdere avhjelpende tiltak som eksempelvis økt botilskudd til borteboende elever. Vi har sett på et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever. Samtidig kan det være hensiktsmessig å vurdere økt bruk av digitale hjelpemidler som et verktøy for å kunne tilby enkelte fag digitalt på tvers av skolene. Dette vil kunne øke fagenes tilgjengelighet uten at det reflekteres i en betydelig økning i bruken av knappe undervisningsressurser.

Til slutt anbefaler vi å vurdere Steigen-modellen som et alternativ til dagens LOSA-modell. Dette kan blant annet innebære en utprøving av modellen i en pilotordning. Dette gjelder særlig dersom det skulle vise seg at LOSA-ordningen forblir i strid med opplæringsloven etter at ny forskrift til opplæringslov er på plass høsten 2023. Erfaringer fra andre skoler tilsier at Steigen-modellen kan være en god erstatning for LOSA uavhengig av spørsmålet om lovlighet.

1. Innledning

Troms og Finnmark fylkeskommune (TFFK) beslutter årlig opplæringstilbudet i fylket. For skoleåret 2024/2025 er det bestilt en utredning av videregående opplæring i Finnmark. Utredningen skal både ivareta et bredt tilbud, faglig miljø og kvalitet, i tillegg til å sikre en smart administrativ organisering av opplæringstilbudet innenfor godkjente budsjett-rammer. Fylkestinget har vektlagt at en utredning skal identifisere tiltak som både sikrer at fleksible opplæringsmodeller kan bli tilbudt og sørger for geografisk spredning av skolesteder i Finnmarksregionen.

1.1 Bakgrunn og formål

Fylkestinget har bedt Fylkesrådet om å identifisere hvilke tiltak som må til for å ha en geografisk spredning av skolesteder i den videregående opplæringen i Finnmark, samtidig som det skal kunne tilbys fleksible opplæringsmodeller.

Aske prosjektutvikling og Oslo Economics bistår Troms og Finnmark fylkeskommune ved Utdanning øst med å løse oppgaven. Utredningen inneholder forslag til hvordan Finnmark kan organisere den videregående opplæringen for å ivareta:

- et bredt tilbud
- faglige miljø
- kvalitet
- smart administrativ organisering
- bærekraftig økonomi.

Målet med utredningen er å svare ut alle forholdene.

1.1.1 Opplæringsmodeller

I dag har alle ungdommer rett til videregående opplæring etter fullført grunnskole. Det skilles mellom nasjonale og fylkeskommunale opplæringsmodeller. De nasjonale hovedløpene innen videregående opplæring er:

1. Treårig studiespesialiserende opplæring som kvalifiserer elevene til høyere utdanning
2. Fag- og yrkesopplæring hvor elevene går to år på skole etterfulgt av to års læretid i bedrift (2+2-modellen). I hovedmodellen har bedriftene ansvaret for opplæringen på vg3. Første året i læretiden fokuserer på opplæring, og i det andre året er det verdiskaping som står sentralt.

Innen yrkesfaglig opplæring fins det flere alternative løp:

- Særløpsfag – elevene går vg1 i skole og deretter tre år i læretid i bedrift. To av de tre årene i bedrift er opplæring, og det siste året er verdiskaping. I løpet av læretiden skal lærlingen ha opplæring i fellesfag og programfag.
- Yrkeskompetanseløp – er et rent skoleløp, der elevene får tre år med yrkesopplæring i skole.
- Påbygg – elever i yrkesfaglige utdanningsprogram kan ta påbygging for å få generell studiekompetanse. For å ta påbygging til generell studiekompetanse må søkeren ha fullført og bestått vg1 og vg2 fra et yrkesfaglig utdanningsprogram eller oppnådd yrkeskompetanse med oppnådd fag- eller svennebrev eller vitnemål med yrkeskompetanse.
- Kryssløp - Elever som har fullført vg1 studiespesialisering kan gå over til vg2 yrkesfag, og samtidig fullføre opplæringen på normert tid. Elevene må innhente kompetanse fra programfagene på vg1 i det aktuelle yrkesfaglige utdanningsprogrammet.

Fylkeskommunale opplæringsmodeller

Fylkeskommunen har ansvar for videregående opplæring, inkludert opplæring i bedrift. I tillegg til de nasjonale opplæringsmodellene kan fylkeskommunene velge alternative måter å organisere opplæringstilbudet på.

Vekslingsmodellen er et eksempel på en alternativ måte å organisere fag- og yrkesopplæringen, hvor opplæringen veksler mellom skole og bedrift gjennom et fireårig opplæringsløp. Lærekontraktene tegnes da ofte i løpet av første eller andre opplæringsår. Læreplaner og fagfordeling er den samme. Modellene kan variere og utvikles lokalt, men alle modellene skal følge forskrift til opplæringsloven § 6A-7. I vekslingsmodeller samarbeider lærere og instruktører om opplæringen og utviklingen til elevene og lærlingene.

Yrkes- og studiekompetanse (YSK) og tekniske allmennfag (TAF) YSK og TAF er opplæringsløp som i løpet av fire år gir eleven/lærlingen både yrkes- og studiekompetanse. Eleven kan inngå kontrakt med bedrift fra første år og avlegge fag- eller svenneprøve etter fire år. Eleven får opplæring i bedrift og skole parallelt.

Treårig løp til studiekompetanse på yrkesfaglige utdanningsprogrammer - kombinerer Vg1 og Vg2 på yrkesfaglige utdanningsprogram med Vg3 påbygging til generell studiekompetanse. Modellen gir et mer

praksisrettet skoleløp. Etter endt utdanningsløp kan eleven søke høyere utdanning eller gå ut i lære dersom skoleeier tilbyr dette.

Alternativ vg3 i skole – For elever som ikke får læreplass i bedrift, må bedriftsdelen av opplæringen finne sted i skole. Fylkeskommunen skal gi tilbud om opplæring som lærlinger, praksisbrevkandidater og lære kandidater ikke kan få i lærebedriften.

Tilrettelegging for enkeltelever i regi av fylkeskommunen:

Større del av opplæringen i bedrift eller skole

Lærlingen kan gjennomføre en større del av opplæringstiden i godkjent lærebedrift enn fastsatt i opplæringsordningen for faget. Lærlingen kan ha full opplæring i bedrift (0+4) eller opplæring i bedrift etter ett år i skole (1+3). Lærebedrifter har ansvaret for opplæring i programfagene på vg1/vg2. Elevene skal i tillegg gjennomføre fellesfagene fra vg1 og vg2, og det er fylkeskommunen som har ansvar for opplæringen i fellesfagene. Skolen kan også ta større del av opplæringen enn den fastsatte opplæringsordningen i faget (Anon., 2023).

En liten prosentandel av elevmassen følger av ulike årsaker ikke ordinært løp mot full kompetanse. Dette kan være ungdommer som har nedsatt fysisk eller psykisk funksjonsevne, elever som har psykiske lidelser eller andre utfordringer. Elevene har sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten og rett til individuelt tilrettelagt opplæring. Denne gruppen elever tilbys gjerne opplæring i mindre grupper med høyere voksendekning. Det kan være utfordrende å tilby et skoleløp som gir elever med grunnkompetanse mulighet for et varig arbeidsforhold.

Eksempler på fylkeskommunale opplæringsmodeller utenfor Finnmark

Det finnes i dag flere lokale opplæringsmodeller som benyttes i ulike deler av landet. Eksempler på slike modeller inkluderer blant annet:

- «Steigenmodellen» er et eksempel på vekslingsmodellen og innebærer at eleven blir lærlinger fra første dag videregående opplæring (Skavhaug, 2022). Denne modellen krever ett tett samarbeid mellom arbeidslivet og skolene, og gjør at elevene i denne ordningen kan ta et fagbrev fire år etter skolestart.
- Bedriftsmodellen er et annet eksempel på vekslingsmodellen og har som mål å sikre gode og skreddersydde opplæringstilbud som ivaretar behovet for faglært arbeidskraft lokalt samtidig som elevene kan bo hjemme (Arena Nord-Troms, 2023). Bedriftsmodellen tilbyr opplæringsløp som ikke tilbys ved den videregående skolen lokalt, og kan betraktes som et supplerende tilbud.

Modellen har store likhetstrekk med Steigenmodellen.

- Vest-Agder fylkeskommune sin «Modell for opplæringsløp mot grunnkompetanse og fast tilrettelagt arbeid», som bygger på den ordinære 2+2 modellen, men legger inn viktige punkter for å imøtekomme elevenes behov for oppfølging mot tydelige, langsiktige mål (Siri Anette Nordby, 2020).

1.1.2 Spesielle hensyn i Finnmark

Finnmark har hatt en samlet nedgang i folketallet mellom 2016 og 2020. Fraflyttingen og fødselsunderskuddene som flere kommuner har hatt, har bidratt til at folketallet har minket for alle kommunene i Finnmark siste år, med unntak av i Alta. De største prosentvise nedgangene i folketall i 2021 hadde Lavangen, Nordkapp, Lebesby og Gamvik. Videre ble det i 2022 født 88 barn færre i Finnmark enn året tidligere (Statsforvalteren i Troms og Finnmark, 2022).

De som flytter fra fylket, er ofte unge mennesker under utdanning eller som nettopp har avsluttet utdanningen sin. Som resultat opplever man flere steder mangel på arbeidskraft i nøkkelstillinger og stor gjennomtrekk av personell.

En relativt høy andel av elever i Finnmark velger en yrkesfaglig studieretning. Blant annet er bygg- og anleggsbransjen en av de største næringene i Nord-Norge, og økt turisme har gjort at reiselivsnæringen har fått en tydeligere rolle enn tidligere. Næringslivet trekker også frem mineralnæring, havbruk og energisektoren som sentrale kilder til vekst og verdiskaping i årene som kommer.

Gjennomføringsgraden for elever ved videregående opplæring i Finnmark er relativt lav sammenlignet med resten av landet. Dette kan delvis forklares ved at en høy andel elever velger yrkesfaglig opplæring, og gjennomføringsgraden generelt er noe lavere innen yrkesfagene, men også innen yrkesfagene er gjennomføringsgraden lavere sammenlignet med landsgjennomsnittet (SSB, 2023a; 2023b). Det kan være ekstra utfordrende å tilby videregående utdanning i en region som Finnmark av årsaker som spredt bosetting, synkende elevgrunnlag, utfordringer med å skaffe kvalifiserte lærere på de minste lærestedene, små klasser og store reiseavstander.

Den videregående skolen i Finnmark har vært gjenstand for betydelige økonomiske nedskjæringer gjennom de siste årene, og lærestedene opplever en rekke utfordringer i dag som primært henger sammen med nedadgående elevgrunnlag. Kombinasjonen av at Finnmark er et geografisk stort område med spredt bebyggelse og negativ befolkningsvekst, byr på

særskilte utfordringer for regionen. Lave søkertall til en rekke opplæringsstilbud, særlig ved de små lærestedene, fører til at en del opplæringsstilbud er nedleggingsstruet. Dette får negative ringvirkninger som for eksempel uforutsigbarhet, både for elever og ansatte, og påvirker skolenes evne til å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. En annen konsekvens av det nedadgående elevtallet, er at klassestørrelsene på en del av lærestedene blir veldig små. I noen tilfeller så små at man kan diskutere hvorvidt det er mulig å ivareta det psykososiale læringsmiljøet til elevene på en forsvarlig og god måte. I tillegg er det kostnadmessig krevende å drifte åtte ulike læresteder som tilbyr et relativt bredt fagtilbud. Dette medfører at skolenes økonomiske handlingsrom er svært begrenset.

1.2 Mandat

Målet med denne rapporten er å identifisere strategiske tiltak som, innenfor en bærekraftig økonomisk ramme og en effektiv administrativ organisering, kan sikre et bredt utvalg av videregående opplæringsmuligheter i Finnmark. Disse tiltakene skal samtidig ivareta både kvalitet og faglige miljøer. Rapporten har til hensikt å legge grunnlaget for vurderingen av hvilke fagtilbud videregående skoler i Finnmark skal tilby for skoleåret 2024/2025.

Rapportens utgangspunkt er fylkestingets sak 128/22, vedtak nr. 25, som gir tydelige retningslinjer til fylkesrådet om å identifisere nødvendige tiltak for å opprettholde en geografisk spredning av videregående skoler i Finnmark. Samtidig skal det legges til rette for fleksible opplæringsmodeller. Den foreslåtte organiseringen av videregående opplæring skal dermed ta hensyn til et bredt spekter av utdanningstilbud, opprettholde faglig kvalitet og etablere en smart administrativ struktur, alt dette skal skje innenfor en bærekraftig økonomisk ramme.

Utredningen skal ivareta:

- Geografisk spredning av skolesteder: Utredningen skal sikre at ingen skoler legges ned i løpet av perioden, og at videregående opplæring skal være tilgjengelig på de samme stedene som i dag, inkludert de som mottar opplæring gjennom LOSA.
- Fleksible opplæringsmodeller: Utredningen må fremme ulike modeller som tar hensyn til geografisk spredning av skoler i Finnmark og beskrive konsekvensene av hver modell.
- Bredt faglig tilbud: Utredningen må beskrive hvordan dette opprettholdes i alle forslag og

presentere forslag til plassering av ulike opplæringsstilbud.

- Faglige miljøer: Utredningen må beskrive hvordan disse blir ivaretatt i alle forslag.
- Smart organisering og kvalitetssikring: Utredningen må presentere flere modeller og vurdere konsekvensene av hver modell, inkludert eventuelle administrative eller organisatoriske endringer. Forslagene må holde seg innenfor godkjente budsjettgrenser i fylkeskommunen. I tillegg bør forslag til grep som fører til en «smart organisering» ha som mål å øke skolenes økonomiske handlingsrom, utvikle et sterkt faglig fellesskap på tvers av skolene, skape en felles skolekultur med en tydelig visjon, mål og verdier og samarbeide om å gi fremtidige elever i Finnmark et attraktivt, forutsigbart og fleksibelt utdanningsløp.
- Kvalitet i opplæringen: Utredningen må tydeliggjøre hvordan kvaliteten i opplæringen blir ivaretatt i alle forslag, i samsvar med NY Opplæringslov og relevante forskrifter og forskningsfunn.
- Forebygging av utenforskap og skolemiljø: Utredningen må beskrive hvordan hvert forslag bidrar til å forhindre utenforskap og sikrer et trygt og godt skolemiljø for elevene, i tråd med gjeldende regelverk og retningslinjer.

I tillegg skal utredningen vurdere en modell som inkluderer organisering av de minste videregående skolene, som Tana og Vardø videregående skoler, og om de eventuelt kan samles med Vadsø videregående skole. Fylkeskommunen har tidligere utredet muligheten for å videreutvikle den videregående opplæringen gjennom å innføre en avdelingsmodell der man samler flere læresteder under en felles skoleledelse. Oppdragsgiver har spesifikt bedt om at avdelingsmodellen utredes som et mulig tiltak i denne rapporten.

1.3 Rapportens struktur

Rapportens struktur tar utgangspunkt i utredningsinstruksens rammeverk for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak. I kapittel 2 presenteres metoden som er benyttet i rapporten. Videre følger kapittel 3 og 4, hvor vi utfører vi en grundig beskrivelse og vurdering av nåsituasjonen for å kunne stadfeste problemene som mulige tiltak kan adressere. Kapittel 5 er viet til å liste opp mulige tiltak, sile ut tiltakene som er mindre relevante og diskutere hvilke prinsipielle spørsmål de ulike tiltakene kan relateres til. I kapittel 6 utreder vi tiltakenes virkninger og kapittel 7 inneholder anbefalinger og vurderinger av anbefalte tiltaks gjennomførbarhet.

2. Metode

I dette kapittelet beskriver vi metodebruken, informasjonskilder og analytiske kriterier brukt i rapporten. Utredningsinstruksens veiledende spørsmål for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak har vært særlig sentral i vår metodiske strategi.

2.1 Beskrivelse av utredningsmetodikk

Utredningsinstruksen er det veiledende rammeverk for rapportens metode. I det følgende kapittelet beskriver vi denne, i tillegg til vurderingskriteriene som informerer analysen av mulige tiltak innen videregående opplæring i Finnmark.

2.1.1 Utredningsinstruksen

Instruks om utredning av statlige tiltak (Finansdepartementet, 2016) inneholder en rekke regler for hvordan en skal utarbeide beslutningsgrunnlag for tiltak som utføres i eller på oppdrag for statlige forvaltningsorganer. Minimumskravet er at slike utredninger skal besvare de følgende seks spørsmålene:

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?
- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

De seks spørsmålene ovenfor danner til sammen et rammeverk for utarbeiding, analyse og anbefaling av tiltak. Metodikken brukt i denne rapporten er direkte utformet for å kunne besvare disse spørsmålene.

2.1.2 Vurderingskriterier

Analysen av virkninger ved ulike tiltak gjøres gjennom en vurdering av syv ulike kriterier. Kriteriene er basert på innspill fra Troms og Finnmark fylkeskommune, rektorer og ansatte i skolene, i tillegg til at de er forankret i *Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028*. Kriteriene tillegges også en relativ betydning som benyttes til å vekte de ulike kriteriene i den samlede vurderingen.

Kriteriene som ligger til grunn for vurderingene er oppsummert i Tabell 2-1. Tabellen gir en oversikt over vurderingen av de ulike kriterienes betydning, det vil si i hvor stor grad de ulike kriteriene vektlegges i den

samlede vurderingen. Tiltakene vil vurderes på en skala fra stor positiv virkning til stor negativ virkning, som illustrert i

Tabell 2-2. En beskrivelse av kriterienes innhold, samt bakgrunn for kriterienes relative tillagte betydning, er gitt nedenfor.

Tabell 2-1: Vurderingskriterier og vurdering av deres betydning

Kriterium	Betydning
Kvalitet i opplæringen	Stor
Kvalitet på fagmiljøene	Stor
Redusert frafall og utenforskap	Middels
Reduserte kostnader	Stor
Redusert reisetid	Middels
Stedsutvikling	Middels

Tabell 2-2: Skala for vurdering av virkning

	Ingen	Liten	Middels	Stor	Svært stor
Positiv					
Negativ					

Kvalitet i opplæringen

I *Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028* er kvalitet i opplæringstilbudet en av de overordnede målsetningene for fylket. I Finnmark har man som mål at tilbudet skal være forutsigbart, fleksibelt og effektivt med gjennomgående skoletilbud så langt det er mulig. Den enkelte elev og lærling skal gis et opplæringstilbud med høy kvalitet som gjenspeiler det offentlige og det private næringslivets behov.

I plandokumentet defineres opplæringstilbud med høy kvalitet slik:

- «Skal preges av et godt læringsmiljø med kultur for læring og endring.
- Skal preges av at møtet mellom lærer og elev gir utvikling av den enkelte og der den enkelte får utfordringer i samsvar med sitt potensiale.

- Skal preges av gode relasjoner både innad i skolen og i samarbeid med kommunene og næringslivet.
- Skal preges av godt samarbeid mellom elev/foreldre/ lærere og lærling/bedrift.
- Skal sikre gode overganger gjennom hele opplæringen» (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015).

Flere av punktene legger til grunn at lærerens kompetanse i klasseledelse og evne til å etablere positive relasjoner til hver enkelt elev er sentrale enkeltfaktorer som har avgjørende betydning for å utvikle og opprettholde gode læringsmiljøer som bidrar til personlig, sosial og faglig læring hos elevene. Videre er ansatte med relevant og høy kompetanse avgjørende for å nå målene om kvalitetsutvikling i skolen. Skoleomfattende utviklingsarbeid krever i tillegg at alle jobber mot samme mål og er grunnleggende enige om skolens verdier. Det er skoleledelsen sin oppgave å gi retning og energi til skolens utviklingsarbeid.

For at det samlede opplæringstilbudet skal være attraktivt, må det være forutsigbart og stabilt over tid slik at man tilrettelegger for sikker rekruttering av nye elever og kan bygge opp solide og robuste fagmiljøer.

Videre skal tilbudet kunne sammenlignes med tilbudet i resten av landet.

Denne rapporten refererer til kvalitet i opplæringen som det faglige tilbudet elevene mottar på sin respektive skole, og sitt valgte opplæringstilbud. I dette ligger det også at tilbudet skal være tilgjengelig og forutsigbart for elevene.

Kvalitet på fagmiljøene

Også når det gjelder kvalitet på fagmiljøet vises det til den regionale kompetanseplanen. I tillegg til nevnte punkt under kvalitet i opplæringen, uttales det at:

«Strukturen i videregående opplæring tilpasses elevens faglige behov, næringslivets og det offentlige behov, som styrker fagmiljøene, som ivaretar en desentralisert bosettingsstruktur og sikrer en bærekraftig økonomi» (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015).

Videre trekkes følgende punkt i kompetanseplanen fram som kjennetegn på kvalitet:

- «Skal preges av engasjerte skoleledere som har fokus på det som skjer i klasserommet og som kan gi råd og veiledning til lærere.
- Fagmiljøene ved skolene skal være robuste og attraktive» (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015).

Fra dette fremkommer det at styrking av fagmiljøet anses som sentralt, og det vil derfor inngå som et vurderingskriterium i denne rapporten.

Redusert frafall og utenforskap

Redusert frafall viser til tiltakenes antatte effekt på gjennomføringsrater i videregående opplæring. Både på fylkeskommunalt og nasjonalt nivå er minimering av frafall et viktig mål innen videregående opplæring, og en målsetning for Finnmark er blant annet at «andelen av elevene med gjennomført og bestått er lik andelen i landsgjennomsnittet» (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015).

Videre innebærer kriteriet også å vurdere tiltakenes effekt på utenforskap blant elevene. I denne rapporten defineres utenforskap som å havne utenfor skole og arbeidslivet på lang sikt, i tillegg til å representere mistrivsel og mangel på inkludering i skolegangen.

Redusert frafall og utenforskap vil derfor være et naturlig vurderingskriterium for mulige tiltak.

Reduserte kostnader

Kriteriet «reduserte kostnader» gjenspeiler tiltakenes antatte effekt på kostnadsnivået hos skolene. Besparelser vil være nødvendige om en skal tilpasse seg budsjettkutt over tid, og vektlegging av dette kriteriet ved vurdering av tiltak er viktig for å sikre økonomisk bærekraftig drift av videregående opplæring. Dette behovet styrkes også av den forventede nedgangen i elevgrunnlag da finansiering av skoler i Finnmark delvis er basert på elevtall.

Redusert reisetid

Dette kriteriet handler om å vurdere tiltakenes betydning for reiseavstand og behovet for at elever blir borteboende. Vurderingen vil baseres på reisetidsanalyser og vurderes opp mot dagens situasjon.

Stedsutvikling

Dette kriteriet handler om å vurdere tiltakenes potensielle bidrag til stedsutvikling. Det kan omfatte vurdering av tiltakenes innvirkning på økonomi, sysselsetting, og sosialt liv i kommunene, samt sammenhengen mellom tiltakene og langsiktige mål for regionen.

I vurderingen av regions- og stedsutvikling er det mange faktorer som bør hensyntas, ikke bare skolenes innhold og størrelse, men også skolenes plassering i lokalsamfunnet og i et fremtidig bærekraftperspektiv.

Stedsutvikling, om en knytter det eksplisitt til videregående opplæring, handler om hvordan samspillet er mellom yrkesopplæring, etterspørsel etter arbeidskraft i lokalt næringsliv og langsiktig

økonomisk utvikling lokalt og regionalt. En negativ lokal befolkningsvekst kan være en trussel for slik utvikling, og manglende samhandling mellom skoler og næringsliv kan være en trussel dersom en ikke kan lene seg på tilflytting for å dekke nye behov i det lokale arbeidsmarkedet. Dermed er både bostedsattraktivitet, da evnen til å beholde og tiltrekke seg nye innbyggere, samt samhandling mellom skoler og lokalt næringsliv nøkkelfaktorer innen lokal stedsutvikling.

2.2 Data og kilder

Rapporten baserer seg på informasjon som er innhentet gjennom en kombinasjon av flere metoder. Innledningsvis ble det avholdt digitale møter hvor skolenes ansatte, skolenes ledelser og skolenes elevråd ble invitert til å delta. I møter med flere deltakere har vi benyttet oss av det digitale verktøyet Padlet for å samle inn informasjon. Padlet er fordelaktig fordi det sikrer anonymitet blant respondentene der mange er til stede, og det lar hver deltaker skrive sine tanker direkte inn på en felles digital plattform hvor de ulike meningene blir synlige for hverandre. Lenke til padleter er åpne og tilgjengelige slik at interessenter som ikke kunne delta på oppsatte teamsmøter, har hatt anledning til å komme med innspill i etterkant. Vi har gjennomført møter med samtlige rektorer ved de åtte skolene, 144 ansatte ved skolene og to elevrådsrepresentanter fra to ulike skoler. I alle møtene var det et stort engasjement rundt saken, og forholdene som berører fremtidig skolestruktur i Finnmark.

2.2.1 Brukermedvirkning

Individuelle møter med skolenes rektorer ble gjennomført som semistrukturerte intervjuer hvor deltakerne mottok en intervjuguide i forkant av samtalen. Formålet med intervjuene var å få innsikt i dagens organisering av opplæringstilbudet og identifisere utfordringer og fremtidige behov ved de ulike skolene.

Gjennom samtalen med skolelederne fikk vi blant annet informasjon om hvordan de ulike skolene innretter sine opplæringstilbud, skolemiljø, elevsammensetning, bosituasjonen for borteboere, skolenes fagmiljø, rekruttering og hva skolelederne betrakter som særskilte styrker og utfordringer ved sin skole. I tillegg har vi fått innblikk i forhold som berører samarbeid mellom skolene i fylket.

Fellesmøtet med de 144 ansatte ved skolene ble også gjennomført på Teams. Hovedfokuset i møtet var å gi de ansatte muligheten til å dele sine tanker og innspill om flere viktige temaer. Vi benyttet det digitale verktøyet Padlet for å samle inn informasjon, i tillegg til at det ble åpnet opp for å kommentere saker muntlig.

For å få innsikt i Steigen-modellen, har vi gjennomført møte med en videregående skole som benytter denne modellen i dag. I møtet diskuterte vi årsaker til at Steigen-modellen ble opprettet, og hva som er fordeler og utfordringer med en slik opplæringsmodell. Vi fikk en innføring i modellen, og hva man vurderer som viktige suksessfaktorer. Næringslivets påvirkning på utdanningene ble også omtalt, og hvilke utfordringer det kan gi når elevene blir definert som lærlinger fra første dag.

Vi har gjennomført møter med to videregående skoler som har gjennomført overgangen fra enhetsledere ved alle skolene til en avdelingsmodell der flere skoler har felles ledelse. I møtene tok vi opp forhold som berørte geografisk avstand mellom skolene, reisetid, ressursutnyttelse, skolekultur, metodikk, digital undervisning, ressursbesparelser, prinsipper for fordeling av utdanningsprogram, utøvelse og organisering av ledelse, kompetanseheving og skoleutvikling.

For å lære mer om situasjonen rundt lærlingene i Finnmark, har vi vært i kontakt med seksjon for fag- og yrkesopplæring ved opplæringsavdelinga i Finnmark. Her fikk vi informasjon om antall lærlinger, lærlingplasser og forhold knyttet til lærlingenes miljø/trivsel, fullføringsgrad, kontinuitet i tilbudene, sammenheng mellom fagtilbudene ved skolene og bedriftene.

Vi har ukentlig kontaktet kunnskapsdepartementets juridiske avdeling og avdeling for videregående opplæring, fagskole og kompetansepolitikk, og vi har ringt og sendt e-post til Utdanningsdirektoratet for å få svar på forhold som berører fjernundervisningen i ny opplæringslov, men har ikke mottatt svar.

2.2.2 Skriftlige kilder

Flere offentlig tilgjengelige rapporter og dokumenter har vært viktige som informasjonsgrunnlag i utarbeidelsen av rapporten. Følgende dokumenter har vært sentrale:

- Opplæringsloven, LOV-1998-07-17-61 (Kunnskapsdepartementet, 1998)
- Prop. 57 L (2022–2023), Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringslova) (Kunnskapsdepartementet, 2023)
- Forskrift om inntak til videregående opplæring og formidling til læreplass i Troms og Finnmark fylkeskommune (Troms og Finnmark fylkesting, 2021)
- Politisk plattform 2019 - 2023: Et sterkt nord (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2019)
- Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028 (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015)

- Andre politiske styringsdokumenter, herunder blant annet fylkestingsak 128/22 om strategi for videregående opplæring i Finnmark.

I tillegg har vi blitt tilsendt inngående dokumentasjon av regnskapstall og budsjettering i videregående skoler i Finnmark. En sammenfatning av informasjonen er presentert i kapittel 3.

2.2.3 Statistikk

I prosjektet benytter vi oss av flere offentlige kilder for statistikk om utdanning i tillegg til direkte oversendt data fra Troms og Finnmark fylkeskommune og de videregående skolene i Finnmark. Særlig har data om elever i norsk grunnskole og videregående opplæring fra Utdanningsdirektoratet (2023) vært nyttig for beskrivelse av nåsituasjonen i fylket. I tillegg har vi hentet fullføringsdata og data om deltakelse i arbeidsstyrken blant unge fra SSBs tabell 12971 (2023a) og 13556 (2023b).

Fra skolene har vi blant annet fått tilsendt aidentifiserte elevdata med fordeling av postnumre blant borteboende og hjemmeboende elever innenfor ulike programområder ved Finnmarksskolene. Dette brukes til å gjøre reiseavstandsanalyser der vi kan beregne gjennomsnittlig skolereise for hjemmeboende og gjennomsnittlig hjemreise for borteboende elever.

Reisetid- og avstandsanalyse baseres på kartdata der vi har lagt inn skolekoordinater og befolkningsvektede koordinater for alle postnumre i Finnmark. Dette gjør det mulig for et program fra Openroute Service (ORS), som er basert på data fra Open Street Map (2023), å beregne kjøretid og avstand for alle mulige postnumre og videregående skoler.

Estimatene fra ORS ble kombinert med hver skole- og postnummerkombinasjon for å kunne analysere gjennomsnittlig reiseavstand til skolen for hjemmeboende elever og gjennomsnittlig reiseavstand hjem for borteboende elever. Programvaren hadde vanskeligheter med å beregne kjøreavstand mellom en rekke områder, og dette gjør at noen stedskombinasjoner har manglende estimater for avstand og noen har middels til stor feilmargin. Vi er likevel av den oppfatning at estimatene kan gi en pekepinn på omtrentlige avstander og reisetider elever i Finnmark står overfor.

Tall som er brukt om antall elever er hentet fra Udir.no, samt tilsendt elevdata. Tall på antall klasser og regnskapstall er hentet fra tilsendt dokumentasjon fra skolene og fylkeskommunen. Tall for klasseressurser er fra mai 2023, det tas derfor forbehold om at tall kan være upresise og at endinger kan ha skjedd i etterkant.

3. Organisering av det videregående opplæringstilbudet i Finnmark

I Finnmark er de fylkeskommunale videregående skolene organisert i tre ulike inntaksregioner: Vest, Midt og Øst-Finnmark. Hvert år kommer fylkeskommunen med forslag til det søkbare fagtilbudet, som deretter behandles av fylkesrådet.

Dette kapitlet presenterer organiseringen av det fylkeskommunale videregående opplæringstilbudet i Finnmark, i tillegg til opplæringstilbudet ved videregående skole per juli 2023 i Finnmark.

3.1 Søknad om videregående utdanning i Finnmark

Videregående opplæring i Finnmark er delt i tre inntaksregioner: Vest-Finnmark, Midt-Finnmark og Øst-Finnmark (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022). Søkere med ungdomsrett i Troms og Finnmark har rett til inntak ved en skole i inntaksregionen hvor man er bostedsregistrert i Folkeregisteret per 1. mars i inntaksåret (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023). Med ønske om inntak til et utdanningsprogram eller programområde som ikke finnes i inntaksregionen, kan man søke om plass i en inntaksregion som har tilbudet.

Tabell 3-1 viser de fylkeskommunale videregående skolene fordelt på de tre inntaksregionene.

Tabell 3-1 Skoler i Finnmark fordelt på inntaksregioner

Vest-Finnmark	Midt-Finnmark	Øst-Finnmark
Alta Videregående skole	Nordkapp videregående skole	Kirkenes videregående skole
	Lakselv videregående skole	Vadsø videregående skole
	Hammerfest videregående skole	Vardø videregående skole
		Tana videregående skole

Kilde: (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022)

3.1.1 Valg av utdanningstilbud for videregående skoler i Finnmark

Troms og Finnmark fylkeskommune leverer hver høst et forslag til hvilke fagtilbud som skal legges som søkbare på de videregående skolene for det kommende skoleåret (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022). Dette forslaget blir politisk behandlet av fylkesrådet.

I denne prosessen presenteres hvilke klasseressurser som tildeles de ulike fagprogrammene ved hver enkelt skole (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022). En klasseressurs tilsvarer 15 elever på yrkesfag og 30 elever på studieforbereende. I fylkeskommunens rulleringsbrev kommer det frem at fylkeskommunen har en veiledende minimumsgrense for antall elever en klasse bør ha (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022). Dersom søkertallet er lavere enn dette, må det særskilt vurderes om klassen skal starte opp. Minimumsgrensene er 10 for studieforbereende, og 7 for yrkesfaglig tilbud (for LOSA er det henholdsvis 10 og 5).

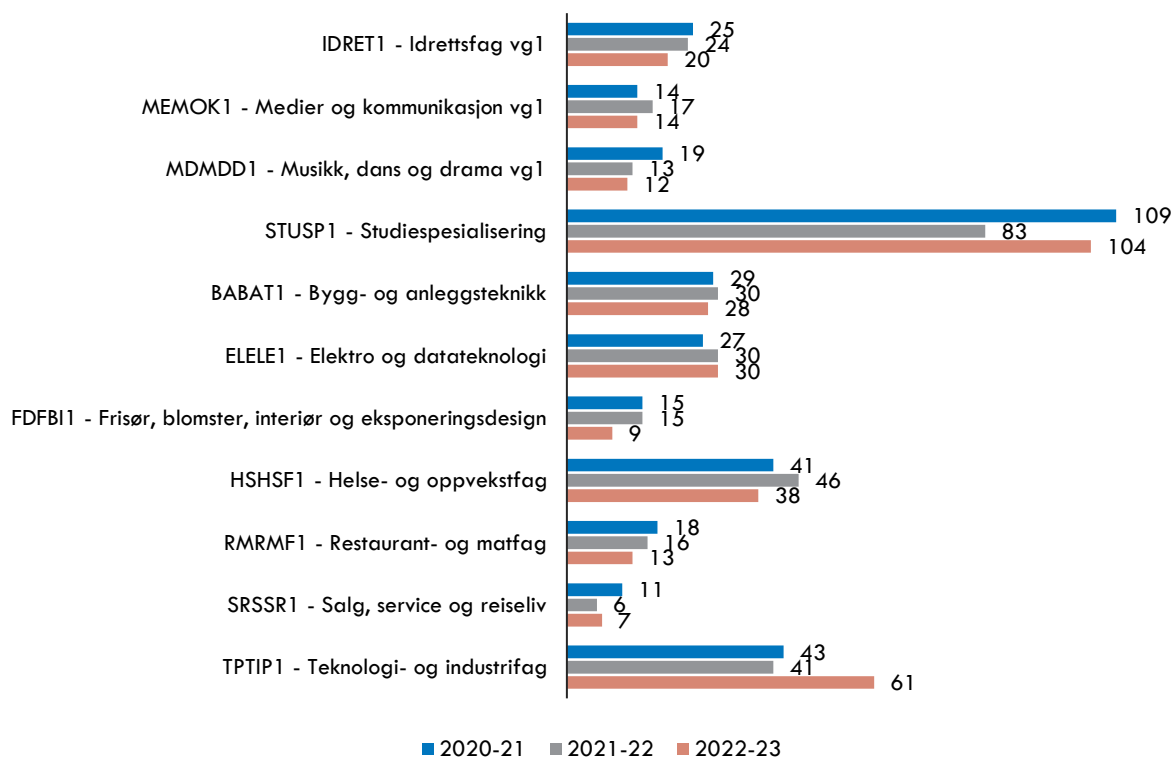
3.2 Utdanningstilbud ved videregående skoler i Finnmark

Dette delkapitlet presenterer historiske elevtall for VG1 for hver av linjene for å illustrere søkertallet for de respektive utdanningstilbudene ved skolene. Oversikten er basert på informasjon fra Utdanningsdirektoratets (2023) statistikk for elevtall, oversikten inneholder ikke informasjon om lærlingplasser.

3.2.1 Inntaksregionen Vest-Finnmark

Inntaksregionen Vest-Finnmark har én skole som tilbyr videregående opplæring, Alta videregående skole, som i skoleåret 2023/2024 har 786 elever fordelt på alle utdanningsprogram og trinn (Utdanningsdirektoratet, 2023). Tilsvarende var elevtallet i skoleårene 2020/2021 og 2021/2022 henholdsvis 853 og 778. Figur 3-1 viser en oversikt over opplæringstilbudene som elever kan søke på ved VG1, samt historiske elevtall for de respektive linjene.

Figur 3-1 Elevtall VG1 Alta. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

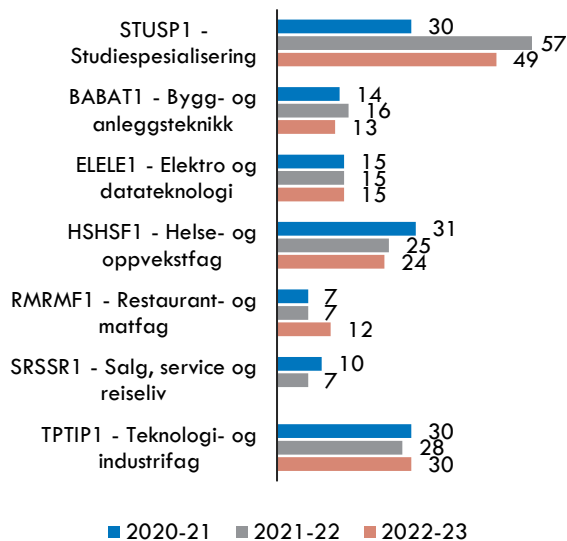
Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

3.2.2 Inntaksregionen Midt-Finnmark

Inntaksregionen Midt-Finnmark har tre skoler som tilbyr videregående opplæring: Nordkapp, Lakselv og Hammerfest videregående skole. Disse tre skolene hadde i skoleåret 2022/2023 til sammen 620 elever fordelt på alle tre trinn og opplæringsstilbud (Hammerfest med 331 elever, Nordkapp med 165 elever og Lakselv med 124 elever).

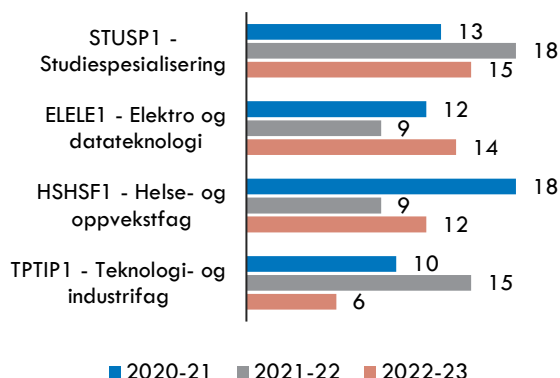
Figur 3-2, Figur 3-3 og Figur 3-4 viser opplæringsstilbudene og elevtallene for VG1 for hver av de respektive skolene i inntaksregionen Midt-Finnmark.

Figur 3-2 Elevtall VG1 Hammerfest. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

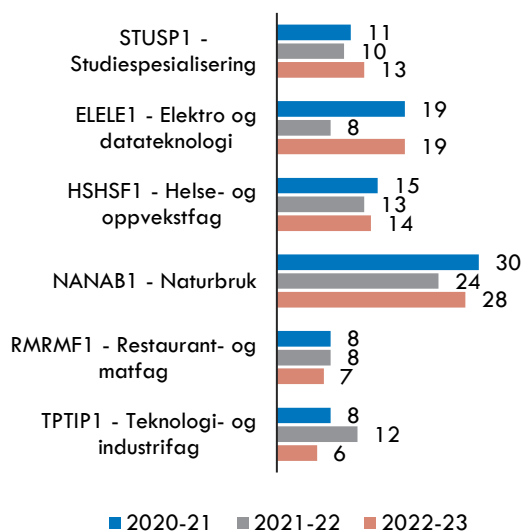
Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Figur 3-3 Elevtall VG1 Lakselv VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Figur 3-4 Elevtall VG1 Nordkapp VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud. Inkl. LOSA.

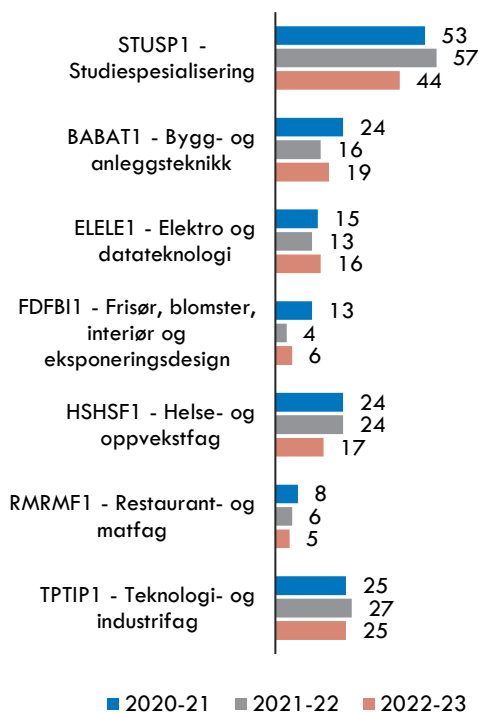
Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023).

3.2.3 Inntaksregionen Øst-Finnmark

Inntaksregionen Øst-Finnmark har fire videregående skoler: Kirkenes, Vadsø, Vardø og Tana videregående skole. I skoleåret 2022/2023 hadde inntaksregionen totalt 634 elever fordelt på alle tre trinn og skolene. Dette fordelte seg på 373 elever ved Kirkenes, 168 elever ved Vadsø, 58 elever ved Vardø og 35 elever ved Tana.

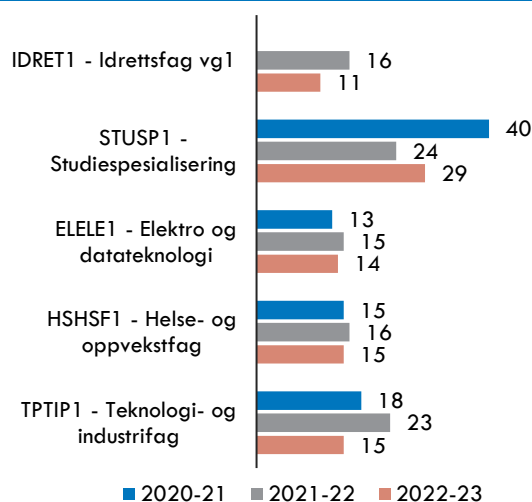
De følgende tabellene viser elevtallet for VG1 på de respektive skolene for å illustrere søkertall og den historiske utviklingen av søkertallene.

Figur 3-5 Elevtall VG1 Kirkenes VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

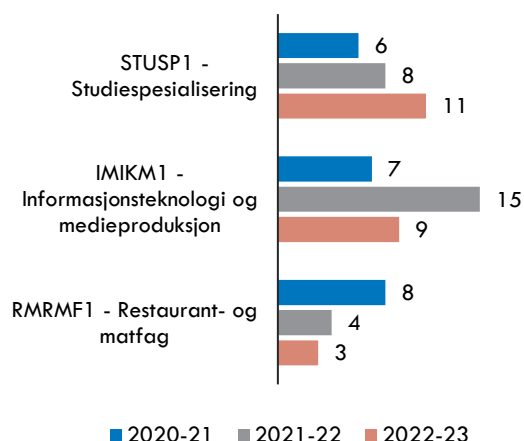
Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Figur 3-6 Elevtall VG1 Vadsø VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

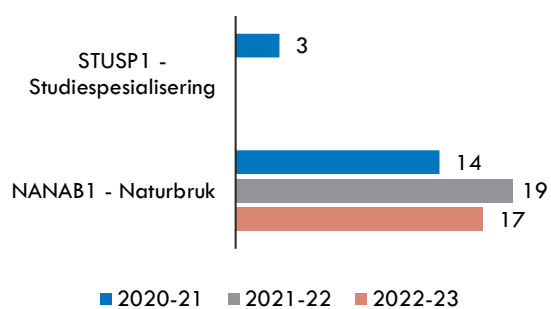
Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Figur 3-7 Elevtall VG1 Vardø VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Figur 3-8 Elevtall VG1 Tana VGS. Fordelt på årstall og opplæringsstilbud

Kilde: (Utdanningsdirektoratet, 2023)

3.2.4 LOSA-tilbudet

I Finnmark får videregående elever mulighet til å søke seg inn på Lokal opplæring i samarbeid med arbeidslivet, LOSA (Bensnes & Falch, 2016). Dette er et tilbud som tillater elever å ta videregående opplæring ved hjemstedet sitt i større grad. Det er en vekslingsmodell der opplæringen vekselvis foregår i bedrift og skole over fire år (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023). Modellen fordrer et tett samarbeid mellom skole, bedrift og opplæringskontor.

LOSA er en opplæringsmodell som på mange måter avhjelper utfordringene fylkeskommunen har hatt med å rekruttere bedrifter i de små kommunene i Finnmark. Det er et desentralisert skoletilbud hvor ungdom får mulighet til å ta første året på videregående skole i sin hjemkommune. I Veksling LOSA yrkesfag, får elevene også opplæring via lyd/bilde på Vg2. Elevene får opplæring i fellesfagene i samme studiorom, mens programfagene gjennomføres separat i et virtuelt

klasserom der elever fra flere kommuner deltar (Utdanningsdirektoratet, 2020).

Tilbudet drives av Nordkapp videregående skole i samarbeid med vertskommunene. Opplæringen i fellesfagene foregår som fjernundervisning og gis via lyd/bilde i elevenes hjemkommuner med en lokal veileder som er fysisk til stede i klasserommet sammen med elevene. Veilederen er utdannet pedagog med undervisningskompetanse for videregående opplæring i ett eller flere av fellesfagene, og det er hen som har ansvaret for den daglige oppfølgingen av elevene og samarbeidet mellom skole og hjem. Klassene er ofte små, og for å ivareta elevenes krav til et godt psykososialt miljø, legges det opp til fire obligatoriske samlinger ved Nordkapp videregående skole med krav til fysisk deltakelse. I tillegg arrangeres det sosiale tiltak lokalt underveis i skoleåret.

Opplæringsloven med forskrifter inneholder per tid ikke hjemmel til å organisere opplæring gjennom fjernundervisning slik Troms og Finnmark fylkeskommune søker om (Utdanningsdirektoratet, 2020). Prop. 57 L (2022-2023), Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa, slår fast at opplæringsloven åpner for bruk av fjernundervisning i samisk, finsk, kvensk, morsmålsopplæring og tospråklig opplæring når opplæringen ikke kan gis av undervisningspersonalet på skolen (Det kongelige kunnskapsdepartementet, 2023). Videre legges det til grunn at fjernundervisning kan brukes «i avgrensa delar av opplæringa i fag i videregående opplæring, jf. svar nr. 219 og svar nr. 245 til Stortinget i Dokument nr. 15 (2017–2018). Det er også lagt til grunn at fjernundervisning gjennom robotar kan vere eit supplement for elevar som på grunn av sjukdom eller skade ikkje kan vere på skolen. Slik undervisning kan vere eit tillegg til andre måtar å organisere opplæringa på, til dømes besøk i heimen».

Når ny opplæringslov med tilhørende forskrifter trer i kraft, kan situasjonen endre seg, men dette er foreløpig uavklart.

LOSA-modellen i Finnmark har frem til i dag blitt gjennomført som en forsøksordning hvor man årlig må søke om godkjenning av Utdanningsdirektoratet. Fylkeskommunen har fått innvilget søknadene med forbehold om at følgende vilkår oppfylles:

- Kravene til elevenes skolemiljø i henhold til Opplæringsloven kapittel 9 A.
- Krav om sosial tilhørighet i henhold til § 8-2.
- Gratisprinsippet i videregående opplæring i henhold til Opplæringsloven § 3-1.
- Opplæringen skal være i samsvar med læreplanverket, herunder retten til et minste antall timer med opplæring (fag- og timefordelingen) og tilbudsstrukturen. De tekniske løsningene som

benyttes, må legge til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid, slik at elevene kan få faglig hjelp og oppfølging som om læreren var fysisk til stede

- Lærer må ha like gode muligheter som i ordinær undervisning til å gi opplæring, foreta vurdering og registrere eventuelt fravær.
- Fjernundervisningen må kombineres med fysisk samhandling mellom elevene og læreren.
- Som et minimum bør elevene ha anledning til å møte og bli kjent med læreren som skal gi slik undervisning, og gjerne også andre elever som skal delta i den samme undervisningen.
- Regler i sektorovergripende lover skal overholdes. Særlig sentralt er reglene i personopplysningsloven og reglene i likestillings- og diskrimineringsloven
- Det skal ikke gjøres avvik fra regelverket utover at opplæringen organiseres som fjernundervisning.
- Fylkeskommunen har ansvar for at forsøket evalueres.
(Utdanningsdirektoratet, 2020)

Det pågår et arbeid med å evaluere LOSA-ordningen, men ferdigstilt rapport foreligger per tid ikke.

Basert på tilsendt statistikk fra Nordkapp er 30 på VG1 elever registrert innenfor LOSA-ordningen i skoleåret 2023/2024. De fleste elevene (5-10 per sted) er fra enten Berlevåg, Båtsfjord, Kjøllefjord eller Havøysund. Tilbudte linjer er VG1 i naturbruk, teknologi- og industrifag, elektro- og datateknologi og helse- og oppvekstfag (Troms og Finnmark fylkeskommune, u.å.). De fire linjene ser ut til å være tilgjengelige uavhengig av hjemstedskommune.

3.3 Utdanningspolitiske rammebetingelser

3.3.1 Ny opplæringslov

Stortinget har vedtatt en ny opplæringslov som skal tre i kraft i august 2024. I henhold til informasjon fra Kommunesektorens interesseorganisasjon (KS, 2023), vil den nye opplæringsloven medføre betydelige endringer i videregående opplæring:

En vesentlig endring er at retten til videregående opplæring ikke lenger vil være tidsbegrenset, men vil gjelde fram til eleven har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse.

Det blir nå lovfestet at personer som allerede har en studie- eller yrkeskompetanse, får rett til videregående opplæring for å oppnå en ny yrkesfaglig sluttkompetanse. Samtidig blir tidsbegrensningen for påbygging til generell

studiekompetanse opphevet for ungdom som har fullført fag- og yrkesopplæring.

Elever får nå ubegrenset rett til å endre sitt utdanningsløp frem til fylte 19 år, og de har også muligheten til å gjøre omvalg etter denne alderen.

Stortinget gir kommunene myndighet til å beslutte at inntil ti prosent av timene i et fag i grunnskolen kan omfordeles til andre fag eller benyttes til tverrfaglige aktiviteter. Videre vil det bli vurdert om fylkeskommunene også skal få denne muligheten i forbindelse med en ny fag- og timefordeling i videregående opplæring. Reguleringen av fag- og timefordelingen vil bli nærmere vurdert gjennom forskrift, med hensyn til behovet for mer fleksible opplæringsløp.

Det blir også utvidet adgang til å tilby fjernundervisning, men underlagt klare krav og begrensninger. Noen deler av opplæringen kan nå tilbys som fjernundervisning, med hovedregelen om at dette skal skje på skolen og ikke som et kostnadsbesparende tiltak. Den utvidede adgangen kan blant annet benyttes for å tilby fag som ellers ikke kunne vært tilgjengelige på den aktuelle skolen.

Opplæringsloven fastsetter nå at elever har rett til å delta i beslutninger som vedrører deres eget skoleliv, og de har rett til å uttrykke sine meninger fritt. Dette skal tas i betraktning i henhold til deres alder og modenhet.

I tillegg til kravet om nødvendig kompetanse i skolen, blir det nå lovfestet at skolene må ha tilgang til vikarer ved vanlig og forventet fravær. Skolene pålegges også en plikt til å følge opp elever som har fravær.

Sammen med den nye opplæringsloven skal det fastsettes ny forskrift. Denne vil bli sendt på høring høsten 2023.

Ifølge kommunesektorens interesseorganisasjon (KS) har regjeringen allerede varslet endringer i den nye opplæringsloven (KS, 2023). Kompetansekrav for å bli ansatt som lærer skal drøftes med partene i arbeidslivet, og et høringsnotat om adgang til å gripe inn fysisk mot elever er allerede sendt ut. Spørsmålene skal etter planen bli behandlet av Stortinget slik at eventuelle nye regler kan tre i kraft sammen med resten av loven til skolestart høsten 2024.

3.4 Tidligere initiativer og tiltak

3.4.1 Sammenslåing av Vardø, Vadsø og Tana

Sammenslåing av skolene Vardø, Vadsø og Tana VGS har vært foreslått gjennomført tidligere. I juni 2016 ble innføring av en avdelingsmodell for videregående opplæring vedtatt i fylkestinget, og fylkesadvokaten

vurderte Tana, Vardø og Vadsø som de tre videregående skolene det var juridisk mulig å slå sammen i en slik modell.¹ Dette ville innebære en ny skoleenhet ved navn Nord-Varanger VGS. To mulige ledelsesstrukturer ble skissert: Felles rektor og assisterende rektor og én avdelingsleder per avdeling (5 til sammen) eller kun felles rektor og en avdelingsleder per avdeling (4 til sammen). Dette tilsvarte en reduksjon på 0,75 eller 1,75 stillinger og det ble beregnet at årlige besparelser i lønnsutgifter ville ligge på 1,05 – 1,6 mill. 2018-kroner avhengig av typen ledelsesmodell, og at dette kom i tillegg til eventuelle besparelser i form av stordriftsfordeler. Utrekningene er hentet fra fylkesrådmannens melding til fylkestinget mars 2018. Bakteppet for forslaget var en kombinasjon av systematiske budsjettkutt for videregående opplæring i Finnmark, gradvis synkende antall unge i fylket og at Tana, Vardø og Vadsø er tre relativt nærliggende videregående skoler med manglende elevgrunnlag for flere av linjene som blir tilbudt.

Innsparingsmulighetene ved dette vedtaket har gradvis blitt utarbeidet siden 2016, og stillingen som felles rektor for de tre skolene ble på et tidspunkt lyst ut og tilsatt. Omstillingsprosjektet ble likevel skrinlagt i 2018 da det ble stemt ned i fylkestinget. Denne rapporten kan potensielt bidra til å styrke beslutningsgrunnlaget knyttet til endelig administrativ samordning.

3.4.2 Videregående skole etter friskolelov i Vardø

I 2022 søkte Vardø kommune om å åpne en kristen videregående skole i kommunen, Vardø private videregående skole AS. Vardø kommune ønsket med oppstart av Vardø private videregående skole å gi tilbud til elever både fra egen kommune, nærliggende kommuner og hele landet som ønsker å gå på en kristen friskole med et stabilt opplæringstilbud. Videre skulle skolen bidra til større valgfrihet for familier lokalt, samt hindre fraflytting. Skolen skulle tilby totalt 45 studieplasser, med studiespesialisering VG1, realfag, språk, samfunnsfag og økonomi i VG2 og VG3, med oppstart skoleåret 2023/2024.

Fylkeskommunen frarådet Utdanningsdirektoratet å godkjenne skolen, da de mente at elevgrunnlaget ikke var stort nok til å opprettholde både det fylkeskommunale tilbudet og den private skolen, og fryktet at en eventuell godkjenning ville gå på bekostning av det fylkeskommunale tilbudet. For hver elev i videregående skole får fylkeskommunen 119 000 kroner i statstilskudd. Vardø private videregående skole budsjetterte med 45 elever fra og med første driftsår. Dersom den private skolen hadde fått disse elevene, og at de alternativt ville valgt et fylkeskommunalt tilbud, vil fylkeskommunen få en reduksjon i statlig tilskudd tilsvarende 5,355 mill. kroner.

Utdanningsdirektoratet, i tråd med fylkeskommunens anbefaling, avsto søknaden om privatskole i Vardø kommune.

¹ Informasjon om besparelser og tidligere prosess følger av Saldering opplæring 2016 -2019 jf. sak 61/15 og 54/15, melding fra fylkesrådet til fylkestinget av 12.11.2017

(Arkivsak 201602678-20/) og 8.3.2018 (Arkivnummer 201602678-27/), Årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 vedtak nr. 5.

4. Vurdering av det videregående opplæringstilbudet i Finnmark

I dette kapittelet vurderer vi nåsituasjonen eller nullalternativet etter vurderingskriteriene.

Dette fungerer som et sammenligningsgrunnlag når vi senere vurderer effekten av ulike tiltak.

Det er også viktig å identifisere problemer og utfordringer som er til stede i dagens system for å effektivt kunne adressere dem ved hjelp av nye tiltak.

4.1 Kvalitet i opplæringen

Innspill fra ansatte ved de videregående skolene i Finnmark gir et omfattende bilde av både styrker og utfordringer knyttet til kvalitet i opplæringen. Gjennomgående vektlegges det å skape et inkluderende, trygt og stimulerende miljø for elevene. Situasjonen er svært ulik fra lærested til lærested fordi skolene er så ulike i størrelse og opplæringstilbud. Her nevnes likevel noen sentrale funn.

Flere skoler fremhever styrken i den tette kontakten og gode relasjonen mellom elever og ansatte. Denne tilnærmingen bidrar til å skape en atmosfære av tillit og trygghet. Gjennom nærhet og gode relasjoner får skolene muligheten til å tilpasse undervisningen til den enkelte elevs behov, noe som har positiv innvirkning på trivsel og læring. Læringsmiljøet til elevene var også et sentralt tema. Innspillene her kretset rundt spørsmål om elevens trivsel og læring.

Aktiviteter som styrker det psykososiale læringsmiljøet, blir også vektlagt. Gjennom fellesaktiviteter der elever og ansatte deltar sammen, ikke bare gjennom undervisningen, skapes sterke bånd og et godt klasse- og skolemiljø. Elevinvolvering og medvirkning i læringsarbeidet er også fremtredende. Dette gir elevene følelsen av å bli sett og hørt, og muligheten til å påvirke sin egen læringssituasjon.

Likevel er det også klare utfordringer som må håndteres. Flere skoler peker på behovet for bedre fysiske lokaler og vedlikehold av eksisterende fasiliteter. Dette påvirker både det fysiske og psykososiale læringsmiljøet negativt, og kan skape frustrasjon blant både elever og ansatte. Mangelen på spesialpedagogiske lokaler blir også nevnt som en utfordring, spesielt for elever med spesielle behov som krever mer enn tilpasset opplæring innenfor klasserommets fire vegger.

Tilgangen til helsepersonell, spesielt innenfor psykisk helse, er en annen utfordring. Flere skoler rapporterer om mangelfull tilgang til kompetanse som kan veilede elever med psykiske utfordringer. Dette kan påvirke det psykososiale læringsmiljøet negativt, da det kan være vanskelig å gi tilstrekkelig støtte til elever som trenger det.

Samtidig er det viktig å merke seg at skolene har iverksatt flere tiltak for å adressere disse utfordringene. De jobber aktivt med å inkludere elevene i læringsarbeidet, og flere er opptatt av å bygge gode relasjoner og skape et inkluderende miljøer. Dette viser at det er et bevisst ønske om å forbedre læringsmiljøet og tilpasse opplæringen for å møte elevenes behov.

En tredje, stor utfordring med dagens situasjon, er at det er vanskelig å skape forutsigbarhet rundt en del av utdanningsprogrammene som tilbys ved skolene. Dette gjelder spesielt på de minste lærestedene i øst-regionen. Når elevtallet reduseres ytterligere frem mot 2030, vil det bli enda vanskeligere å fylle opp alle opplæringstilbudene som tilbys i dag. Lave elevtall på en del opplæringstilbud, gjør det videre vanskelig å tilby et godt psykososialt miljø, og skaffe kvalifisert arbeidskraft ved noen av lærestedene.

4.2 Kvalitet i fagmiljøene på skolene

En stor andel av innspillene fra skolenes ansatte dreide seg om fagmiljøet på de enkelte skolene. Mange delte både styrker og utfordringer knyttet til arbeidsplassen sin. Kontinuerlig kompetanseutvikling og økt samarbeid for å styrke den faglige kvaliteten, ble trukket frem som særskilt viktig for de ansatte. Basert på innspillene fra de ansatte, kan det konstateres at det er mange styrker i de ulike fagmiljøene. Først og fremst fremheves størrelsen og sammensetningen av fagmiljøene, hvor flere lærere innen fellesfag og programområder gir muligheter for tett faglig samarbeid og utvikling på spesielt de største skolene. Dette understøttes av at mange av lærerne har lektorkompetanse og høy faglig fordypning, som gir gode forutsetninger for å utvikle undervisningen. Flere rektorer gir også uttrykk for at lærere som ønsker etter- og videreutdanning, får dette.

Samarbeidet med næringslivet er en viktig komponent da det knytter relevans og støtte til fagopplæringen,

spesielt med tanke på det sterke og voksende næringslivet i regionen.

Flere av fagmiljøene fremstår som robuste, med høy grad av kompetanse, spesielt innenfor yrkesfaglige områder. Dette sikrer høy kvalitet i opplæringen og gjenspeiles i gode gjennomføringsresultater og høy prosentandel av elever som får lærlingeplass. Det er også en vilje til faglig utvikling, med mange lærere som deltar aktivt i skolens utviklingsarbeid og samarbeider om tverrfaglige prosjekter.

Likevel er det også utfordringer som belyses. Rekruttering av lærere, spesielt til «harde yrkesfag», er en vedvarende utfordring på grunn av konkurransen med høyere lønnsnivåer i privat næringsliv. På yrkesfag generelt kan det være vanskelig å få ansatte med pedagogisk utdannelse.

Den hyppige utskiftingen av ansatte medfører et gjennomgående kompetansebehov, og det kan være vanskelig å få ansatt personale med riktig kompetanse enkelte år. Dette gjelder spesielt innenfor yrkesfaglige utdanningsprogrammer som bygg- og anlegg, elektrofag og teknologi- og industrifag. Den største trusselen mot kvalitet er likevel usikkerheten lærerne har levd med, og denne usikkerheten har ifølge de ansatte vært særlig høy de 3-4 siste årene.

På tross av utfordringene, eksisterer det et sterkt ønske om å utvikle og forbedre fagmiljøene. Flere lærere er engasjerte og deltar i skolens utviklingsarbeid, og det er et ønske om økt tverrfaglig samarbeid for å styrke undervisningen. Det ble også ytret ønske om samarbeid på tvers av skoler, i faggrupper. Dette har vært forsøkt, men flere opplever at dette fungerer dårlig når deltakerne ikke får møtes fysisk.

For å styrke fagmiljøene ytterligere, er det bred enighet om behovet for kontinuerlig kompetanseutvikling, bedre rekrutteringstiltak, og en mer helhetlig tilnærming til tverrfaglig samarbeid. Det fremgår videre at det er viktig å redusere faren for nedleggelse og usikkerhet, da dette påvirker både rekruttering og arbeidsmiljø.

4.3 Frafall

Finnmarkselever har noe lavere gjennomføringsrater sammenlignet med landsgjennomsnittet, basert på beregninger for kohorten som begynte i videregående opplæring i 2016 (SSB, 2023b). Fordelingen av elevutfall er vist i Figur 4-1. Samlet fullføring for alle utdanningsprogram innen 5-6 år, målt avhengig av normert tid på 3 eller 4 år, er 71,2 prosent i Finnmark og 81 prosent i landet som helhet. For fullføring på normert tid er forskjellen noe større, 52,9 prosent i Finnmark der landsgjennomsnittet er 68,8 prosent.

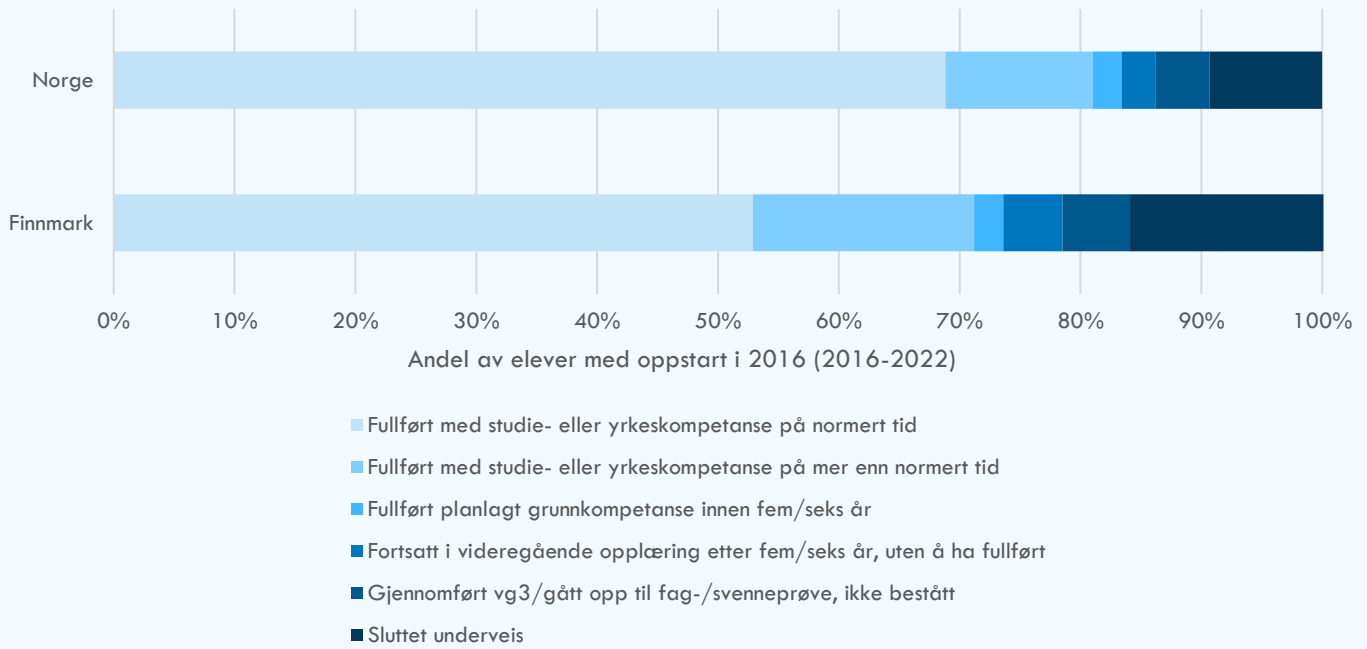
Forskjellen mellom disse avstandene fra landsgjennomsnittet gjenspeiler at en høyere andel av elever i Finnmark blir forsinket med ett eller to år, men at de fremdeles fullfører utdanningsløpet til slutt. Likevel gjenspeiler også nivåforskjellen i langsiktig gjennomføring at flere elever i Finnmark slutter underveis i utdanningsløpet. For alle utdanningsløp er andelen som slutter underveis 16 prosent i Finnmark og 9,3 prosent i landet som helhet. Andelen som har gått opp til fag- eller svenneprøve og ikke bestått er også 1,1 prosentpoeng høyere i Finnmark relativt til landsgjennomsnittet (5,6 mot 4,5 prosent).

Noe av forskjellen i gjennomføring mellom elever i Finnmark og landet som helhet kan forklares av at andelen som velger yrkesfaglig videregående opplæring i Finnmark er høyere enn landsgjennomsnittet og at det jevnt over er lavere gjennomføringsrater i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Andelen som begynner på yrkesfaglige utdanningsprogram er 57,2 prosent i Finnmark og 42,7 prosent i landet som helhet. Utover denne forskjellen i relative elevtall er det i tillegg slik at fullføringsrater innenfor yrkesfaglig opplæring er lavere enn landsgjennomsnittet.

Figur 4-2 viser fordelingen av elevutfall for 2016-kohorten i henholdsvis studieforberedende og yrkesfaglig videregående opplæring i Finnmark og på nasjonalt nivå. Innen studieforberedende utdanningsprogram er andelen som fullfører innen to 5-6 år nesten lik i Finnmark som i landet som helhet (87,9 prosent sammenlignet med 89,5 prosent) til tross for at færre fullfører på normert tid (75,6 prosent sammenlignet med 82,3 prosent). Innen yrkesfaglige utdanningsprogram er forskjellene mer betydelige. Andelen som fullfører på normert tid i landet som helhet er 50,8 prosent, mens tilsvarende statistikk for Finnmark viser at kun 35,9 prosent fullfører på normert tid. Fullføring innen 5-6 år ligger på 58,6 prosent i Finnmark, og dette er 11,1 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet.

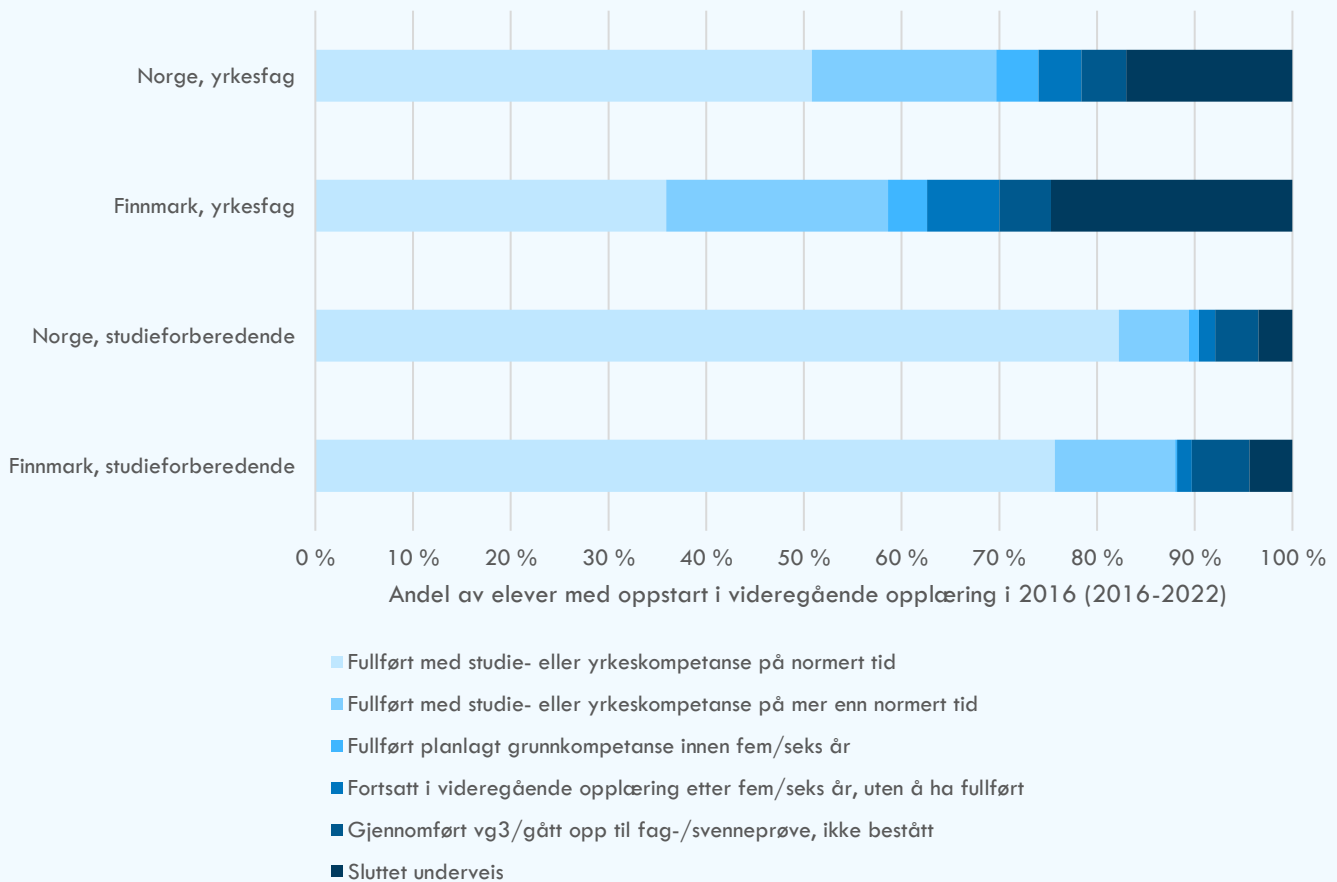
Deler av det høye frafallet innen yrkesfagene kan trolig forklares ved at flere unge kan finne jobb uten fullført videregående opplæring i Finnmark sammenlignet med den typiske situasjonen i andre fylker i Norge. Andelen unge utenfor arbeid og utdanning er ikke spesielt høy i Finnmark sammenlignet med resten av landet, noe som kombinert med fullføringstallene indikerer at det lokale arbeidsmarkedet er nokså gunstig for unge i Finnmark og at unge har reelle alternativer uten å fortsette skolegang.

Figur 4-1: Fordeling av gjennomføringsutfall for elever i videregående opplæring i Finnmark relativt til landsgjennomsnittet

Kilde: SSB, Statistikkbankens tabell 12971 (2023a)

Figur 4-2: Fordeling av gjennomføringsutfall for elever i yrkesfaglig og studieforberedende videregående opplæring i Finnmark relativt til landsgjennomsnittet

Kilde: SSB, Statistikkbankens tabell 12971 (2023a)

SSBs tabell 13556 inneholder data om kommune- og fylkesfordelt arbeidsstyrkestatus blant unge i Norge (SSB, 2023b). For Finnmark, gitt tallene fra 2019, kommer det fram at relativt få i aldersgruppen 15-19 år er i utdanning og relativt mange er sysselsatt sammenlignet med gjennomsnittet i landet.

Andelen i aldersgruppen som befinner seg i ordinær utdanning er på 49,7 prosent. Dette er 9,2 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet på 58,9 prosent. Samtidig er andelen sysselsatte 15- til 19-åringer 8,8 prosentpoeng høyere i Finnmark; 44,6 prosent opp mot 35,8 prosent. Andelen arbeidsledige er marginalt (0,3 prosentpoeng) høyere i aldersgruppen i Finnmark, men det ser ut til at arbeidsmarkedet for unge i fylket som ikke er i utdanning fungerer nokså godt. En større andel av befolkningen i arbeidsstyrken vil mekanisk lede til høyere arbeidsledighet, og det relativt høye frafallet fra yrkesfaglig opplæring i Finnmark ser ut til å hovedsakelig lede til sysselsetting av unge i fylket.

4.4 Utenforskap

Innspillene fra ansatte ved skolene gir innsikt i de enkelte skolenes styrker og utfordringer når det gjelder å hindre at elever faller utenfor både faglig og sosialt.

En sentral styrke som fremheves er en velfungerende rådgivertjeneste og et system for oppfølging. Noen skoler trekker frem at regelmessige trippelmøter som involverer kontaktlærere, rådgiver og avdelingsleder, spiller en nøkkelrolle i å forhindre utenforskap blant elevene. Denne tette oppfølgingen bidrar til å fange opp tidlige tegn på utfordringer, slik at man kan sette inn tiltak der det er nødvendig.

Skolens fokus på tidlig innsats og oppfølging er en annen styrke som bidrar til å forhindre frafall. Tiltak som overgangsmøter, samarbeid med ulike hjelpeinstanser som BUP, barneverntjenesten og NAV, samt jevnlig sosiale aktiviteter fra første skoleuke, er rettet mot å skape et inkluderende og støttende miljø. Aktiviteter som leksehjelp, felles arrangementer og individuell oppfølging spiller en stor rolle i å forhindre frafall. I tillegg har flere av skolene et sterkt fokus på inkludering, elevmedvirkning og samhold, med tiltak som vertsfamilieordning og ukentlige arrangementer.

LOSA-ordningen kan i seg selv oppfattes som et viktig virkemiddel for å unngå utenforskap i den forstand at terskelen for å søke videregående opplæring senkes når tilbudet gis lokalt, og elevene slipper å flytte hjemmefra.

På den andre siden er det også utfordringer som må adresseres. Lange skoledager og begrenset transporttilbud kan påvirke muligheten for etter-skole-

aktiviteter, spesielt for borteboende elever. I tillegg kan elever med spesielle behov, som språklige minoriteter, oppleve isolering og manglende inkludering. I tillegg er det mange eksempler på små klasser, helt ned til 2-4 elever, som er sårbart med tanke på å skape et inkluderende og mangfoldig læringsmiljø.

For å imøtekomme utfordringene, er det flere tiltak som blir tatt i bruk. Noen av skolene har en trivelskoordinator som arbeider for å styrke samholdet blant borteboende elever. Det legges vekt på tett samarbeid med ulike instanser som BUP, barneverntjenesten, politi og NAV for å gi omfattende støtte til elevene.

Det er også lagt en betydelig vekt på tidlig innsats og oppfølging.

Skolens innsats for å inkludere borteboende elever blir fremhevet som en styrke. De skolene som har mange borteboere, gir uttrykk for at dette gir en mulighet til å skape et nært fellesskap blant denne gruppen. Imidlertid er det også en utfordring, spesielt med tanke på begrenset kapasitet og ressurser knyttet til opplæring og sosialt arbeid.

Aktivitetstilbudet spiller en viktig rolle i å engasjere og inkludere borteboende elever. Etter-skole-arrangementer, sosiale aktiviteter og tilbud om måltider bidrar til å skape et positivt skolemiljø og styrke tilhørigheten til skolen.

Andre spesielle tiltak rettet mot borteboende elever inkluderer en vertsfamilieordning, etter-skole-arrangementer, og tett oppfølging fra en elev-konsulent eller miljøarbeider. Andre tiltak omfatter et bredt spekter av aktiviteter på fritiden, samlinger ved skolestart, og samarbeid med eksterne instanser som Røde Kors, psykiatriske tjenester, og politiet for å ivareta elevene.

4.5 Økonomi

4.5.1 Omtale av budsjetter og utfordringer i drift

Skoleledernes betraktninger rundt den økonomiske situasjonen til skolen har vært et sentralt tema i samtlige intervjuer. I møtene har rektorene gitt uttrykk for hvordan de opplever skolens økonomiske handlingsrom, om skolen har tilstrekkelige ressurser til å skape et skolemiljø med høy kvalitet, om skolen har gode systemer for å ivareta et attraktivt fagmiljø for de ansatte og vi har undersøkt hvordan skolelederne opplever muligheten til å ivareta sitt ansvar for drift og vedlikehold.

Troms og Finnmark Fylkeskommunes budsjettplan for perioden 2023-2026² er oppdelt i fellesdivisjoner, Tromsdivisjoner og Finnmarkdivisjoner. Avdeling opplæring Finnmark ble vedtatt etter ny organisering i 2022. Avdelingen har ansvar for 8 videregående skoler og 1 fylkeskommunal folkehøgskole, med til sammen om lag 2500 elever. I tillegg har avdeling opplæring Finnmark om lag 1000 lærlinger, lærekandidater og kandidater for fagbrev på jobb. I 2023 ble det totalt bevilget 601,4 mill. kroner til avdelingen.

Til de åtte videregående skolene ble midlene i 2023 fordelt etter en fordelingsnøkkel med 11,25 % i grunntildeling, 72,75 % for undervisning, 7 % for tilrettelegging for spesialundervisning, 5,19 % i spesielle tillegg til enkeltskoler, 3,51 % i andre korrigeringer og 0,24 prosent i saldering med flat stykkpris.

Tabell 4-1: Budsjett og regnskap for skolene i 2022

Videregående skole	Budsjett inkl. endringer 2022	Regnskap 2022
Kirkenes	90 130 226	90 894 976
Vadsø	40 888 961	39 519 147
Vardø	24 828 459	23 804 108
Lakselv*	33 371 823	34 584 890
Hammerfest	71 335 514	72 549 839
Alta	141 711 562	135 702 100
Tana	21 835 440	23 127 809
Nordkapp	47 610 603	47 401 377
Veksling LOSA	13 008 714	12 573 881
Total	484 721 302	480 158 127

Kilde: Regnskapstall fra de videregående skolene
*Driftskostnader for avdeling Karasjøk har her blitt fratrukket.

Tabell 4-2 viser regnskapsførte utgifter per elev for de ulike Finnmarksskolene. Den er basert på regnskapstall tilsendt fra skolene, vist i Tabell 4-1, og en kombinasjon av tilsendt elevdata og data fra utdanningsdirektoratet. Oversikten er ment som illustrativ og gir en pekepinn på den relative kostnaden per elev ved ulike skoler. Samlet relevant elevtall per utdanningsinstitusjon er noe usikkert, men eventuelle feil i tallgrunnlaget blir tatt høyde for av fylkeskommunen i videre behandling. Generelt sett illustrerer tabellen at mindre utdanningsprogram og læresteder i snitt har noe høyere kostnader per elev. Det er også dyrere å utdanne elever innenfor yrkesfag, delvis på grunn av mindre klassestørrelser og delvis på grunn behov for spesialisert utstyr og

annen tilretteleggelse, noe som gjør at læresteder med høy andel yrkesfag vil ha noe høyere kostnader per elev. Tana, Vardø og Nordkapp ser ut til å være skolene med høyest kostnader per elev, og Tana skiller seg her ut fra resten med utgifter på omtrent en halv million per elev per år. LOSA-ordningen ser videre ut til å være blant de dyreste utdanningsprogrammene per elev, men her foreligger det noe uklarhet i det tilgjengelige tallgrunnlaget.

Tabell 4-2: Utgifter per elev i 2022

Videregående skole	Elevtall	Regnskaps-kroner per elev
Kirkenes	412	221 000
Vadsø	161	245 000
Vardø	67	355 000
Lakselv	134	258 000
Hammerfest	324	224 000
Alta	771	176 000
Tana	46	503 000
Nordkapp*	140	339 000
Veksling LOSA*	30	419 000
Total	2 085	230 000

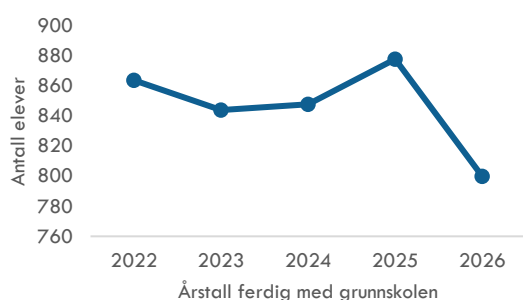
Kilde: Regnskapstall fra de videregående skolene og tilsendte elevoversikter. Rundet av til nærmeste 1000.
* Elevtall Nordkapp og LOSA er for 2023/2024. Sammenlignet med budsjett tilsier dette at kan gjøre Nordkapp sitt kostnadsestimat kan være noe for høyt og LOSA sitt noe for lavt.

4.5.2 Elevgrunnlag

Figur 4-3 viser elevbasen, det vil si et anslag på mulig elevmasse, for første året med videregående opplæring i Finnmark fra skoleåret 2022/2023 til 2026/2027. Dette er basert på data fra UDIR (2023) sin statistikkbank om elevtall i 7. til 10. klasse i Finnmarks kommuner fra skoleåret 2022/2023 i tillegg til 10. klasse fra skoleåret 2021/2022. Elevbasen for 1. klasse i videregående opplæring beregnes til å være 864, 844, 848, 878 og 800 elever for henholdsvis 2022/2023-, 2023/2024-, 2024/2025-, 2025/2026- og 2026/2027-kullene. Dette forutsetter ingen netto flytting i perioden og at alle som slutter i grunnskolen begynner på VG1 samme år. Dette er da et øvre estimat for elevtall fra og med 2024/2025.

² 1300708.PDF (360online.com)

Figur 4-3: Utvikling i antall elever som går ut av grunnskolen i Finnmark over tid

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2023)

Framskrevet elevbase ser ut til å minke noe over tid. Dette er til tross for en lokal topp i antallet elever som går ut av grunnskolen i 2025 ifølge UDIRs (2023) statistikk. For det framskrevne 2026/2027-kullet, basert på elevene som i 2022/2023 gikk i 7. klasse i en av Finnmarks kommuner, er antallet elever betraktelig lavere. Elevtallet på 800 elever er hele 7,4 prosent lavere enn antallet elever som gikk ut av 10. klasse i 2021/2022.

Reduksjonen i framskrevet elevmasse kan undersøkes videre på kommunenivå. Da elevtallene for de fleste kommunene er svært lave vil variasjonen heller ikke være særlig stor, men et par kommuner er det verdt å trekke fram. Det ser ut til at Alta og Båtsfjord er der reduksjonen i antallet lokale elever er høyest, i tillegg til Kautokeino og Karasjok som ikke inkluderes i videre beregninger grunnet andre lokale utdanningstilbud i disse byene. Relativt til elevbasen for 1. klasse i 2022/2023 reduseres antallet med henholdsvis 22 og 12 elever for Alta og Båtsfjord. For Alta tilsvarer dette en reduksjon på 7,4 prosent, og for Båtsfjord tilsvarer det 46,2 prosent. Forskjellene i prosentandeler gjenspeiler forskjellige størrelser på elevbasene.

Hvilke videregående skoler grunnskoleelever fra Alta og Båtsfjord kommune typisk begynner i vil ha betydning for framskrevet endring i elevgrunnlag for de videregående skolene. En analyse av tilsendt elevdata viser at Alta VGS tar til seg over 90 prosent av alle grunnskoleelever fra sin inntaksregion, noe som vil tilsa at en nedgang i antall elever fra Alta kommune hovedsakelig påvirker elevgrunnlaget for Alta VGS. Grunnskoleelever fra Båtsfjord sprer seg noe mer, men nokså likt hverandre. Den vanligste destinasjonen for videregående opplæring for elever med Båtsfjord som hjemkommune er Kirkenes VGS (omtrent to femtedeler), etterfulgt av Alta VGS (omtrent en fjerdedel). De resterende elevene bruker i hovedsak LOSA-ordningen (omtrent en tredjedel). Samlet ser det derfor ut til at Alta VGS og Kirkenes VGS særlig ser ut til å stå overfor et noe redusert elevgrunnlag i tiden

fremover. Kirkenes VGS og LOSA ser ut til å være konkurrerende løsninger for elever i Øst-Finnmark som bor langt unna en videregående skole, slik at bortgang av LOSA kan lede til en økning i antall borteboere i Kirkenes.

4.6 Reisevei og boforhold

Finnmark er et fylke som er preget av store avstander og lav befolkningstetthet, og i videregående opplæring gjenspeiles dette ved lange reiseveier og ved at mange elever må bo på hybel eller elevhjem selv for å kunne gå på nærmeste videregående skole.

Basert på data innhentet fra Finnmarksskolene er omtrent en fjerdedel av videregående elever i Finnmark borteboere. Det er også tydelig at det er mer typisk å være borteboer om en tar yrkesfaglig opplæring. Kun en tiendedel av elever innen studiespesialisering er borteboende, sammenlignet med om lag en tredjedel innen yrkesfaglig opplæring. Dette kan reflektere både sterke preferanser knyttet til å utdanne seg innen ønsket yrkesfag og det at studiespesialisering er tilbudt ved nesten alle skoler mens yrkesfagtilbudet er mer spredt.

I Tabell 4-3 viser vi andel borteboende elever per skole i Finnmark i 2022/2023 (med unntak av Nordkapp der data dekker skoleåret 2023/2024) og hvilken andel av borteboende elever som er registrert med hjemstedsadresse i Finnmark, men som har betydelig reisetid hjem. Betydelig reisetid er her definert som minst tre timer med bil. Det må presiseres her at programvaren brukt til å regne ut reisetid og avstand slet med å beregne kjøretid mellom en rekke områder i Finnmark. Dette inkluderer eksempelvis Vardø, så det foreligger ingen estimater på reisetider til og fra Vardø. Særlig relevante avstander for Vardø er mellom Vardø og de andre videregående skolene i inntaksregionen Øst-Finnmark, og disse kan estimeres enkeltvis ved hjelp av Googles kartfunksjon. Reisetid til Vadsø fra Vardø er omtrent én time, det er om lag tre og en halv time til Kirkenes og to timer til Tana. Estimaten tar ikke høyde for årstidsvariasjoner, og man må påregne forlenget reisetid i vintermånedene.

Tabell 4-3: Andel borteboende elever med lang reisevei hjem i de ulike Finnmarksskolene

Videregående skole	Andel borteboende i 2022/2023	Andel av disse med minst tre timer reisetid til hjemsted*
Alta	19,3 %	28,9 %
Hammerfest	12,7 %	29,3 %
Nordkapp	58,6 %**	63,4 %
Lakselv	29,9 %	42,5 %
Kirkenes	28,2 %	32,8 %
Vadsø	14,3 %	0 %
Tana	82,6 %	34,2 %
Vardø	35,8 %	Ingen data

Kilde: Tilsendt elevstatistikk fra skolene

* Kun for borteboende elever med hjemstedspostnummer i Finnmark der kartdataalgoritmen fikk gjennomført en reisetidsberegning. Det tilsvarer mellom 50 og 90% av borteboende elevmasse for alle skoler utenom Vardø VGS. Usikkerheten er derfor betydelig i denne kolonnen.

** Data dekker skoleåret 2023/2024.

Det er umiddelbart tydelig at særlig Nordkapp og Tana VGS har relativt høye andeler borteboende elever, mens Alta, Vadsø og Hammerfest VGS har relativt høye andeler hjemmeboende elever. For Nordkapp er også gjennomsnittlig reisevei hjem for borteboende elever nokså høy. Ved nærmere analyse ser dette ut til å være drevet av linjene for naturbruk og teknologi og industriell produksjon. Ved disse linjene er det store flertallet av elever borteboende, og Nordkapp har lang reiseavstand til de fleste andre byer i Finnmark i kombinasjon med å ha nokså spesialiserte fagtilbud. Særlig VG2-linjen for maritime fag (TPMAR2) innen teknologi og industriell produksjon ser ut til å tiltrekke seg borteboende elever langveis fra.

For å forstå effekten av å flytte tilbud fra en del av fylket til et annet, kan det også være et poeng i å sette seg inn i historiske elevstrømmer mellom inntaksregionene. Disse forteller noe om villigheten til å flytte til andre deler av fylket dersom forskjeller i fagtilbud tillater eller nødvendiggjør det. Det er to konkurrerende mulige forklaringer på hvorfor elever flytter fra en inntaksregion til en annen. Én mulig forklaring er at elever flytter på grunn av sterke preferanser for fagtilbud og en skjevhet i fagtilbudet mellom inntaksregioner. En annen mulig forklaring er at elever har preferanser for å bo i visse deler av Finnmark, og at skjevheter i fagtilbudet blir brukt som et middel eller en mulighet til å flytte til en annen inntaksregion. Slike preferanser kan for eksempel være knyttet til antakelser om kvalitet i undervisning

eller om jobbmuligheter etter fullført videregående opplæring.

Tabell 4-4 viser fordelingen av elevstrømmer mellom Vest-, Midt- og Øst-Finnmark. Her kommer det frem at det er en jevn fordeling av hjemstedsregioner blant borteboere ved Alta VGS, den eneste skolen i Vest-Finnmark, mens Midt-Finnmark og særlig Øst-Finnmark har en høy andel borteboere fra samme inntaksregion. Basert på datagrunnlaget for Øst-Finnmark ser det ut til å være omtrent like mange borteboere fra Vest- og Midt-Finnmark som fra utenfor Finnmark i regionen. Det er altså svært begrenset hvor mange som flytter fra Vest- og Midt-Finnmark til Øst-Finnmark for å gå på skole, mens det er noe mer trafikk i motsatt retning og mellom Vest- og Midt-Finnmark.

Tabell 4-4: Hjemstedsregion (kolonne) for borteboende elever i de ulike inntaksregionene (rad)

Inntaks-region	Borte-boere	Fra Vest	Fra Midt	Fra Øst	Utenfra Finnmark
Vest	149	34	34	37	44
Midt	163	40	78	21	24
Øst	201	15	19	136	31

Kilde: Tilsendt elevstatistikk fra skolene

4.7 Region-/stedsutvikling

I dokumentet «Politisk plattform 2019 – 2023: Et sterkt nord» presenteres høye ambisjoner for utvikling av klima og miljø, opplæring og utdanning, infrastruktur og samferdsel, kultur og idrett, helse og ikke minst for næringsliv i regionen. Fylkeskommunen ønsker å være en «fremoverlent regional samfunnsutvikler» med en politikk som er forankret i felles historie, kulturarv og flerkulturelt særpreget. Regionens ressurser i hav- og landområder gir muligheter for bærekraftig vekst, både med tanke på sosiale forhold, økonomi og klima. Sterk samhandling mellom utdanning, næring og offentlig forvaltning skal bidra til å sikre rekruttering av tilgang på fremtidig arbeidskraft og relevant kompetanse for næringsliv (Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015).

En desentralisert videregående skolestruktur vurderes som avgjørende for å nå den ønskete utviklingen, og dette er noe av bakgrunnen for at man velger å ikke innføre fritt skolevalg i Troms og Finnmark. Geografisk spredning i bosettingsstruktur er altså et mål i seg selv. Det er videre ønskelig å kunne tilby de unge yrkesfaglig opplæring hvor de unge voksne kan få gjennomføre læretiden sin i lokale virksomheter. Det øker sannsynligheten for at de vil velge å bosette seg i hjemkommunen hvor de har vokst opp. Opprettholdelse av de åtte videregående skolene kan slik sett bidra til å ivareta framtidig rekruttering av

arbeidskraft, og er slik sett et viktig grep for å sikre stedsutvikling.

Ungdommen har fått en sentral plass i den politiske plattformen, og man ønsker å tilrettelegge for et attraktivt skoletilbud ved å blant annet styrke rådgivningstjenesten, utbedre kollektivtilbudet og skape gode elevhjem for borteboere.

Elevene vi snakket med fortalte at de verdsetter et videregående skoletilbud lokalt for å sikre at man kan bo hjemme lengst mulig. Samtidig ga de uttrykk for at det vil være et godt tiltak å øke bostøtten, slik at det blir enklere å være borteboer.

I dag opplever spesielt de minste lærestedene et varierende elevgrunnlag for en del programområder, noe som gjør det utfordrende å skape robuste og forutsigbare opplæringstilbud ved alle lærestedene. Konkurransen om de samme elevene er rett og slett for stor. Elever som skal søke videregående skole kan oppleve stor usikkerhet rundt hvorvidt opplæringstilbudet man søker faktisk blir realisert, og for de ansatte innebærer situasjonen at man kan risikere å stå uten jobb dersom fagtilbudene legges ned. Uforutsigbarhet kan noen steder gjøre det vanskelig å rekruttere og holde på kompetent arbeidskraft. Dette er altså en utfordrende situasjon, både for elever og ansatte ved skolene.

Befolkningsframskrivingene viser at situasjonen ikke vil bli enklere fremover dersom man opprettholder dagens tilbud ved skolene. Tall fra SSB viser at elevgrunnlaget er redusert gjennom de siste ti årene, og tallene vil fortsette å falle i perioden som kommer (Statsforvalteren i Troms og Finnmark, 2022). Situasjonen tilsier derfor at det kan være både økonomiske og kvalitetsmessige gevinster i å tenke nytt rundt tilbudsstrukturen.

Samhandling mellom videregående skoler og lokalt næringsliv kan være en viktig del av lokal og regional stedsutvikling da det er næringslivet som etterspør ulike typer faglært arbeidskraft og den videregående skolen og fylkeskommunen som har hovedansvaret for at denne etterspørselen blir møtt over tid. I noen deler av landet kan tilflytting redusere ansvarsbyrden for lokalskolene og deres innretning, men i Finnmark har netto fraflytting blant unge vært et gjennomgående problem i mange år. Derfor er det ekstra viktig at lokal og regional yrkesfaglig opplæring er i stand til å møte lokale behov, og en tydelig og organisert arena for samhandling mellom næringsliv og skolene er i alles beste interesse.

Fra både intervjuer med skoleledere og fra samtaler med fylkeskommunen har vi fått inntrykk av at samhandling med lokalt næringsliv vektlegges av Finnmarksskolene. Likevel er det noe uklarerhet rundt hvor standardisert og transparent dette samarbeidet

er. Vår vurdering er at det kan være noe å hente i tydeligere rammer, forum for samarbeid og avtaleinngåelser mellom lokalt næringsliv og skolene.

4.8 Vurdering av LOSA-tilbudet

Vekslingsmodellen LOSA har en rekke positive ringvirkninger. De som tilbyr modellen, peker på at LOSA er viktig for å forebygge utenforskap. En god del ungdommer er ikke klare for å flytte hjemmefra etter å ha fullført grunnskolen. Da blir det viktig å kunne gi dem et alternativ som gjør at de kan bo hjemme, og samtidig komme i gang med den videregående opplæringen. Man kan også hevde at LOSA-modellen virker sosialt utjevnende fordi kostnadene for den enkelte familie reduseres når elevene bor hjemme lenger, og man slipper utgifter til leie av hybel og mat som er forbundet med å være borteboer. Videre gir LOSA elevene verdifull yrkespraksis og veiledning i lokale bedrifter, noe som øker sjansene for at de lokale bedriftene har tilgang på relevant arbeidskraft etter endt opplæring. Samarbeid på tvers av studieretninger oppleves positivt. Dette gir elevene mulighet til å lære av hverandre og å knytte relasjoner til elever ved de ulike programfagene. I tillegg får elevene individuell veiledning fra erfarne nettlærere og lokale veiledere som bidrar til en tilpasset og støttende læringsprosess. LOSA-modellen bidrar videre til at tettstedene beholder ungdommene lenger, noe som harmonerer godt med målet om å fremme stedsutvikling. Modellen fordrer et godt samarbeid mellom skole og arbeidsliv, noe som gir økt relevans og praktisk orientering i opplæringen. På enkelte læresteder bidrar modellen til styrking og bredde i fagmiljøene, da ansattes kompetanse utnyttes fleksibelt på LOSA, nettskolen og i fagskolen. Den tette oppfølgingen av elevene, gjør at frafall reduseres.

Vekslingsmodellen stiller store krav til planlegging og organisering av opplæringen i skole og bedrift. Dette innebærer blant annet å legge til rette for et strukturert og godt samarbeid mellom skolen og arbeidslivet for å planlegge gjennomføringen av opplæringen.

Utdanningsdirektoratet vurderte i 2020 at LOSA-ordningen ikke er i samsvar med opplæringsloven (Utdanningsdirektoratet, 2020), og per tid må kommunene i Finnmark fortsatt søke UDIR om forlengelse av forsøksordningen, inntil det foreligger en forskrift til ny opplæringslov som definerer mulighetsrommet med tanke på digital undervisning/fjernundervisning. Ny forskrift til den nye opplæringsloven kommer på høring i løpet av høsten 2023.

En annen utfordring er sprikende vurderingspraksis mellom LOSA-ansatte og pedagoger ved

videregående skoler som tilbyr ordinært løp. Skolene rapporterer om at det generelt jobbes for lite med å sikre en enhetlig og omforent vurderingspraksis i de videregående skolene i Finnmark. Noen av informantene trekker fram at det faglige nivået hos elever som har gjennomført første året av opplæringen sin ved LOSA, ikke nødvendigvis holder samme nivå som elever ved den ordinære yrkesopplæringen. Det kan tyde på at det er behov for en mer samstemt vurderingskultur mellom ulike skoler i Finnmark, slik at kriteriene for å oppnå ulike karakternivåer blir harmonisert og kvalitetssikret. En mer omforent vurderingspraksis kan bidra til å gjøre opplevelsen av karaktersystemet og inntakssystemet mer rettferdig.

LOSA-ordningen er en kostbar løsning sammenliknet med det ordinære tilbudet ved de videregående skolene. En samlet skoleledergruppe oppgir at den

økonomiske situasjonen for de videregående skolene er en stor belastning, og at etter mange år med nedtrekk, er tålegrensen for ytterligere kutt nådd.

Det kan videre være utfordrende å gi elever ved LOSA et godt psykososialt læringsmiljø, både fordi det i mange tilfeller er få elever på hvert utdanningsprogram, men også fordi det kan være stor aldersforskjell mellom lærlingene og de ansatte i bedriftene som har ansvar for oppfølging av elevene/lærlingene. For at LOSA-modellen skal fungere godt, fordrer det at det er god match mellom lærlingen, faget og bedriften. Det er derfor nødvendig å tidlig investere nok tid og ressurser for å sikre at koblingen mellom eleven, faget og bedriften blir god. Ved å opprettholde LOSA-tilbudet, øker konkurransen om elevene og kan følgelig føre til lavere rekrutteringsgrunnlag for de andre videregående skolene.

5. Tiltak

Basert på intervjuer, gjennomgang av budsjetter, regnskapstall og skriftlig dokumentasjon, analyser av reisetid, samt kvalitativ analyse har vi identifisert åtte tiltak som kan bidra til et mer kostnadseffektivt og forutsigbart videregående opplæringstilbud i Finnmark. Vår samlede vurdering er at et tiltak som innebærer en samordning av videregående skoler innad i inntaksregioner i en avdelingsstruktur vil kunne bidra til økt kvalitet på opplæringen og reduserte kostnader knyttet til administrasjon.

I dette kapittelet vil vi først presentere tiltak som vi mener er best egnet til å møte utfordringene som er identifisert gjennom intervjuer med fylkeskommunen, rektorer, lærere og elever. Tiltakene har som hensikt å bidra til å redusere kostnader og/eller øke kvaliteten på opplæringen. Etter at vi har presentert tiltakene, vil vi diskutere nytte og kostnad ved hvert enkelt tiltak basert på kriteriene som presentert i kapittel 2.1.2. Vi drøfter kun tiltak som oppfyller kravene i mandatet. I mandatet er det blant annet tydelig at alle læresteder skal bestå som i dag. Vi har derfor ikke vurdert alternativer som medfører endring i antall eller lokalisering av læresteder.

Overordnet sett legger vi frem en rekke forslag som vi tror kan bidra til å redusere kostnader uten at det går utover stedsutvikling (og geografisk spredning i bosettingsstruktur) i for stor grad. Vi legger særlig vekt på samordning av fagtilbud i våre tiltak, og i at det kan være gevinster å hente i at skolene spesialisere seg og deler fagtilbudene imellom seg heller enn å konkurrere om å tiltrekke seg elever innenfor ulike programområder. Spesifikke forslag om flytting av programområder eller elever fra skole A til B, enten gjennom nedleggelse av et opplæringstilbud ved én av skolene dersom begge tilbyr det, eller nedleggelse ved en skole kombinert med åpning av en linje i en annen, kommer i andre rekke da det er utallige måter å gjøre dette på og vi kun kan komme med ett forslag. Selv om forslaget innebærer en spesialisering av skolene, er det lagt vekt på at hver inntaksregion har et bredt tilbud samlet sett. Videre kan det å flytte elever fra et sted til et annet være risikabelt om en ikke forankrer tiltakene i lokale forhold. Slike beslutninger bør derfor tas med bakgrunn i lokale fortrinn tilknyttet spesifikke næringer og hvilke kompetansebehov som kreves for å gjennomføre opplæring for disse næringene.

Datagrunnlaget som ligger til grunn for vurderingene våre har en rekke styrker. Vi har samlet elevdata fra alle Finnmarksskolene og har da oversikt over andelen borteboende i alle fagtilbud i fylket i tillegg til hvor elevene er fra. Vi har fått tilsendt regnskapstall fra alle skolene og har gjennom det samlede grunnlaget fått innblikk i kostnadssituasjonen ved de ulike skolene. I samtaler med rektorene har vi forhørt oss om Finnmarksskolenes ulike bekymringer, utfordringer og behov, og det å ivareta skolenes interesser er vel så viktig i utformingen av tiltak som fylkeskommunens behov for å redusere kostnadsnivået på middels lang sikt. I tillegg har vi forsøkt å få innblikk i ansattes synspunkt gjennom et fellesmøte med ansatte i Finnmarksskolene holdt i juni 2023. Utfordringer som gjelder læreres arbeidsmiljø og fagmiljø utgjør viktige momenter det er vanskelig å ta fullstendig høyde for i en gjennomgang som den som følger, men fellesmøter som dette kan bidra til at stemmene deres blir hørt.

Til videre forankring av beslutningsgrunnlag hadde det vært ideelt å få representert både elevstemmen og næringslivsinteresser grundigere. Vi gjennomførte et fellesmøte for skolenes elevrådsrepresentanter i juni 2023, men oppmøtet var begrenset da det var helt på tampen av skoleåret. Det kan også være noe å hente i å undersøke framtidige behov i Finnmarks næringsliv for å bedre kunne sørge for at det totale fagtilbudet er tilpasset etterspørselen etter arbeidskraft i lokalt næringsliv. Det er likevel verdt å nevne at spesialisering er mulig og trolig ønskelig selv om flere områder har de samme absolutte fortrinnene i å drive med visse typer industri.

5.1 Identifiserte tiltak

I intervjuer med Fylkeskommunen, rektorer, lærere og elever har det blitt foreslått flere tiltak som vil kunne bidra til økt kvalitet på opplæring og reduserte kostnader. I møte med skolelederne fikk vi en forståelse av at det er behov for å ta grep og tenke nytt rundt det samlede tilbudet som gis i Finnmark. Etter en samlet vurdering, mener vi at følgende tiltak fremstår som de mest relevante:

- Sentralisere administrative oppgaver
- Innføre avdelingsstruktur for de videregående skolene
- Innføre et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever
- Sikre fylkeskommunale fagnettverk
- Sikre arenaer for samhandling med næringslivet
- Øke bruk av digital undervisning
- Innføre Steigen-modellen som erstatning for LOSA
- Legge ned LOSA uten erstatning

- Endring av søkbare fagtilbud

5.1.1 Sentralisere administrative og merkantile oppgaver

Det første tiltaket som vurderes involverer sentralisering av rene støttefunksjoner som regnskap, lønn, arkiv, IT-brukerstøtte, innkjøps- og serviceavtaler innenfor en enhetlig organisatorisk ramme. Den essensielle komponenten i tiltaket er etableringen av en felles funksjon for fellestjenester, som vil bli driftet på fylkeskommunenivå. I dagens organisering er de administrative støttefunksjonene en integrert del av hver enkelt videregående skoles drift. Ifølge intervjuer med rektorene blir oppgavene på noen skoler utført av skolenes administrasjon og ledelse og på flere skoler frikjøpes deler av lærerstillinger med varierende stillingsprosent som bistår med å gjennomføre oppgavene.

Hovedmålet med dette tiltaket er å øke kostnads-effektiviteten i driften gjennom samordning og spesialisering av administrative oppgaver. Den nåværende praksisen innebærer at disse oppgavene utføres uavhengig ved hver enkelt skole.

Vurdering av tiltaket

Det er vår vurdering at tiltaket ikke forventes å medføre betydelige endringer i kvaliteten innenfor opplæringstilbudet, faglige miljøer, eller å påvirke frafall og utenforskap. Videre antas det heller ikke å ha en innvirkning på stedsutviklingen. Implikasjonene av dette tiltaket knyttes først og fremst til kostnads-aspektet. I hvilken grad dette tiltaket vil føre til kostnadsreduksjoner, vil i stor grad være avhengig av det totale antallet stillinger som kan frigjøres som en konsekvens av stordriftsfordelene sentraliseringen medfører. Når vi sammenligner dette med den nåværende organisasjonsstrukturen, der disse oppgavene i dag delvis utføres som en integrert del av andre stillinger ved skolene, ser det ut til at det er liten sannsynlighet for at stillinger som inkluderer disse oppgavene vil bli helt overflødige. Imidlertid er det en mulighet for at noen stillinger kan bli ledige som et resultat av denne omorganiseringen. For funksjoner som blir sentraliserte, må det også tas i betraktning at det kan medføre lengre reisetider for involverte parter.

Den helhetlige vurderingen peker mot en begrenset, men likevel positiv effekt på kostnadene. Samt en middels negativ påvirkning på reisetid. Det er viktig å bemerke at slike omorganiseringer kan medføre en rekke utfordringer knyttet til overgangen, herunder ansattes reaksjoner og behovet for effektiv kommunikasjon og tilpasning. En nøye utarbeidet implementeringsstrategi vil være avgjørende for å minimere potensielle ulemper og maksimere fordelene

ved en sentralisering av administrative og merkantile oppgaver.

Figur 5-1: Tiltaksvurdering – Sentralisering av administrative oppgaver

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

5.1.2 Innføre avdelingsstruktur for de videregående skolene

I intervjuer har det blitt tydelig at skolene opplever stor grad av uforutsigbarhet med tanke på elevtall, i hvilke fagtilbud skolen skal tilby i årene fremover, og dermed hvilke lærekrefter skolen vil ha behov for. Det har i tillegg kommet frem at skolen utfører en del oppgaver som vi mener at med fordel kunne vært samlet. Vi har forsøkt å kartlegge muligheter og utfordringer ved å gjennomføre felles undervisning av elever fra ulike utdanningstilbud og skoler, og sammenslåing av administrative funksjoner mellom skoler. Positive og negative sider ved sammenslåing har vært diskutert i intervjuene, samt hvordan man kan innordne et tiltak for å sikre best mulig samarbeid mellom skolene, utnytte pedagogenes fagressurser, samt hvordan en samordning påvirker behovet for elevtransport og gjennomføring av opplæring i fellesfag.

Vi har vurdert om en omorganisering av skolene kan bidra til å løse problematikken. Tiltaket går ut på å samle videregående skoler i en felles enhet, med geografiske avdelinger. Vi har vurdert tre ulike alternativer for organisering av en avdelingsstruktur, disse er vurdert individuelt.

1. Samle alle videregående skoler i en avdelingsstruktur
2. Avdelingsstruktur basert på inntaksregioner
3. Avdelingsstruktur for skolene Tana, Vardø og Vadsø

Samle alle videregående skoler i en avdelingsstruktur

Det første alternativet innebærer å samle alle videregående skoler i Finnmark under en felles enhet med stedlige avdelinger, illustrert i Figur 5-5. Dette vil medføre at Finnmark får én videregående skole med åtte avdelinger. Alle de videregående skolene som finnes i dagens modell, blir dermed omgjort til hver sin avdeling. Disse avdelingene vil bestå slik de er i dag, men vil med dette tiltaket ha en felles ledelse som på vegne av alle avdelingene koordinerer inntak, fagtilbud, lærerkrefter, osv. Tiltaket innebærer også en sentralisering av administrative og merkantile oppgaver, som tidligere diskutert i kap. 5.1.1.

Formålet med dette tiltaket er å skape større forutsigbarhet i skoletilbudet, ved at en felles ledelse får ansvar for innretning av videregående opplæringstilbudet i hele fylket, og å sørge for at alle skolene besår. På denne måten vil ledelsen måtte planlegge opplæringstilbudet utfra elevenes ønsker, lokale forhold og kvaliteten i fagmiljøene. En viktig implikasjon av tiltaket er at det forutsetter en oppløsning av dagens inntaksregioner, da elevene kun vil kunne søke seg inn på én videregående skole.

Vurdering av tiltak

Vår vurdering tilsier at tiltaket ikke i betydelig grad forventes å påvirke kvaliteten i opplæring, frafall og utenforskap eller stedsutvikling. Dette tiltaket vil i hovedsak påvirke kostnader og reisetid (tilsvarende som kap. 5.1.1), samt kvalitet i fagmiljøene.

På samme måte som tiltak om å sentralisere administrative oppgaver vil eventuelle kostnadsbesparelser være avhengig av hvor mange oppgaver man klarer å sentralisere, og videre hvor mange stillinger man kan fristille. Det vil være behov for en stedlig avdelingsleder ved hvert lærested. Avdelingsleder vil fungere som skolens enhetsleder, og ivareta mange av de tradisjonelle rektoroppgavene. På hver skole må det etableres lederteam, slik at ingen skoleledere står alene. Størrelsen på skolen vil påvirke hvordan man bygger opp det lokale lederteamet, men det vil ofte være ressurslærere som har noe undervisning i stillingen sin i tillegg til lederansvar. I denne modellen handler rektor sine viktigste oppgaver om å lede, samkjøre og utvikle skolens lederteam. For at man skal få en positiv kostnadseffekt av tilbudet, vil det være behov for større besparelser i administrasjonen, utover leder.

Ettersom tiltaket medfører at en felles ledelse vil få ansvar for å drifte de ulike avdelingene på en bærekraftig måte og å sørge for at også de minste skolene har et elevgrunnlag, kan tiltaket ha en positiv effekt på stabilitet og forutsigbarhet for lærerne.

Vi vurderer de positive effektene av tiltaket som svært usikre. Modellen er sårbar fordi skolen vil være så stor at ledelsen trolig ikke kan ha inngående kjennskap til utfordringer og muligheter i alle avdelingene. Den største fordelen med modellen, er at man kan oppnå en felles visjon, mål og verdier for den samlede videregående opplæringen i Finnmark, og at man sammen leter etter hvilke grep som bidrar til å løse de regionale og lokale utfordringene. De største skolene må lytte inn til de minste skolenes behov uten å la seg diktere av dem. Tett samarbeid og et felles blikk kan imidlertid bidra til at det blir enklere å se løsningene. Skolene vil trolig oppleve det positivt å få større eierskap til prosessene og avgjørelsene rundt det fremtidige tilbudet.

Det er stor risiko knyttet til tiltaket, og den største risikoen knyttes trolig til samarbeidet i en svært stor skole. Det kan være motstridende behov på tvers av regionene, som kan gjøre samarbeidet svært utfordrende. Det kan være krevende, med store geografiske avstander, å få riktig informasjon og veie behovene i de ulike regionene. De ansatte kan oppleve ledelsen som fjern og fraværende, som igjen medføre lavere dedikasjon til felles mål, visjon og verdier.

Samlet har vi på samme måte som i kap. 5.1.1, lagt til grunn at en samling av administrative ansatte vil medføre en liten kostnadsbesparelse, men også at enkelte ansattes stillinger vil endre lokalisering. Vi har derfor lagt til grunn en middels negativ effekt på reisetid. Vi har også vurdert at tiltaket vil ha en liten positiv effekt på fagmiljøet, grunnet den økte stabiliteten i utdanningstilbudet.

Figur 5-2: Tiltaksvurdering – Avdelingsstruktur alternativ 1

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

Avdelingsstruktur basert på inntaksregioner

Dette alternativet innebærer en strukturell endring der de videregående skolene innad i samme inntaksregion

blir organisert som avdelinger i en samlet videregående skole. Hensikten er å opprette større nærhet og samhandling mellom lærestedene i samme inntaksregion, og å kunne samle administrative oppgaver for hver region. Dette alternativet gir også muligheten for å etablere tettere bånd mellom skolene og næringslivet i regionen, og dermed styrke reelle yrkesforberedelser, samtidig som ressursbruken kan effektiviseres.

I praksis vil denne organiseringen resultere i at hver inntaksregion blir én videregående skole som er delt opp i avdelinger, og som er geografisk lokalisert slik som nåværende skoler. En oversikt over denne organisasjonen er gitt i Figur 5-6, som viser hvordan avdelingene er plassert. For skolene i øst- og midt-Finnmark vil dette medføre to skoler på henholdsvis fire og tre avdelinger, mens for Vest-Finnmark, hvor Alta er eneste skole, vil ikke tiltaket medføre noen endringer.

Vurdering av tiltak

Vi vurderer at tiltaket ikke i betydelig grad forventes å påvirke frafall og utenforskap, eller stedsutvikling. Dette tiltaket vil i hovedsak påvirke kostnader, reisetid, kvalitet i opplæring og kvalitet i fagmiljøene.

Tilsvarende som i organiseringen hvor alle de videregående skolene samles, vil denne organiseringen medføre en samling av ledelse og administrasjon, men i dette alternativet en felles ledelse i hver region. Hver avdeling vil ha en stedlig avdelingsleder.

Dette tiltaket medfører at en felles ledelse i hver region får ansvar for å planlegge innretning av opplæringstilbudet, herunder kompetansebehov, plassering av fagtilbud og ressurser, samt å sørge for at alle avdelingene består. Dette vil fremme et tettere samarbeid og partnerskap mellom lærestedene i regionen. På denne måten vil man også unngå at skolene konkurrerer om et begrenset antall elever.

Vi vurderer at tiltaket vil medføre økt stabilitet i lærestedene, man vil muliggjøre mer langsiktig planlegging, fordi lærestedene ikke lenger konkurrerer, men samarbeider om å oppnå den felles beste løsningen. De kan dele på ressurser, kunnskap og praksismuligheter mellom avdelingene kan skape et mer dynamisk læringsmiljø. Vi vurderer at dette vil øke kvaliteten i fagmiljøene. Det kan i noen grad også påvirke kvaliteten i opplæringen, fordi små skoler inngår i større fagfellesskap, og kan utvikle seg som en lærende organisasjon, profesjonaliseres. Ytre krav og forventninger om at alle skal utvikle en delingskultur og en felles skolekultur vil være viktig for kvaliteten.

På samme måte som i tiltaket om en felles avdelingsstruktur i hele Finnmark er det risiko knyttet til tiltaket. Resultatene av et slikt tiltak vil være avhengig av godt samarbeid på tvers av avdelingene i de nye skolene. Det kan være motstridende behov innad i regionen som kan gjøre samarbeidet utfordrende. Til dels store geografiske avstander kan være utfordrende for informasjonsflyt, og for øverste leder å være stedlig ved avdelingene. De ansatte kan oppleve ledelsen som fjern og fraværende, som igjen kan medføre lavere dedikasjon til felles mål, visjon og verdier.

Samlet vurderer vi at tiltaket vil ha en middels positiv effekt på kvaliteten i fagmiljøene og en liten positiv effekt på kvaliteten i opplæringen. Vi har lagt til grunn en middels positiv effekt på kostnader, fordi vi antar at muligheten til å hente ut effektiviseringsgevinster og stordriftsfordeler er større i en organisering med mindre avdelinger. Videre har vi langt til grunn en middels negativ effekt på reisetid, fordi enkelte administrative funksjoner vil endre arbeidssted.

Merk at for Vest-Finnmark, hvor Alta er eneste skole, vil ikke tiltaket medføre noen endringer.

Figur 5-3: Tiltaksvurdering – Avdelingsstruktur alternativ 2

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

Avdelingsstruktur for skolene Tana, Vardø og Vadsø

Vi har blitt bedt spesifikt om å se på et alternativ som innebærer en samorganisering av de tre skolene Tana, Vardø og Vadsø, jf. mandatet for oppdraget. Alternativet innebærer dermed en samling av skolene Tana, Vardø og Vadsø i en felles videregående skole, Nord-Varanger VGS, med tre avdelinger på dagens lokasjoner. Resterende videregående skoler består som i dag. Organiseringen er illustrert i Figur 5-7. Dette alternativet har fylkeskommunen utredet tidligere, jf. kap. 3.4.1.

Alternativet innebærer en strukturell endring der de tre videregående skolene Tana, Vardø og Vadsø blir organisert som avdelinger i én videregående skole, Nord-Varanger VGS. Hensikten med tiltaket er å opprette større nærhet og økt samhandling mellom de tre lærestedene i Finnmark. Dette alternativet kan eventuelt fungere som en pilotering av en større omorganisering.

Tabell 5-1 viser antall VG1-elever ved de tre skolene i 2022-2023 fordelt på opplæringstilbudene. Tabellen viser at Vardø og Tana, med henholdsvis 23 og 20 VG1-elever, er betydelig mindre skoler enn Vadsø, med sine 84 VG1-elever. Videre viser figuren kun ett overlappende opplæringstilbud mellom de tre skolene, studiespesialisering, med totalt 43 elever.

Tabell 5-1: Antall VG1-elever 2022-2023 fordelt på skole og linje

	Vardø	Vadsø	Tana
ELELE1		14	
HSHSF1		15	
IDRET1		11	
IMIKM1	9		
NANAB1			17
RMRMF1	3		
STUSP1	11	29	
TPTIP1		15	
Sum	23	84	20

Kilde: Elevtall i videregående skole – utdanningsprogram og trinn (udir.no)

Vurdering av tiltak

Vi vurderer på samme måte som forrige tiltak at tiltaket ikke i betydelig grad forventes å påvirke frafall og utenforskap, eller stedsutvikling. Tiltaket vil i hovedsak påvirke kostnader, reisetid, kvalitet i opplæring og kvalitet i fagmiljøene.

Tilsvarende som i de tidligere beskrevne organiseringene, vil dette tiltaket medføre en samling av ledelse og administrasjon, men i dette alternativet er det kun for de tre skolene Tana, Vardø og Vadsø som blir avdelinger i en felles skole og får en felles ledelse. Hver avdeling vil ha en stedlig avdelingsleder.

Dette tiltaket medfører at en felles ledelse får ansvar for å planlegge innretningen av opplæringstilbudet, herunder kompetansebehov, plassering av fagtilbud og ressurser, samt å sørge for at alle avdelingene består. Dette vil fremme et tettere samarbeid og partnerskap mellom de tre lærestedene. På denne

måten vil man også unngå at skolene konkurrerer om de samme elevene.

Det er i dag lite overlappende opplæringstilbud mellom de tre skolene. Om man klarer å bygge større fagmiljø knyttet til opplæringstilbudene, er derfor noe usikkert. Skoler i denne størrelsen kan likevel ha stort utbytte av å ha tilhørighet til et større tverrfaglig pedagogisk fellesskap hvor man oppfordres til å reflektere over egen praksis, egen organisering, og lære av hvordan andre skoler løser utfordringer lokalt. Man kan i større grad dra veksler på den samlede kompetansen og tilby enkelte fag digitalt på tvers av skoler, ha fysiske samlinger for å utvikle elevenes psykososiale miljø, la lærerne undervise på flere skoler for å erfare ulike skolekulturer.

Erfaringer fra andre skoler som har gjennomført sammenslåing av skoler til en felles avdelingsstruktur, tilsier at det ligger en mulighet for å profesjonalisere de minste lærestedene. Ved hjelp av utenfra-blikket, får den enkelte skole speile seg i andres virkelighet, og man kan utfordres og få hjelp til å utvikle en lærende organisasjon.

Ettersom det er lite overlapp i opplæringstilbud, er det liten grunn til å tro at de tre skolene konkurrerer om de samme elevene i dag. Det er dermed grunn til å tro at effekten de tidligere alternativene har hatt på forutsigbarhet i opplæringstilbud vil være noe begrenset i dette alternativet.

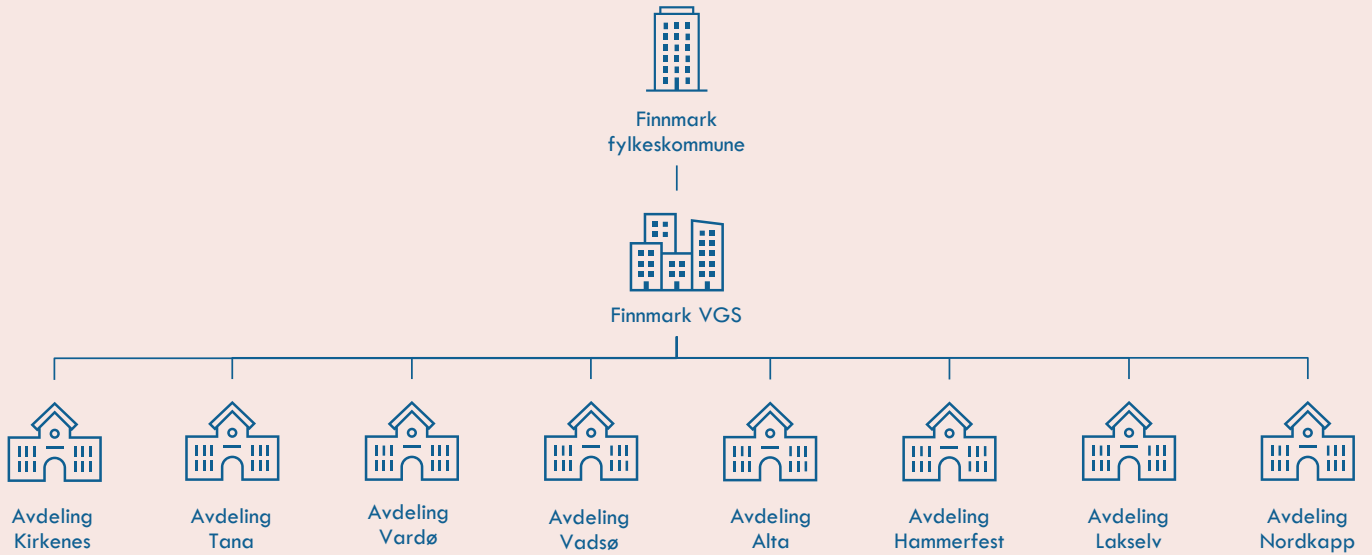
Samlet vurderer vi en liten positiv effekt på kvaliteten i fagmiljøene, da det antas at samlingen kan bidra til mer robuste fagmiljøer og en viss grad av større forutsigbarhet i opplæringstilbudet. Vi antar også en liten positiv effekt på kostnader, ettersom det vil være mulig å samordne en del administrative oppgaver. Tidligere utredninger om dette har bekt på en besparelse i størrelsesorden 1,05-1,65 mill. 2018-kroner knyttet til lønnsutgifter, basert på nedskaleringer i administrative stillinger. Det vurderes videre en liten negativ effekt på reisetid, dette fordi enkelte funksjoner vil endre arbeidssted, men samtidig er det for disse tre skolene snakk om relativt sett korte avstander.

Figur 5-4: Tiltaksvurdering – Avdelingsstruktur alternativ 3

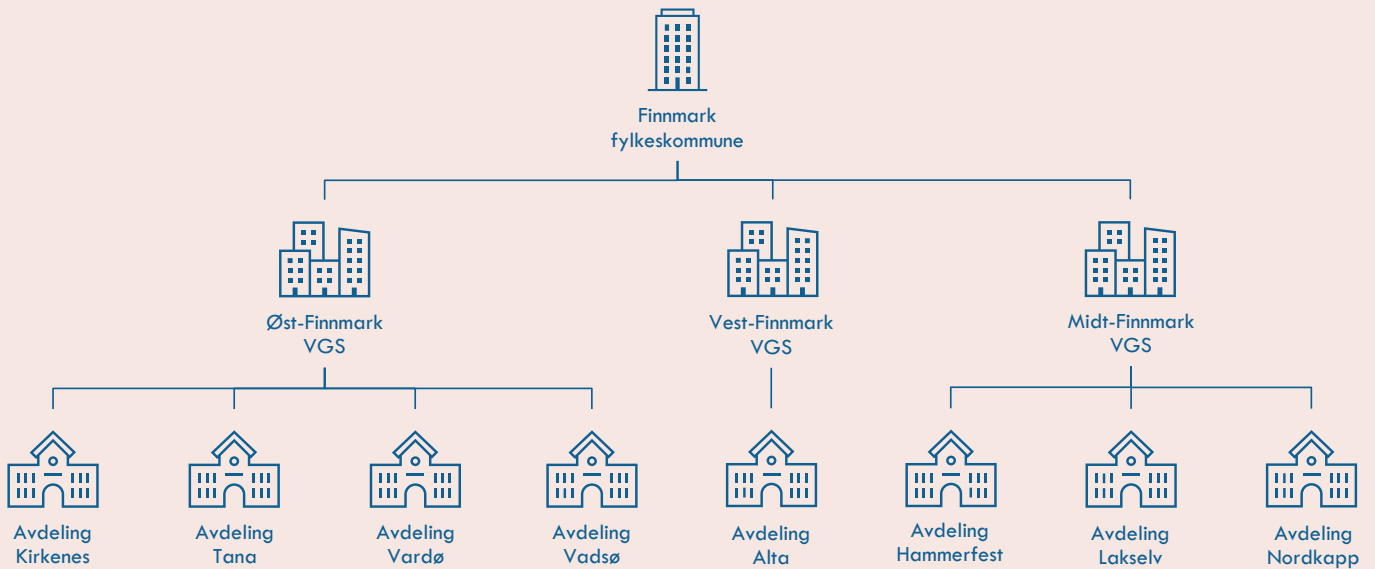
Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

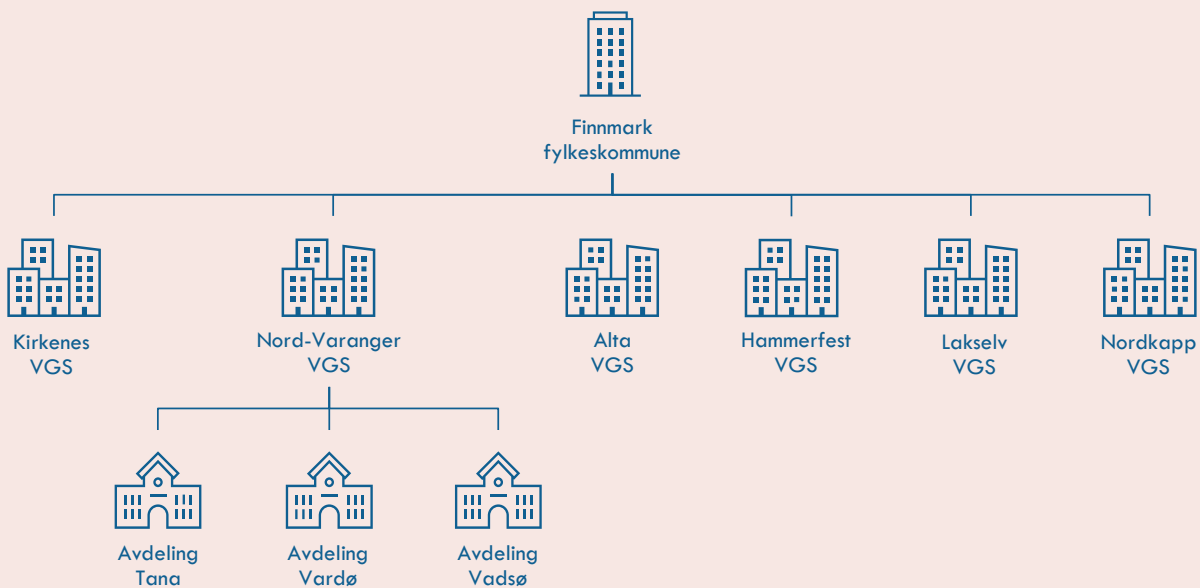
Figur 5-5: Alternativ 1 for avdelingsorganisering av videregående skoler i Finnmark

Figur 5-6: Alternativ 2 for avdelingsorganisering av videregående skoler i Finnmark

Figur 5-7: Alternativ 3 for avdelingsorganisering av videregående skoler i Finnmark

5.1.3 Sikre fylkeskommunale fagnettverk

I intervjuene opplyste flere informanter at faglige nettverk var forsøkt innført, men at ikke alle var like fornøyde med organiseringen. Videre uttrykte flere et ønske om samarbeid, med et spesielt ønske om fysiske møter fra noen.

Basert på erfaringene med de faglige nettverkene, vurderer vi et tiltak for å sikre fylkeskommunale fagnettverk. Et slikt tiltak innebærer å sikre en strukturert kunnskaps- og erfaringsdeling på tvers av de videregående skolene og fagmiljøene. Herunder, både for lærere, instruktører, rektorer og andre ansatte.

Et sterkt fagnettverk kan med fordel kombineres med forslaget om å endre søkbare fagtilbud (se kapittel 5.1.6).

Fylkeskommunen vil få en administrativ rolle i disse nettverkene, og organiseringen av fagnettverkene vil i stor grad være opp til dem. Vi vektlegger likevel viktigheten av at faggruppene får bidra med innspill til organisering og innhold, samt viktigheten av å utarbeide en struktur med ansvarfordeling som legger til rette for nettverksbygging på de ulike nivåene i den videregående skolen. Dette kan for eksempel bety utnevning av en ressursperson utenfor fylkeskommunen som bidrar til å strukturere digitale og/ eller fysiske treff, sikre gode kommunikasjonskanaler og lignende.

Vurdering av tiltak

Vi tror ikke at tiltak for sikring av fylkeskommunale nettverk vil ha noen effekt på geografisk spredning eller forebygging av utenforskap. Videre vurderer vi at tiltaket kan bidra til bedre kvalitet på fagmiljøene ved å tilrettelegge for bedre dialog og erfaringsutveksling mellom de yrkesaktive, og muligens bidra til høyere motivasjon og arbeidslyst. Som en konsekvens av dette, tror vi at det kan oppstå en viss økning i kvalitet i opplæringen, da kunnskapsutveksling og kompetansebygging i fagnettverkene kan ha en positiv innvirkning på opplæringstilbudet som tilbys. Dialog og delingskultur mellom ansatte med felles faginteresser og erfaringer fra ulike læresteder og ulike praksiser, kan medføre nye løsninger og nye impulser.

Dette tiltaket vil medføre noen kostnader i form av tidsbruk til planlegging, strukturering og lignende. Hvor store kostnader som vil påløpe, er avhengig av tiltakets omfang og organisering. Generelt vil fysiske samlinger være mer kostnadskreven enn digitale. Samtidig kan effekten av å møtes fysisk ha større effekt på trivsel og motivasjon. Vi vurderer at kostnadene vil være størst i en utviklingsfase, men at

det er naturlig at det vil påløpe noen mindre løpende kostnader ved gjennomføring av eventuelle samlinger.

Vi vurderer den samlede effekten av tiltaket som liten positiv. Se Figur 5-8 for en overordnet oversikt over vurderingene.

Figur 5-8: Tiltaksvurdering – Effekter av fylkeskommunale fagnettverk

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

5.1.4 Sikre et forum for dialog mellom skole, fylkeskommune og næringsliv

Flere informanter forteller om en god dialog mellom videregående skoler og det lokale næringslivet. Skolene ser ut til å verdsette denne dialogen, men strukturen rundt gjennomføring varierer fra lærested til lærested, og involveringsgraden til fylkeskommunen er noe uklart.

Med bakgrunn i funn fra intervjuer, vurderer vi tiltak som sikrer gode fora for dialog og utarbeidelse av avtaler mellom videregående skoler, fylkeskommunen og det lokale næringslivet. Hensikten med tiltaket er å sørge for at alle skoler har gode og like muligheter for dialog med næringslivet, i tillegg til å skape en organisert og enhetlig kommunikasjon hvor alle parter er involverte og informerte.

Vurdering av tiltak

Vi vurderer at tiltaket vil ha effekt på kvalitet i opplæring, frafall og utenforskap eller reisetid.

Vi vurderer at et forum for dialog, vil ha en liten positiv innvirkning på kvaliteten i fagmiljøet. Dette fordi nettverket åpner for mer faglig samarbeid og oppdatering spesielt innen yrkesfagene. Vi vurderer at tiltaket vil ha en liten positiv effekt på kvaliteten i fagmiljøene.

Videre tror vi at et slikt forum kan ha en liten positiv innvirkning på stedsutvikling, fordi vi mener at skolene som har tett dialog med næringslivet, i større grad får

mulighet til å utdanne elever i fagretninger som det lokale arbeidsmarkedet etterspør. En bedre tilpassing av tilbud- og etterspørsel av arbeidskraft, kan bidra til å øke sjansene for at eleven får et arbeidstilbud fra en lokal bedrift etter fullført utdanning, og derfor ikke er nødt til å søke seg ut av området. God dialog mellom skoler, næringslivet og fylkeskommunen er altså en viktig forutsetning for at opplæringstilbudene er i samsvar med lokalmiljøenes behov for fremtidig arbeidskraft.

Fra intervjuene ser det ut til at det allerede eksisterer en tett dialog med det lokale næringslivet ved flere av de videregående skolene. Det er derfor ikke gitt at skisserte effekter vil inntreffe ved alle skoler. Vi ser for oss at effektene primært vil gjelde områder som ikke i like stor grad har en strukturert dialog i dag.

Samlet sett vurderer vi at tiltaket har en svak positiv effekt. Se Figur 5-9 for detaljert vurdering.

Figur 5-9 Tiltaksvurdering – Effekter fra forum for strukturerte avtaler mellom skole, fylkeskommune og næringsliv

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring. En hel sirkel viser til stor endring, og halv sirkel viser til liten endring.

5.1.5 Øke bruk av digitale hjelpemidler

Tiltaket går ut på å øke bruken av digitale hjelpemidler. I denne rapporten omhandler tiltaket bruk av digitale hjelpemidler som et tilleggstilbud, der elever kan delta digitalt på fag som ikke tilbys ved egen skole, og derfor får et bredere fagtilbud. Det handler også om digitale hjelpemidlers rolle i å tilrettelegge for økt digital deltagelse i fag som i utgangspunktet tilbys som fysisk undervisning på hver enkelt skole. Bruken av digitale verktøy gir også muligheter for å legge til rette for en hybridløsning, hvor elever enten deltar fysisk eller digitalt i undervisningen. Dette kan være et ledd i å øke deltakelsen og unngå utenforskap.

Det er et uttalt mål i «Et sterkt nord» å legge bedre til rette for den desentraliserte skolestrukturen gjennom offensiv satsing på teknologi, samt nye pedagogiske og organisatoriske løsninger.

Det er nærliggende å anta at kompetanse og bruk av digitale hjelpemidler varierer mellom skolene. For at tiltaket skal fungere, er det viktig å merke seg at en eventuell suksess vil avhenge av riktig implementering, lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse, og støtte. Videre må man være oppmerksom på at digital undervisning ikke nødvendigvis er egnet for alle elever, og at det fortsatt er behov for en grad av fysisk tilstedeværelse. Det er derfor viktig å balansere bruken av digitale hjelpemidler med andre undervisningsmetoder for å sikre en helhetlig læringsopplevelse.

Selv om opplæringsloven ikke åpner for å tilby hele utdanningsprogram som rene nettbaserte løsninger, er det tillatt å tilby digital opplæring i fag som det ellers ikke ville være mulig å tilby ved den aktuelle skolen. Dette kan særlig være aktuelt å kombinere med avdelingsstruktur innen regionene, fordi man da kan dra nytte av pedagogenes faglige kompetanse på tvers av skolene, både fysisk mellom eksempelvis Vardø og Vadsø, men også digitalt ved større avstander mellom lærestedene. Dette fordrer imidlertid at skolenes timeplaner samkjøres, slik at opplæringsøktene har felles oppstartstid og slutt.

Vurdering av tiltaket

I noen tilfeller kan god pedagogisk bruk av digitale hjelpemidler ha en positiv innvirkning på kvalitet i opplæringen, kvalitet på fagmiljøene, redusert frafall, redusert utenforskap, kostnader og reisetid. Både fordeler og utfordringer vil avhenge av hvordan de digitale hjelpemidlene brukes, både pedagogisk og administrativt, da digitale hjelpemidler i seg selv gir lite merverdi. Våre avgrensninger av hva bruk av digitale hjelpemidler innebærer, medfører at vi vurderer at tiltaket ikke vil ha effekt på kvalitet i opplæringen, stedsutvikling eller kostnader.

Digitale verktøy kan gjøre det lettere for elever å delta i undervisningen. Dette kan være spesielt viktig i områder med lang reisevei til skolen eller der værforholdene kan påvirke tilgjengeligheten. Elever som tidligere kunne ha problemer med å delta regelmessig på grunn av avstand, kan dra nytte av økt tilgjengelighet gjennom digitale plattformer. Ved å også tilby elever å følge fag fra andre skoler digitalt, vil elevene kunne få en større bredde i fagtilbudet. Dette kan medføre at flere elever får et fagtilbud på sin nærmeste videregående skole, som de både ønsker og kan delta på. Med bakgrunn i dette, vurderer vi at tiltaket vil redusere reisetid

Riktig bruk av digitale verktøy kan også styrke fagmiljøene på ulike måter, ved å koble elever og lærere med andre skoler, fagfolk og eksperter. Dette kan bidra til å utveksle kunnskap og erfaringer, og skape et mer dynamisk læringsmiljø.

Digitale verktøy kan ha en positiv effekt på frafall og utenforskap. Først og fremst gir digital undervisning en uovertruffen grad av fleksibilitet. Elever som står overfor hindringer som helseproblemer, personlige forpliktelser eller geografiske begrensninger, kan dra nytte av å kunne tilpasse undervisningen til sine egne behov og timeplaner. Dette gjør det mulig for dem å delta i skolen på en måte som tidligere kanskje ikke var mulig. Læringsressurser kan tilpasses hver elevs behov, evner og læringsstil. Dette kan bidra til å motivere elever som tidligere følte seg oversett eller undervist på en måte som ikke passet dem. Til slutt kan digital undervisning også være et verktøy for å bygge en mer inkluderende læringskultur, redusere stigmatiseringen som noen elever kan oppleve i et tradisjonelt klasserom, og oppmuntre til deltakelse og samarbeid på tvers av geografiske og sosiale barrierer. Det finnes selvsagt ulike barrierer som kan påvirke elevers mulighet til å delta tilstrekkelig nok digitalt i skolen. Noen av barrierene kan gjelde for elever uavhengig av livssituasjon og bakgrunn, mens andre barrierer kan opptre mer spesifikt for særskilte grupper, som for eksempel elever i familier med vedvarende lavinntekt og/eller trangboddhet eller elever med funksjonsnedsettelse. Vi vurderer at tiltaket vil ha en liten positiv effekt på frafall og utenforskap.

Samlet vurderes tiltaket å ha en liten positiv effekt på kvalitet i fagmiljøene, frafall og utenforskap og reisetid.

Figur 5-6: Tiltaksvurdering – Økt bruk av digitale hjelpemidler

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

5.1.6 Konsentrering av fagtilbudet

I kravene til utredningen fremkommer det at utreder skal foreslå hvilke fag som skal legges som søkbare for skoleåret 24/25. Følgende delkapittel viser til våre forslag. Tiltaket kan gjennomføres uavhengig av andre tiltak som foreslås i denne rapporten, men vi anbefaler likevel å kombinere dette med øvrige tiltak. Dette utdypes senere i rapporten.

Vår hovedanbefaling er å konsentrere fagtilbudet på de ulike skolene innad i inntaksregionen. Dette innebærer å spisse tilbudet på de respektive videregående skolene ved å samle tilsvarende linjer i samme inntaksregion, ved ett lærested. Vi anser det som nødvendig å møte fremtiden med et mer konsentrert fagtilbud grunnet kostnader, ressurser og befolkningsutvikling. Intensjonen er derfor at forslaget skal bidra til å beholde fagtilbudet innad i hver inntaksregion, samt å unngå intern rivalisering om elevgrunnlaget.

Forslaget innebærer å strategisk spre fagtilbudene over ulike skoler slik at styrkene ved hver enkelt skole fremheves og spesialiseres. Vi presiserer at forslaget til hvilke fag som skal tilbys ved de ulike skolene kun er ett av mange mulige forslag; det finnes mange mulige løsninger som kan sørge for konsentrasjon av fagtilbudet. Uavhengig av endringsplan, bør løsningen for endring i søkbare fagtilbud forankres lokalt.

Vi tror forslaget om endring i søkbart fagtilbud kan bidra til å skape større forutsigbarhet for elever og ansatte. Dette er et sentralt mål i Finnmarks politiske plattform «et sterkt nord» (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2019). Ved å samle et spesifikt fagtilbud på én skole, kan man oppnå mindre konkurranse om søkere mellom de ulike skolene. Dette vil kunne øke sannsynligheten for tilbudet får nok søkere, og at stabiliteten rundt fagtilbudet kan ivaretas. Dette gir en god ramme for å skape attraktive og trygge arbeidsplasser for de ansatte, og styrke fagmiljøet lokalt på den aktuelle skolen.

Forslaget for konsentrering av fagtilbudet er organisert etter de tre inntaksregionene (Vest-, Øst- og Midt-Finnmark), og baserer seg på tidligere års

søkbare fagtilbud (2023/2024)³, og elevtall fra 2022/2023 fra UDIR sin statistikk. Videre legger forslaget til rette for et bredt fagtilbud innad i hver inntaksregion.

En fullstendig oversikt over det foreslåtte søkbare tilbudet finnes i Vedlegg A.

Fagtilbud i Vest-Finnmark – Alta videregående skole

I Vest-Finnmark tilbys videregående opplæring utelukkende i Alta. For å sikre et bredt fagtilbud fordelt på inntaksregionene, foreslår vi å videreføre alle de søkbare fagtilbudene som ble tilbudt ved Alta videregående skole for skoleåret 2023/2024.

I tillegg har Alta videregående skole tidligere sendt inn et ønske om å starte opp IT og medieproduksjon for VG1 for skoleåret 2023/2024 (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022). Vi foreslår å starte opp en klasse med IT og medieproduksjon for VG 1 for skoleåret 2024/2025. For påfølgende skoleår bør det også legges til rette for å starte opp VG2 fag for den tilsvarende linjen.

Bakgrunnen for dette er at Alta har flere store mediehus, samt et stort IT-miljø som etterspør kompetanse og har rekrutteringsutfordringer (Yrkesopplæringsnemnda, 2022). Behovet har vart i flere år, og bedriftene står klare med læreplasser og plasser for praktisk opplæring. Tiltaket vil imøtekomme bransjens behov for rekruttering lokalt, og ettersom elevene som har søkt seg til det forholdsvis nye IT og medieproduksjon-tilbudet i Vardø i all hovedsak er fra region øst, vurderes ikke et nytt IT og medieproduksjon-tilbud i Alta som en reell trussel for tilsvarende tilbud i Vardø.

Tabell 5-2: Forslag på nye linjer ved Alta VGS skoleåret 2024/2025

Trinn	Fagområde	Fag
1	IT og medieproduksjon	IT og medieproduksjon

Fagtilbud i Midt-Finnmark

I Midt-Finnmark inngår Hammerfest, Nordkapp og Lakselv videregående skole. Se Tabell 5-3 for samlet oversikt over foreslåtte endringer i søkbare fag for Midt-Finnmark.

Tabell 5-3: Forslag på nedleggelse av linjer i Midt-Finnmark skoleåret 2024/2025

Skole	Trinn	Fagområde	Fag
Hammerfest	1	Restaurantfag	Restaurant- og matfag
Hammerfest	2	Restaurantfag	Kokk- og servitørfag
Lakselv	1	Teknologi og industrifag	Teknologi og industrifag
Lakselv	2	Teknologi og industrifag	Kjøretøy
Nordkapp	1	Studie-spesialisering	Studie-spesialisering
Nordkapp	2	Studie-spesialisering	Språk, samfunnsfag og økonomi
Nordkapp	2	Studie-spesialisering	Realfag
Nordkapp	3	Studie-spesialisering	Språk, samfunnsfag og økonomi
Nordkapp	3	Studie-spesialisering	Realfag

Hammerfest

I Midt-Finnmark tilbys det restaurantfag ved to videregående skoler, henholdsvis Hammerfest og Nordkapp videregående skole. Vi anbefaler å samle dette tilbudet ved ett opplæringssted i Midt-Finnmark, og foreslår derfor å legge ned restaurantfag ved Hammerfest Videregående skole, og videreføre det i Nordkapp. Ytterligere søkbare fag fra skoleåret 23/24 videreføres i forslaget for skoleåret 24/45.

Nordkapp

Ved Nordkapp videregående skole foreslår vi å legge ned studiespesialisering for VG1, VG2 og VG3. Elevene som søker seg inn på studiespesialisering i Midt-Finnmark, kan søke hos Lakselv og Hammerfest videregående skole som alternativ.

Ytterligere søkbare fag fra skoleåret 23/24 videreføres i forslaget for skoleåret 24/45.

Lakselv

Vi foreslår å legge ned Teknologi- og industrifag ved Lakselv videregående skole. For skoleåret 2023/2024 var denne linjen både søkbar ved

³ <https://opengov.360online.com/Meetings/tffk/File/Details/>

1301957.PDF?fileName=Tabeller%20med%20tilbud%20i%20Finnmark%20(saksfremlegg)&fileSize=301800

Hammerfest og Lakselv videregående skole i Midt-Finnmark. Da Hammerfest videregående skole i 2022/2023 hadde høyere elevtall (den nyligste tilgjengelige dataen vi har), foreslår vi å legge ned denne linjen ved Lakselv videregående skole, og videreføre den ved Hammerfest videregående skole. Tilbudet for VG2 varierer noe mellom de to skolene. Hvilke VG2 linjer som bør videreføres, bør derfor forankres med skole og lokalt næringsliv. Dersom det finnes høy verdi av å ha flere retninger innen VG2, kan det vurderes å åpne flere spesialiseringer ved Hammerfest VGS.

Ifølge tilsendt dokumentasjon fra skolene er det ingen borteboere eller pendlende elever fra Lakselv som går på Hammerfest VGS per 2022/2023. Det er derimot en håndfull i motsatt retning, og særlig innen teknologi og industrifag. Dersom en antar at elever fra Hammerfest foretrekker å gå på lokalskolen, vil dette implisere at opptaket i Hammerfest er relativt trangt da de har høyere lokal etterspørsel etter fagtilbudet enn antall plasser. Da det er omtrent like mange, eller noen flere elever fra Hammerfestområdet i TPTIP1 på Lakselv VGS sammenlignet med antallet lokale elever på linjen, vil ikke antall borteboere totalt i inntaksregionen nødvendigvis øke ved flytting av teknologilinjen til Hammerfest VGS.

Ytterligere søkbare fag videreføres fra skoleåret 23/24 til 24/25. Videre er det mulig at en større andel av elevene i Midt-Finnmark som søker om studiespesialisering vil vurdere Lakselv som et alternativ grunnet foreslått nedleggelse av denne linjen ved Nordkapp videregående skole.

Fagtilbud i Øst-Finnmark

I Øst-Finnmark tilbys det videregående opplæring ved Tana, Vardø, Vadsø og Kirkenes videregående skole. I det følgende presenteres forslag for endring i det søkbare fagtilbudet i inntaksregionen fordelt på de ulike skolene.

Tabell 5-4 Forslag til nedleggelse av linjer i Øst-Finnmark skoleåret 2024/2025

Skole	Trinn	Fagområde	Fag
Tana	3	Påbygg	Påbygg. gen. studiekompetanse
Vardø	1	Studie-spesialisering	Studie-spesialisering
Vardø	2	Studie-spesialisering	Realfag
Vardø	2	Studie-spesialisering	Språk, samfunnsfag og økonomi
Vardø	3	Studie-spesialisering	Realfag
Vardø	3	Studie-spesialisering	Språk, samfunnsfag og økonomi
Kirkenes	1	Restaurant- og matfag	Restaurant- og matfag
Kirkenes	2	Restaurant- og matfag	Kokk - og servitørfag

Tabell 5-5: Forslag på nye linjer i Øst-Finnmark skoleåret 2024/2025

Skole	Trinn	Fagområde	Fag
Vardø	1	Restaurant- og matfag	Restaurant- og matfag
Vardø	2	Restaurant- og matfag	Kokk - og servitørfag

Tana

Vi foreslår å legge ned tilbudet om påbygg ved Tana videregående skole for skoleåret 24/25. For skoleåret 22/23, var det et lavt elevtall for dette tilbudet.

For elever som ønsker å ta påbygg, er det mulig å ta dette ved Kirkenes videregående skole. Opplæring i fellesfagene kan skje gjennom en kombinasjon av et stedlig fysisk tilbud, og at noen fag kan tilbys gjennom digital undervisning. Her er det mulig å utnytte lærerkrefter ved en av de andre skolene i regionen, gitt at skolene har felles timeplan.

Ytterligere søkbare fag fra skoleåret 23/24 videreføres i forslaget for skoleåret 24/45.

Vardø

Vi foreslår å legge ned tilbud for studie-
spesialiserende ved Vardø videregående skole for
skoleåret 24/25 for VG1, VG2 og VG3. Elever i Øst-
Finnmark som ønsker å ta studiespesialisering, kan ta
dette ved Kirkenes eller Vadsø videregående skole.

Dersom elever ved studiespesialisering og yrkesfag
får undervisning i fellesfagene samlet, vil nedleggelse
av studiespesialiserende tilbud ikke nødvendigvis
være ressursbesparende med tanke på bruk av
undervisningsressurser. En mulig løsning på
utfordringen i dette tilfellet kan være å tilby fellesfag
blokkvis, slik at læreren kan ha en fungerende stilling
på flere skoler. En slik modell kan også innføres ved
skoler som ikke har et behov for blokkvis undervisning
i utgangspunktet, slik at det tilrettelegges for
fagtilbud ved flere skoler. En slik endring kan være
enklere eller mer naturlig å gjennomføre i kombinasjon
med endring av administrativ struktur til en
avdelingsmodell.

Vi foreslår å gjenopprette Vardøs Restaurant- og
matfagtilbud. Vardø vil være eneste tilbyder av dette
i regionen.

Ytterligere søkbare fag fra skoleåret 23/24
videreføres i forslaget for skoleåret 24/45.

Vadsø

Vi foreslår at Vadsø blir et sentrum for
studiespesialisering, slik at elever som ønsker påbygg
enten fra Tana eller Vardø kan ta påbygg ved
Vadsø.

Alle søkbare fag fra skoleåret 23/24 videreføres i
forslaget for skoleåret 24/45.

Kirkenes

Vi foreslår å legge ned restaurant- og matfag ved
Kirkenes videregående for skoleåret 24/25. For
skoleåret 22/23 var det relativt lave elevtall for
restaurant- og matfag i Øst-Finnmark fordelt på
Kirkenes og Vardø videregående skole. Vi foreslår
derfor å samle tilbudet ved ett lærested i
inntaksregionen. Elever i Øst-Finnmark som ønsker å
gå på restaurant- og matfag, kan søke ved Vardø
videregående skole dersom dette gjennomføres.

Ytterligere søkbare fag fra skoleåret 23/24
videreføres i forslaget for skoleåret 24/45.

Samlet vurdering konsentrering av fagtilbud

Det er utfordrende å gjøre en samlet vurdering av
kriteriet om stedsutvikling, da vi forutser at det kan ha
en positiv effekt for noen steder, og en negativ effekt
på andre steder. Vår totalvurdering er at tiltaket
isolert sett ikke har en tydelig samlet effekt på
stedsutvikling. Flytting av spesifikke fagtilbud vil
nesten alltid innebære at noen lokalsamfunn kommer

godt ut, og andre kommer mindre godt ut. For
eksempel vil noen lokalindustrier kunne oppleve
flytting av linjer som negativt da det blir færre
tilgjengelige lærlinger lokalt. Samtidig vil samme
flytting av fagtilbud kunne oppleves som forsterkende
for lokal kompetanse dit fagtilbudet blir flyttet.
Nettoeffekten av konsentrasjon av fagtilbudet er
derfor ikke åpenbar. Erfaring med nedleggelse av
tilbud andre steder, viser i tillegg at det lokale
næringslivet har initiert nye tilbud sammen med det
lokale lærestedet, for å sikre fremtidig rekruttering.
Det kan ikke utelukkes at slike effekter kan oppstå
også i Finnmark.

Innretningen av tiltaket vil spille en rolle i hvordan
effektene fordeler seg mellom ulike områder som
tilbyr videregående opplæring, og endelig løsning for
konsentrasjon av fagtilbud må løses med forankring i
lokale forhold og god dialog og samarbeidsvillighet
mellom partene.

Et konsentrert fagtilbud kan medføre at fagtilbudet til
hver enkelt skole er tilpasset deres relative styrker. Vi
tror også at det kan bidra til mer stabilitet, både for
elever og utdanningsinstitusjoner, ved å øke
forutsigbarheten til fagtilbudet. Samtidig vil noen
områder oppleve redusert tilgjengelighet av lokale
fagtilbud, noe som virker negativt inn i vår vurdering.
Vår vurdering er derfor at tiltaket kan bidra til en
begrenset økning i kvaliteten på opplæringen.

For kvaliteten på fagmiljøet vurderer vi at det kan
oppstå en tilsvarende begrenset positiv effekt. Ved å
konsentrere fagtilbudet, tror vi at fagmiljøene i større
grad vil kunne samles ved et mindre antall skoler, noe
som igjen kan tilrettelegge for sterkere og mer
spissede kompetansemiljøer. Samtidig vil noen lokale
fagmiljøer oppleve at de blir svekket av at lokale
fagtilbud blir flyttet.

Ved å konsentrere fagtilbudet, kan noen elever miste
muligheten til å delta på sin foretrukne linje på sin
lokale skole. Dersom eleven velger en fagretning de
ikke har motivasjon til å fullføre på grunn av lange
reiseveier til deres foretrukne alternativ, kan det
medføre utenforskap og mistriivsel. I ytterste
konsekvens, kan det medføre frafall og at de ender
på utsiden av arbeidsmarkedet. Konsentrasjon av
fagtilbud vurderes derfor å kunne ha en noe negativ
påvirkning på elever i form av økt frafall og
utenforskap.

Tilsvarende vil dette tiltaket kunne øke reisetiden for
noen elever dersom et større antall blir borteboende
elever. Vi vurderer tiltaket å ha en moderat effekt på
økt reisetid for påvirkede elever.

Kostnadene vil trolig reduseres i middels til betydelig
grad dersom fagtilbudet konsentreres. Størrelsen på
kostnadsreduksjonen er avhengig av innretning,

elevtall og eventuelle behov for å starte opp nye klasser der fagtilbud blir flyttet. Slik det er i dag, er det flere skoler som har fagtilbud med halve klasseressurser. Ved å konsentrere fagtilbudet, antar vi at klassene i større grad vil fylles opp innenfor de allerede eksisterende rammene og at en derfor kan utnytte undervisningsressursene noe mer effektivt.

Samlet sett vurderer vi effektene av tiltaket om å konsentrere fagtilbudet som positive. Effekten kan dog variere fra skole til skole, og den er ulik for fylkeskommune, skole og elever. Kostnadsnivået reduseres, skolene blir påvirket variabelt og elevene blir antageligvis noe negativt påvirket samlet sett. For eksempel kan tilgjengeligheten av fagtilbudene reduseres for elever fra noen kommuner, og det er mulig at tiltaket kan forårsake en liten økning i utenforskap og frafall totalt sett. Disse negative effektene kan skape et behov for avhjelpende tiltak, særlig dersom en ønsker at elevene ikke skal komme negativt ut samlet sett.

Figur 5-10: Tiltaksvurdering – Konsentrere fagtilbud

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

5.1.7 Innføre Steigen-modellen som erstatning for LOSA

Som en del av mandatet skal vi vurdere alternativer til LOSA-modellen. Å innføre Steigen-modellen som erstatning for LOSA, innebærer å utvikle LOSA-ordningen slik den praktiseres i dag. Steigen-modellen fordrer et enda tettere samarbeid med arbeidslivet, fordi virksomhetene/næringslivet tar ansvar for opplæringen i programfagene (Karin Marie Antonsen, 2022).

Ifølge Oxford Research ble LOSA-modellen nedlagt i 2014 av økonomiske årsaker (Oxford Research AS, 2021). I Steigen og Hamarøy var det et sterkt ønske å opprettholde og videreføre det vellykkede samarbeidet med næringslivet som var etablert gjennom LOSA. Da LOSA ble lagt ned kjempet det lokale næringslivet for at ordningen skulle bestå, men en del bedrifter forsto at det var behov for en annen modell som kunne tiltrekke seg et bredere spekter av

elever. Man ønsket å gi tilbud om yrkesfaglig opplæring innen fagretninger som næringslivet trengte for å motvirke fraflytting og sikre kvalifisert arbeidskraft til det lokale næringslivet. Man fryktet en utvikling der færre unge ville bosette seg, en fortsettelse av den allerede negative befolkningsutviklingen i kommunen, som igjen ville svekke tilgangen til kompetent arbeidskraft (Karin Marie Antonsen, 2022).

Steigen-modellen ble utviklet i et samarbeid mellom skole, kommune og næringsliv, og er et eksempel på en vekslingsmodell hvor ungdommene inngår lærekontrakt med opplæringsbedrift fra første dag, en såkalt 0+4-modell. All opplæring i programfagene gjennomføres i opplæringsbedriften (Karin Marie Antonsen, 2022). Fylkeskommunen har ansvar for opplæring i fellesfagene. I Nordland gis denne opplæringen av lærere ved Knut Hamsun videregående skole. De har ansvar for det som skjer i skolen, og er ikke involvert i aktiviteter i bedriftene (Karin Marie Antonsen, 2022). De to første årene er lærlingene i bedrift tre dager i uken, og to dager på skolen. De siste to årene er de utelukkende i bedrift. Fylkeskommunen tilbyr kursing av instruktører i bedriftene, men disse mangler ofte pedagogisk bakgrunn (Karin Marie Antonsen, 2022).

For å ivareta elevenes psykososiale miljø, organiserer skolen opplæringen slik at man har felles undervisning i større elevgrupper der det er fornuftig. Det er lærernes oppgave å yrkesrette opplæringen i størst mulig grad for å sikre relevans, og det er avgjørende at man har en koordinator som følger opp elevene. Elevene avlegger sin tverrfaglige eksamen etter tre år. Dersom elevene ikke fullfører, får man ikke uttelling for noen av årene, noe som indikerer et behov for å bruke mye tid på å sikre at elevene velger riktig fra start. Videre er det viktig å jobbe grundig med å kartlegge motivasjon og forventninger blant fremtidige lærlinger for å unngå feilvalg, omvalg og frafall.

Modellen baserer seg på et stedlig tilbud som utnytter lærerkrefter ved studiespesialiserende opplæring på den lokale skolen. På steder der dette ikke tilbys, kan man muligens søke å samarbeide med lærere ved den lokale ungdomsskolen, eller velge å tilby deler av opplæringen gjennom digital undervisning. Modellen åpner også for å tenke deler av opplæringen som samlingsbasert blokktilbud.

Vurdering av tiltak

Vi vurderer at tiltaket ikke vil ha effekt på kvaliteten i opplæringen eller fagmiljøer, heller ikke på utenforskap og frafall eller stedsutvikling relativt til nullalternativet. Vi vurderer at den viktigste effekten av tiltaket er at man kan tilby et opplæringstilbud som

er i tråd med dagens lovverk. Videre kan tiltaket bidra til å øke forutsigbarheten rundt opplæringsstilbudene sammenliknet med LOSA-ordningen som per tid ikke oppfyller krav i opplæringsloven.

Ettersom Finnmark allerede har LOSA-tilbudet som kan bidra til stedsutvikling, vurderer vi at tiltaket i liten eller ingen grad ha betydning for dette kriteriet. I likhet med LOSA, skreddersyr modellen blant annet opplegg rundt den enkelte elev, sørger for at de fleste ungdommer kommer i gang med den videregående opplæringen og fullfører den. En eventuell overgang fra LOSA til Steigen, vil sannsynligvis ikke gi økning i reisetid.

Tilsvarende argumentasjon gjelder for frafall og utenforskap. Erfaringer viser at Steigenmodellen har hatt en positiv effekt på gjennomføring av yrkesfaglig opplæring (Karin Marie Antonsen, 2022). Andre aspekter ved modellen som taler for positiv innvirkning på utenforskap er at:

- Det er et skreddersydd tilbud som tar utgangspunkt i elevenes interesser og motivasjon
- Det er et lokalt tilbud som gjør at de unge slipper å flytte hjemmefra og terskelen for å ta videregående opplæring senkes
- Elevene har opplæring med fysisk tilstedeværelse og stedlig lærer

Det er uklart om tiltaket vil ha en effekt på utenforskap og frafall relativt til LOSA, vi har derfor valgt å vurdere effekten som ubetydelig.

Det er utfordrende å vurdere sikkert hvilken effekt innføring av Steigenmodellen vil ha på kvaliteten på fagmiljøene. Vi har grunn til å tro at det blant annet vil bli nødvendig å etablere faglige nettverk for både instruktører i bedriftene og for lærere som underviser i fellesfag. Flere steder kan fagmiljøene bli svært små og sårbare, noe som gjør det vanskelig å drive kvalitetsutvikling i tilbudene dersom en står alene.

Når det kommer til kostnadsbesparelser, vurderer vi at tiltaket i noen grad vil kunne ha effekt. Erfaringer med Steigenmodellen fra Knut Hamsun videregående skole, tilsier at modellen kan være kostnadsbesparende sammenliknet med LOSA, men at det er vanskelig å tallfeste. Det kan videre være fordelaktig at fylkeskommunen unngår store utgifter til å fornye utstyr og maskinparker tilknyttet faglokalene på utstyrskrevenende utdanningsprogrammer, samtidig som behovet for elevenes tilgang på oppdatert og relevant utstyr ivaretas. Vi har vurdert en liten positiv effekt på kostnader.

Det er utfordrende å si noe sikkert om konsekvensen tiltaket har på kvaliteten i opplæringen. Noen elever vil trolig sette pris på variasjonen i opplæringen, med

to dager på skole og tre dager i bedrift. Videre kan det telle positivt at man treffer lærer og medelever fysisk lokalt på skolen. Man er i utgangspunktet ikke avhengig av digital opplæring, men det kan benyttes i noen grad dersom man for eksempel ønsker å øke bredden i det faglige tilbudet. I tillegg kan man jobbe systematisk med en metodisk kompetanseheving i bedriftene for å optimalisere tilbudet. Det er usikkert hvilken effekt tiltaket vil ha på kvalitet i opplæringen, vi har derfor valgt å vurdere effekten til ubetydelig.

Steigen-modellen ivaretar muligheten for geografisk spredning av skolesteder i Finnmark og bidrar til å sikre faglig bredde. Videre er modellen en fleksibel opplæringsmodell, som i høy grad tilbyr et skreddersydd opplegg rundt den enkelte elev. Det betyr at periodeplaner for elever som velger yrkesfaglig retning innen eksempelvis helse og oppvekst kan se svært annerledes ut enn elever som velger fiske og fangst.

Samlet sett vurderer vi at tiltaket ikke bidrar til stedsutvikling, kvalitet på opplæring eller til å redusere frafall og utenforskap. Tiltaket vil trolig lede til en moderat reduksjon i kostnader relativt til dagens LOSA-ordning, men også medføre noe lengre reisetid enn nullalternativet.

Figur 5-11: Tiltaksvurdering – Innføring av Steigenmodellen

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

5.1.8 Legge ned LOSA uten erstatning

Tiltaket består i å legge ned LOSA-tilbudet uten å erstatte det med et nytt tilbud.

Vurdering av tiltak

Vi vurderer at tiltaket ikke vil påvirke kvaliteten i opplæring eller på fagmiljøene. Konsekvensene av tiltaket er i hovedsak knyttet til frafall og utenforskap, kostnader, reisetid og stedsutvikling.

For skoleåret 2023/2024 er 30 elever registrert innenfor LOSA-ordningen hos Nordkapp VGS⁴. Tiltaket vil dermed primært påvirke om lag 30 elever, samt lærekrefter og bedrifter som deltar i opplæringen.

En av de viktigste funksjonene ved LOSA-tilbudet er at det gir unge mulighet til å bo hjemme, samtidig som de får en yrkesrettet videregående opplæring. Ved nedleggelse av LOSA-tilbudet vil flere elever måtte flytte hjemmefra etter fullført grunnskole for å ta videregående opplæring. Det kan være krevende å flytte hjemmefra i så ung alder, og for unge som ikke er forberedt på å ta et slikt steg kan man risikere at de velger å utsette videregående opplæring, velger ikke å ta videregående opplæring, begynner rett i arbeid, eller i verste konsekvens at de faller utenfor skole og arbeidsliv for å unngå å flytte hjemmefra. Tiltaket vurderes derfor å påvirke utenforskap og frafall negativt. Dersom ungdom som i dag har videregående opplæringstilbud gjennom LOSA velger å følge et ordinært videregående opplæringstilbud, vil dette innebære lenger reisetid, og trolig også at ungdommene må bli borteboende ved en av de videregående skolene. Tiltaket vurderes å ha negativ effekt på reisetid.

LOSA-tilbudet har også en viktig rolle i samhandling mellom skole og lokalt næringsliv, og bidrar til å sikre lokalt arbeidsliv kompetent arbeidskraft. Nedleggelse av LOSA-tilbudet kan svekke samarbeidet med det lokale næringslivet, og kan også medføre at næringslivet på steder uten videregående opplæringstilbud kan få utfordringer med rekruttering. Å gi videregående elever lære plass i en bedrift lokalt på stedet, kan muligvis øke sannsynligheten for at de velger å bosette seg lokalt der de kommer fra. Tiltaket vurderes å ha en middels negativ effekt på stedsutviklingen.

Det er viktig å bemerke at konsekvensene av en nedleggelse vil være ulike for de videregående skolene. For Nordkapp videregående skole vil de negative følgene av en nedleggelse være mer omfattende enn for eksempel Tana videregående skole, hvor LOSA-tilbudet kun omfatter noen få elever.

LOSA-tilbudet er kostbart. Det er betydelig dyrere å tilby en elev opplæring gjennom LOSA sammenlignet med de fleste ordinære tilbud. Vi vurderer derfor at en nedleggelse av LOSA-tilbudet vil ha en stor positiv effekt på kostnader.

I møter med ansatte ved skolene og rektorene ble det hevdet at det kan være store forskjeller på hvordan man vurderer oppnådd kompetanse hos LOSA-elever

⁴ Tall fra Nordkapp VGS over elever viser at antall LOSA-elever tilknyttet skolen er 30 stk. Kun VG1-elever er i denne statistikken oppført som del av LOSA.

og yrkesfaglige elever som følger ordinært løp. En konsekvens av å legge ned LOSA-tilbudet kan derfor være at det blir enklere å få på plass en mer enhetlig vurderingspraksis.

Samlet vurderes tiltaket å ha en stor negativ konsekvens på frafall og utenforskap, en stor positiv effekt på kostnader og en middels negativ effekt på både reisetid og stedsutvikling.

Det er naturlig å trekke inn hvilke områder elever som benytter seg av LOSA typisk kommer fra. Ut ifra tilsendt elevstatistikk kommer LOSA-elever særlig fra Berlevåg, Båtsfjord, Kjøllefjord og Havøysund. Dette tilsier at det er disse områdene som særlig blir påvirket av et nedlagt LOSA-tilbud. De andre populære utdanningstilbudene for elever i disse regionene kan da forvente en noe økt etterspørsel. Dette gjelder særlig for Kirkenes VGS da elever fra Berlevåg og Båtsfjord ofte søker seg dit, men også Alta, Lakselv og Nordkapp i noe mindre grad.

Utdanningsdirektoratet vurderte i 2020 at LOSA-ordningen ikke er i samsvar med opplæringsloven. Den kanskje største fordelen med tiltaket er dermed at man unngår å videreføre et opplæringstilbud som ikke er i tråd med gjeldende lovverk.

Figur 5-12: Tiltaksvurdering – Nedleggelse av LOSA-tilbudet

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring. En hel sirkel viser til stor endring, og halv sirkel viser til liten endring.

5.1.9 Avhjelpende tiltak - Innføre et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever

Ettersom Finnmark er et fylke med store geografiske avstander og spredt befolkning, er mange elever nødt til å flytte hjemmefra for å kunne gå på videregående skole. Dette fordi det ikke er mulig å ha et videregående opplæringstilbud i nærheten av alle

innbyggere. Mange elever i Finnmark er altså borteboende på grunn av en kombinasjon av nødvendighet og preferanser for spesifikke fagtilbud ved spesifikke skoler.

Flere av våre foreslåtte tiltak (både endring av fagtilbud, innføring av avdelingsstruktur og nedleggelse av LOSA) har en intensjon om å spesialisere de videregående skolene i større grad enn i dag. Dette vil igjen medføre at færre skoler, med innføring av foreslåtte tiltak, vil tilby de samme utdanningsprogrammene. Dersom elever ønsker seg inn på en spesiell linje vil dermed sannsynligheten for å måtte flytte hjemmefra for å gå på denne linjen øke noe.

Statens borteboerstipend ligger i dag på 5 848 kroner per måned⁵. Dette ligger relativt nært opp mot bokostnader per hybelleilighet i de fleste Finnmarksbyene. I intervjuene kom det frem at familier med flere barn mellom 16-19 år, kan oppleve det særlig økonomisk utfordrende å ha flere borteboende barn, selv med dagens statlige tilskuddsordning.

Ettersom våre foreslåtte tiltak legger til grunn en kostnadsreduksjon, har vi vurdert muligheten for å benytte hele eller deler av innsparingen til å utvikle en fylkeskommunal tilskuddsordning for borteboende elever. Tilskuddet er ment for å avhjelpe ulempene Finnmarks store avstander medfører for opplæringsmuligheter og dermed øke unges mulighet til å ta videregående opplæring, senke terskelen for å søke videregående opplæring utenfor hjemstedet, i tillegg til å bidra til at elevene får oppfylt sitt foretrukne utdanningsprogram og fullfører den videregående opplæringen.

Det kan være krevende for elever å flytte hjemmefra rett etter fullført grunnskole, og i tillegg kan det være ressurskrevende for familien at barn blir borteboere i så ung alder. Spesielt kan dette være utfordrende for familier med mange barn og familier med lavere økonomiske forutsetninger. Dette kan medføre at unge ikke kan begynne på videregående skole grunnet familiens økonomi.

Nøyaktig nivå på tilskuddet må vurderes nærmere, men vi vil i det følgende gi et regneeksempel på hvordan en slik ordning kan innrettes basert på besparinger for følger av andre tiltak. Beregningene er basert på innsparinger som følger av foreslåtte endringer i fagtilbudet.

Beregning

I dagens budsjett er satsen per klasseressurs 1,48 mill. kroner, mens satsen for en halv klasseressurs er

⁵ Borteboerstipend (lanekassen.no)

⁶ En pessimistisk antagelse på 10 prosent økning i borteboere kombinert med en antagelse om lineære

halvparten (0,74 mill. kroner). Basert på informasjon fra intervjuer koster det tilnærmet det samme å drifte en halv klasse som det koster å drifte en halv klasse. Selv om klassen har færre elever benyttes de samme ressursene for å drive undervisning. En halv klasse koster dermed det samme som en full klasse. Legger vi dette til grunn, og antar at satsen per klasseressurs gjenspeiler den faktiske kostnaden per klasserom, er den potensielle besparelsen ved å legge ned en halv klasse 1,48 mill. kroner. I 2022/2023 var det 36 halve klasse i Finnmark (Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022), og i forslag om endret søkbart fagtilbud foreslås det en nedleggelse eller flytting av seks av disse klassene. Endelig besparelse avhenger av utnyttelsen av klasseromsressurser der elevene ender opp.

Total besparelse estimeres til å ligge mellom 4,4-8,8 mill. kroner minus eventuell merkostnad knyttet til å huse ekstra borteboende elever som tiltaket kan lede til⁶. Estimert på 4,4 mill. kroner legger til grunn at de seks halve klassene kun leder til oppfylling av tre hele klasseromsressurser til sammen, mens estimert på 8,8 mill. nok antar full utnyttelse av seks klasseromsressurser som konsekvens av flyttingen.

I 2022-2023 var det i overkant av 500 borteboere i Finnmark. Dersom tilskuddet til borteboere skal gjenspeile besparelsen og tilbys alle borteboere vil man med i overkant av 500 borteboere se på tilskudd per elev i størrelsesorden 9 000-17 000 kroner i året.

Dersom ordningen blir behovsprøvd, eksempelvis på bakgrunn av husholdningsinntekt eller antall barn vil størrelsen på tilskuddet kunne være betydelig høyere uten at dette utgjør en kostnad for fylkeskommunen, utover forventet besparelse knyttet til endring i fagtilbudet.

Vurdering av tiltak

Vi vurderer at tiltaket ikke vil ha påvirkning på kvaliteten i opplæringen eller i fagmiljøene. Videre vurderes tiltaket ikke å påvirke stedsutvikling og reisetid. Tiltaket vil kunne øke tilgangen til videregående opplæring for vanskeligstilte elever eller elever i familier i mange barn på denne måten kan tiltaket bidra til å motvirke utenforskap og frafall fra videregående opplæring.

Å være borteboer vil medføre økte kostnader for ungdommen/familien i form av økte bokostnader, samt økte reisekostnader. Vi antar at proviantkostnader vil være tilnærmet like for hjemme og borteboende. Tilsvarende for deltakeravgifter i ulike fritidsaktiviteter. Økte tilskudd kan redusere

kostnader i antall elever og et kostnadsbilde som ligner Alta VGS sine elevhjem vil lede til en merkostnad på omtrent 1,2 mill. nok.

utenforskap blant borteboende ved å øke deres økonomiske frihet til å reise hjem i helger, og å delta i sosiale aktiviteter på bostedet. Dette kan også bidra til å redusere frafall.

Det er sannsynlig at det å være borteboende vil bli relativt mer attraktivt dersom borteboertilskuddet økes fylkeskommunalt. Det betyr at elever antageligvis vil være mer tilbøyelige til å være borteboende enn i nullalternativet. Dersom denne effekten er tilstrekkelig sterk, altså at tilstrekkelig mange elever ønsker å bli borteboere på bakgrunn av det fylkeskommunale tilskuddet, kan det ha en negativ effekt på målet om å bevare geografisk spredning av bosettingsstruktur. Vi anser det som lite sannsynlig at tiltaket vil øke tilbøyeligheten til å flytte merkbart, og vurderer dermed effekten på stedsutvikling til ubetydelig.

Samlet vurderer vi tiltaket å ha en stor positiv effekt på redusert utenforskap og frafall. Tiltaket er isolert sett kostbart, vi har derfor vurdert tiltaket å ha en stor negativ effekt på kostnader. Merk at tiltaket kan kombineres med tiltak som gir besparelser, og dermed ikke medføre merforbruk for fylkeskommunen.

Figur 5-13: Tiltaksvurdering – Effekter av fylkeskommunalt borteboertilskudd

Kriterium	Vurdering
Kvalitet i opplæringen	
Kvalitet på fagmiljøene	
Redusert frafall og utenforskap	
Reduserte kostnader	
Redusert reisetid	
Stedsutvikling	

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring.

5.2 Oppsummering og anbefaling av tiltak

Tiltakene som er vurdert vil både kunne bidra til positive og negative virkninger for de berørte partene. Selv om tiltakene på ulikt vis vil bidra til å møte utfordringene, vil tiltakene også innebære noen ulemper. De positive og negative virkningene kan inntreffe ulikt for de involverte partene, og det er viktig å ha full forståelse for dette før iverksetting av konkrete tiltak. I dette kapitlet gir vi en overordnet og forenklet analyse av hvilke virkninger de foreslåtte tiltak samlet vil gi.

Vi har vurdert fire ulike administrative tiltak. Tiltakene er beslektede og anses som gjensidig utelukkende. De fire drøftede tiltakene antas alle å ha noe negativ påvirkning på reisetid, men positiv innvirkning på kostnader. Tiltakene som gjelder avdelingsstruktur, slår også positivt ut på kvalitet i fagmiljøene. I tillegg har alternativ 2 innen avdelingsstruktur en antatt positiv innvirkning på kvalitet i opplæringen. Se Tabell 5-6 for en samlet oversikt over vurderingene av administrative tiltak. Videre har vi vurdert syv andre tiltak, herunder fagnettverk i skolene, samarbeidsarenaer med lokalt næringsliv, nedleggelse av LOSA-tilbudet, oppretting av en opplæringsmodell inspirert av Steigen, innføring av et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever, samt en konsentrering av fagtilbudet i fylket. Se Tabell 5-7 for en samlet oversikt over andre tiltak.

I det foregående delkapitlet har vi drøftet mulige tiltak og virkninger av dem separat. I det følgende finner vi det hensiktsmessig å vurdere noen av tiltakene samlet for å redusere mulige negative konsekvenser som oppstår for interessentene, og samtidig ha størst sjanse for å oppnå målene i prosjektet.

For anbefaling av tiltak har vi tatt utgangspunkt i vurderingene som følger av Figur 5-6 og Figur 5-7.

Figur 5-14 viser oversikten over tiltakene vi anbefaler.

Av de administrative tiltakene, som er gjensidig utelukkende, anbefaler vi avdelingsstruktur alternativ 2. Dette alternativet innebærer at alle regionene blir én videregående skole med avdelinger på dagens læresteder. Dette tiltaket vil ikke påvirke Alta VGS, som er eneste skole i regionen. Tiltaket anbefales da den samlede vurderingen viser at tiltaket kommer bedre ut enn nullalternativet, samt de andre alternativene til administrative endringer. Formålet med tiltaket er å kunne planlegge fagtilbudet innad i regionen bedre, og på denne måten unngå å «konkurrere» om de samme elevene, samtidig ser vi for oss en del besparelser som følger av samordning av administrative funksjoner. Tiltaket henger tett sammen med tiltaket som innebærer konsentrering av fagtilbud. Intensjonen med dette tiltaket er, som i avdelingsstruktur alternativ 2, å koordinere regionene på en måte som motvirker konkurranse mellom lærestedene. Den nøyaktige utformingen av fagtilbudet bør vurderes nærmere, men intensjonen om å konsentrere tilbudet bør være førende. Prosjektgruppen sitt mandat innebærer å foreslå hvilke fag som skal legges som søkbare for skoleåret 2024/ 2025, og ved hvilke skoler disse fagene skal legges til. Vi har derfor foreslått en sammensetning av fagtilbud, men anbefaler at dette ses i sammenheng med øvrige tiltak for å få full effekt. Se Vedlegg A

for fullstendig oversikt over forslag til skolenes fagtilbud.

Videre anbefales det å fase ut LOSA-tilbudet og erstatte dette med et tilbud som er i tråd med gjeldende lovverk. Vi anbefaler en gradvis innføring av Steigen-modellen. Det er mange faktorer som påvirker kvaliteten i tiltaket, og det er avgjørende at man får på plass en solid oppfølging av bedriftene, samt kursing av instruktører i de ulike bedriftene som skal ivareta opplæring i programfagene. Det er krevende å få på plass en ny modell, men ettersom man allerede har et tett samarbeid med næringslivet og tilbyr LOSA-ordningen ved flere læresteder, ligger det godt til rette å lykkes med Steigen-modellen. Et viktig suksesskriterium er å få næringslivet med på

ordningen hvor de tar ansvar for opplæringen i programfagene.

Vi anbefaler at Steigen-modellen først piloteres ved ett eller to læresteder, for så, dersom piloteringen er suksessfull, gradvis å bygge ut modellen til å gjelde flere læresteder. Vi anser det som naturlig å starte opp piloten på ett av lærestedene som allerede tilbyr LOSA i dag. Dersom man velger å prøve ut Steigenmodellen i Finnmark, anbefales det at fylkeskommunen tar initiativ til å få på plass et samarbeid med Nordland fylkeskommune for å høste av verdifulle erfaringer som man har gjort underveis i Steigen siden modellen ble utformet slik at man legger til rette for en vellykket oppstart.

Tabell 5-6: Samlet oversikt over vurderte administrative tiltak

Kriterium	Betydning	Sentralisere administrasjon	Avdelingsstruktur 1	Avdelingsstruktur 2	Avdelingsstruktur 3
Kvalitet i opplæringen	Stor				
Kvalitet på fagmiljøene	Stor				
Redusert frafall og utenforskap	Middels				
Reduserte kostnader	Stor				
Redusert reisetid	Middels				
Stedsutvikling	Middels				
Samlet vurdering		0	+	+++	++

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring. En hel sirkel viser til stor endring, og halv sirkel viser til liten endring. Oversikten inneholder ikke endret søkbart fagtilbud.

Tabell 5-7: Samlet oversikt over andre vurderte tiltak

Kriterium	Betydning	Tilskudd borteboer	Konsentrere søkbare fag	Sikre fag-nettverk	Samhandle med næringslivet	Digitalt tilbud	Steigenmodellen	Ingen Losa
Kvalitet i opplæringen	Stor							
Kvalitet på fagmiljøene	Stor							
Redusert frafall og utenforskap	Middels							
Reduserte kostnader	Stor							
Redusert reisetid	Middels							
Stedsutvikling	Middels							
Samlet vurdering		--	+++	++	+	++	+	-

Blå farge indikerer positiv endring, og rød farge indikerer negativ endring. En hel sirkel viser til stor endring, og halv sirkel viser til liten endring. Oversikten inneholder ikke endret søkbart fagtilbud. Vurdering av steigenmodellen er relativt til LOSA-modellen.

5.2.1 Anbefaling av tiltak

For anbefaling av tiltak har vi tatt utgangspunkt i vurderingene som følger av Figur 5-6 og Figur 5-7.

Figur 5-14 visert tiltakene som vi anbefaler.

Avdelingsstruktur alternativ 2 og konsentrering av fagtilbudet

Av de administrative tiltakene, som er gjensidig utelukkende anbefaler vi avdelingsstruktur alternativ 2, som innebærer at alle regionene blir en videregående skole med avdelinger på dagens læresteder. Dette tiltaket vil ikke påvirke Alta VGS, som er eneste skole i regionen. Tiltaket anbefales da den samlede vurderingen viser at tiltaket kommer bedre ut enn nullalternativet, samt de andre alternativene til administrative endringer. Formålet med tiltaket er å kunne planlegge fagtilbudet innad i regionen bedre, og på denne måten unngå å «konkurrere» om de samme elevene, samtidig ser vi for oss en del besparelser som følger av samordning av administrative funksjoner. Tiltaket henger tett sammen med tiltaket som innebærer konsentrering av fagtilbud. Intensjonen med dette tiltaket er, som i avdelingsstruktur alternativ 2, å koordinere regionene på en måte som motvirker konkurranse mellom lærestedene. Den nøyaktige utformingen av fagtilbudet bør vurderes nærmere, men intensjonen om å konsentrere tilbudet bør være førende. Prosjektgruppen sitt mandat innebærer å foreslå hvilke fag som skal legges som søkbar for skoleåret 2024/ 2025, og ved hvilke skoler disse fagene skal legges til. Vi har derfor foreslått en sammensetning av fagtilbud, men anbefaler at dette ses i sammenheng med øvrige tiltak for å få full effekt. Se Vedlegg A for fullstendig oversikt over forslag til skolenes fagtilbud.

Steigenmodellen

Det anbefales å fase ut LOSA-tilbudet og erstatte dette med et tilbud som er i tråd med gjeldene lovverk. Vi anbefaler en gradvis innføring av Steigenmodellen. Det er mange faktorer som påvirker kvaliteten i tiltaket, og det er avgjørende at man får på plass en solid oppfølging av bedriftene, samt kursing av instruktører i de ulike bedriftene som skal ivareta opplæring i programfagene. Det er krevende å få på plass en ny modell, men ettersom man allerede har et tett samarbeid med næringslivet og tilbyr LOSA-ordningen ved flere læresteder, ligger det godt til rette å lykkes med Steigenmodellen. Et viktig suksesskriterium er å få næringslivet med på ordningen hvor de tar ansvar for opplæringen i programfagene.

Ettersom modellen er bygget opp rundt et 0+4-løp, er lærlingene svært unge når de skal ut i bedriftene. Det

er derfor avgjørende at man retter søkelyset på kriterier for hva som gir en god læretid for lærlingene og bedriftene, og at man utvikler en omforent vurderingspraksis som er forankret i forskning. Både metodikk og progresjon i opplæringen må tilpasses lærlingenes alder og erfaringsnivå.

Et lite utbygget kollektivtilbud i Finnmark kan videre være en utfordring for gjennomføring av modellen, men erfaringene fra Knut Hamsun videregående skole viser at det er mulig å få til gode løsninger gjennom et utstrakt samarbeid med bedriftene og lokalbefolkningen. Når elevgrunnet reduseres frem mot 2030, særlig i Øst-Finnmark, vil det bli enda mere krevende å tilby ordinære løp i yrkesfag ved skolene.

Vi anbefaler at Steigen-modellen først piloteres ved ett eller to lærestedene, for så, dersom piloteringen er suksessfull, gradvis å bygge ut modellen til å gjelde flere læresteder. Vi anser det som naturlig å starte opp piloten på ett av lærestedene som allerede tilbyr LOSA i dag. Dersom man velger å prøve ut Steigenmodellen i Finnmark, anbefales det å søke om at elevene får dobbelstatus som både lærling og elev de to første årene.

Vi anbefaler å gjennomføre et tiltak som sikrer et strukturert fagnettverk innad i Finnmark. Vi mener at kostnadene av tiltaket er marginale. I tillegg har vi ikke identifisert negative konsekvenser for noen interessenter utover selve kostnaden av gjennomføring og planlegging av eventuelle møter.

Tilsvarende argumentasjon gjelder for sikring av strukturerte forum som tilrettelegger for dialog og avtaler mellom videregående skoler, næringsliv og fylkeskommune.

Digitale tilbud

Ettersom flere av de foreslåtte tiltakene har som intensjon å konsentrere fagtilbudene på ulike læresteder kan det for flere elever være gunstig å få muligheten til å delta på andre skolers undervisning i enkelte fag. Dette kan for eksempel gjelde valgfag innen studiespesialisering - dersom en skole tilbyr rettslære og en annen psykologi kan elevene på begge skoler benytte begge tilbud. Bruk av digital undervisning skal gjøres med en viss forsiktighet, da kvaliteten kan bli redusert, og det kan være vanskeligere for elever som deltar digitalt å henge med i undervisningen. Vi anbefaler tiltaket, og ser det i sammenheng med en intensjon om å konsentrere fagtilbudene.

Fagnettverk og dialog med næringslivet

For å sikre god faglig kommunikasjon og samarbeid på tvers av skoler og andre organisasjoner som har betydning for videregående opplæring i fylket,

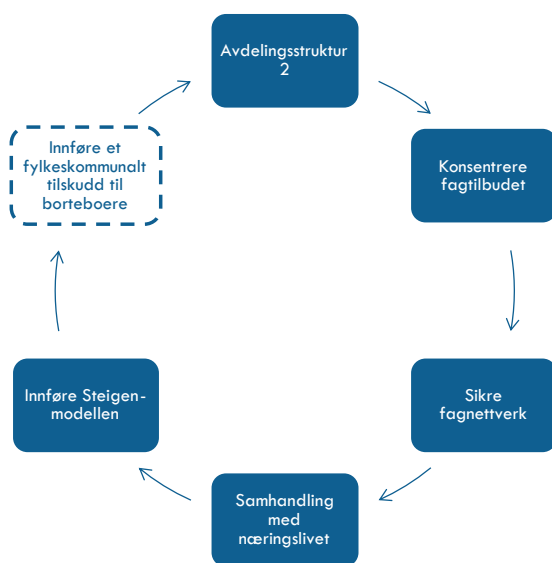
anbefaler vi sikring av fylkeskommunale fagnettverk, samt sikring av et forum for dialog mellom skole, fylkeskommune og næringsliv. Hensikten med tiltakene er å sikre at alle skoler har gode og like muligheter for dialog med næringslivet, i tillegg til å skape en organisert og enhetlig kommunikasjon hvor alle parter er involvert og informert.

Fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever

Ettersom flere av de foreslåtte tiltakene har som intensjon å konsentrere fagtilbudet i regionene er det sannsynlig at tiltakene vil medføre at noen flere elever vil måtte flytte hjemmefra for å gjennomføre ønsket

videregående opplæring. Forslagene vil med andre ord trolig øke antallet borteboere noe. For å veie opp for ulempene som oppstår som konsekvens av dette, anbefaler vi fylkeskommunen å vurdere muligheten for å innføre et stipend til borteboende elever. Dette tiltaket er isolert sett kostbart, men ettersom foreslåtte tiltak reduserer utgifter vil det frigis midler som fylkeskommunen kan vurdere å benytte til en tilskuddsordning. Alternativt kan en vurdere andre avhjelpende ordninger som kan ta høyde for konsekvensene medført av å flytte linjer og øke noen elevers reisevei.

Figur 5-14: Anbefalte tiltak

6. Konklusjon

Opplæringstilbudet i Finnmark er preget av et synkende elevtall og store geografiske avstander. Vi har gjennom intervjuer, dokumentstudier, statistikk og reisetidsanalyser forsøkt å komme frem til tiltak som bidrar til å bedre kvaliteten i opplæringstilbudet, samtidig som kostnadene reduseres. Gjennom intervjuer har det kommet frem at for å øke kvaliteten i opplæringen er et av de viktigste momentene å øke forutsigbarheten.

Vi anbefaler en økt konsentrasjon i fagtilbudet ved å kombinere flytting og nedleggelse av linjer med uforutsigbare tilbud der elevtallene konsekvent er lave. Dette vil kunne lede til store besparelser da kostnaden per elev i de minste klassene er svært høy. I kombinasjon med dette anbefaler vi en regionbasert avdelingsmodell som organisk kan sørge for at skolene hensyntar hverandres behov og samordner opplæringstilbudene på en hensiktsmessig måte. Hensikten med disse tiltakene er å sørge for bedre samarbeid mellom lærestedene i samme region, og unngå at de blir nødt til å konkurrere om de samme elevene.

Vi anbefaler videre å fase ut LOSA-tilbudet, og vurdere en pilotering av Steigenmodellen som erstatning til ordningen. Dette gjelder særlig dersom LOSA-ordningen forblir i strid med opplæringsloven, men erfaringer fra andre fylker tilsier at Steigenmodellen kan være en god erstatning for LOSA uavhengig av spørsmålet om lovlighet. Vi anbefaler å pilotere Steigen-modellen på ett til to opplæringssteder dersom det blir gjennomført. Det er da særlig nærliggende å vurdere lærestedene som i dag tilbyr LOSA.

Sikring av fagnettverk mellom skolene og økt samhandling mellom skoler, fylkeskommunen og lokalt

næringsliv er viktig for god faglig og stedlig utvikling og samtidig sikre at elever får relevant fagutdanning som møter næringslivets etterspørsel og behov. Vi anbefaler derfor at det settes av midler til å sikre gode faglige nettverk og et formelt og godt samarbeid mellom utdanningsapparatet og næringslivet i Finnmark. Det er gode lokale samarbeid i dag, men det kan være gevinster å hente i å formalisere samarbeid og sørge for likeverdige muligheter på tvers av opplæringssteder.

Det er viktig å være oppmerksom på hvilke negative konsekvenser foreslåtte tiltak kan ha for elever og ansatte. Dette gjelder særlig for utfall som reisevei og behovet for å bo borteboende under videregående opplæring. Med tanke på dette anbefaler vi å vurdere avhjelpende tiltak nærmere, og vi derfor foreslår å innføre et fylkeskommunalt tilskudd til borteboende elever.

Det kan også være hensiktsmessig å vurdere økt bruk av digitale hjelpemidler som et verktøy for å kunne tilby noen programfag digitalt på tvers av skolene. Dette vil kunne øke tilgjengeligheten av fag uten at det reflekteres i en betydelig økning i bruken av knappe undervisningsressurser.

Effektene av tiltakene kan virke forsterkende eller avhjelpende i kombinasjon, men de kan også innføres isolert. Eksempelvis kan en innføre avdelingsstruktur uten å konsentrere fagtilbudet eksplisitt, og vice versa, men innføring i kombinasjon kan styrke de positive virkningene av tiltakene. Samtidig vil tiltak som økt borteboerstipend kunne avhjelpe eventuelle ulemper andre tiltak kan medføre, og vurderes kun i den sammenheng da det høyst sannsynlig ikke er kostnadseffektivt isolert sett.

7. Referanser

- Admiraal, W., 2022. *Ingen pedagogiske grunner til å fortsette med hybridundervisning*. [Internett]
Available at: <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/ingen-pedagogiske-grunner-til-aa-fortsette-med-hybridundervisning>
[Funnet 04.09.23 September 2023].
- Alta Videregående skole, 2020. *Skolens historie*. [Internett]
Available at: <https://alta.vgs.no/om-oss/skolens-var/skolens-historie/>
- Anon., 2023. *Udir.no*. [Internett]
Available at: <https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/andre-varianter/yrkesfag-opplaringsmodellar>
[Funnet September 2023].
- Anon., u.d. *Utdanningsforskning.no*. [Internett]
Available at: <https://utdanningsforskning.no/artikler/2022/ny-opplaringsmodell-skal-gi-flere-unge-en-varig-plass-i-arbeidslivet>
- Arena Nord-Troms, 2023. *Bedriftsmodellen*. [Internett]
Available at: <https://www.bedriftsmodellen.com/>
[Funnet September 2023].
- Bensnes, S. & Falch, T., 2016. *Lokal opplæring i samarbeid med arbeidslivet (LOSA) i Finnmark. En kort vurdering av resultater*. [Internett]
Available at: <https://folk.ntnu.no/torbergf/Articles/LOSA%20rapport%202.pdf>
- Det kongelige kunnskapsdepartementet, 2023. *Prop. 57 L (2022 –2023) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. [Internett]
Available at: <https://www.regjeringen.no/contentassets/f50a3e82602c4dd9b7a6e8d558fb328f/nn-no/pdfs/prp202220230057000dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet, 2016. *Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen), FOR-2016-02-19-184*. [Internett]
Available at: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2016-02-19-184>
- Fylkesrådet, 2022. *Rullering av opplæringstilbud i Utdanning Finnmark 2023/2024*. [Internett]
Available at: <https://opengov.360online.com/Meetings/tffk/File/Details/1295771.PDF?fileName=Rullering%20av%20opp%C3%A6ringstilbud%20i%20Utdanning%20Finnmark%202023%2F2024&fileSize=745424>
- Karin Marie Antonsen, M. K. F. T. M. A., 2022. *"Det er mange veier til Rom ..."* Evaluering av Steigenmodellen - en opplæringsmodell for yrkesfag. , s.l.: Nordlandforskning.
- KS, 2023. *De viktigste endringene i ny opplæringslov*. [Internett]
Available at: <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/grunnskole-og-sfo/de-viktigste-endringene-i-ny-opplaringslov/>
- Kunnskapsdepartementet, 1998. *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), LOV-1998-07-17-61*. [Internett]
Available at: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Kunnskapsdepartementet, 2023. *Regjeringa.no*. [Internett]
Available at: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20222023/id2967679/?ch=1>
[Funnet September 2023].
- Open Street Map, 2023. *Open Street Map - Copyright*. [Internett]
Available at: <https://www.openstreetmap.org/copyright>
[Funnet 28 august 2023].
- Oxford Research AS, 2021. *Opplærings- og utdanningstilbud for unge i distriktene, s.l.: Distriktssenteret*.
- Siri Anette Nordby, A. H., 2020. *Utdanningsforskning.no*. [Internett]
Available at: <https://utdanningsforskning.no/artikler/2022/ny-opplaringsmodell-skal-gi-flere-unge-en-varig-plass-i-arbeidslivet>
[Funnet september 2023].
- Skavhaug, I. M., 2022. *Steigenmodellen – en god modell for utdanning i mindre kommuner 2022*. [Internett]
Available at: <https://distriktssenteret.no/eksempel/steigenmodellen-en-god-modell-for-utdanning-i-mindre-kommuner/#target-0>
- Solheim, A., 2020. *Innvilgelse av forsøk med LOSA*. s.l.:Utdanningsdirektoratet.

SSB, 2023a. *Statistikkbankens Tabell 12971: Gjennomføring i videregående opplæring*. [Internett]
Available at:
<https://www.ssb.no/statbank/table/12971>

SSB, 2023b. *Statistikkbankens Tabell 13556: Kommundefordelt arbeidstyrkestatus (inkl. NEET) for personer 15-29 år*. [Internett]
Available at:
<https://www.ssb.no/statbank/table/13556>

Statsforvalteren i Troms og Finnmark, 2022. *Folketallsutviklingen i Troms og Finnmark i 2021*. [Internett]
Available at:
<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/933cf70d65264e4e9311ff6e52ba26bb/folketallsutviklinge-n-i-troms-og-finnmark-2021.pdf>
[Funnet September 2023].

Troms- og Finnmark fylkeskommune, 2015. *Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028*. [Internett]
Available at: <https://www.tffk.no/tjenester/plan-og-horinger/gjeldende-planer-og-strategier/regional-plan-for-kompetanse-i-finnmark-2016-2028/>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2019. *NY TILBUDSSTRUKTUR FOR TROMS OG FINNMARK, arkivsak 19/00089-1*. [Internett]
Available at: <https://karrierefinnmark.no/wp/wp-content/uploads/2019/12/ny-tilbudsstruktur-for-troms-og-finnmark-fylkeskommune-1.pdf>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2019. *Politisk plattform 2019 - 2023: Et sterkt nord*. [Internett]
Available at:
<https://www.tffk.no/politikk/fylkesradet/politisk-plattform-2019-2023-et-sterkt-nord/innledning/>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022. *Rullering av opplæringstilbud i Troms og Finnmark fylkeskommune skoleåret 2023/2024. Høringsversjon*. [Internett]
Available at: <https://www.tffk.no/f/p1/id03b6768-9c04-4074-b890-6895e93745a1/foreslatt-oppleringstilbud-for-finnmark.pdf>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2022. *Tabeller over søkbart opplæringstilbud per utdanningsprogram i*. [Internett]
Available at:
[https://opengov.360online.com/Meetings/tffk/File/Details/1301957.PDF?fileName=Tabeller%20med%20tilbud%20i%20Finnmark%20\(saksfremlegg\)&fileSize=301800](https://opengov.360online.com/Meetings/tffk/File/Details/1301957.PDF?fileName=Tabeller%20med%20tilbud%20i%20Finnmark%20(saksfremlegg)&fileSize=301800)

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023. *Helse- og oppvekstfag*. [Internett]
Available at:
[https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-](https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/helse-og-oppvekstfag/)

[losa/helse-og-oppvekstfag/](https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/helse-og-oppvekstfag/)
[Funnet 09 01].

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023. *Slik søker du skoleplass*. [Internett]
Available at: <https://www.tffk.no/tjenester/skole-og-opplaring/opplaring-i-skole/inntak-til-videregaaende-opplaring/soke-skoleplass/>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023. *Veksling LOSA Naturbruk*. [Internett]
Available at:
<https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/naturbruk/>

Troms og Finnmark fylkeskommune, 2023. *Veksling LOSA Naturbruk*. [Internett]
Available at:
<https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/naturbruk/>

Troms og Finnmark fylkeskommune, u.å.. *Elektro og datateknologi*. [Internett]
Available at:
<https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/elektro-og-datateknologi/>
[Funnet 15 08 2023].

Troms og Finnmark fylkeskommune, u.å.. *Veksling LOSA*. [Internett]
Available at:
<https://nordkapp.vgs.no/utdanningstilbud/veksling-losa/>
[Funnet 15 08 2023].

Troms og Finnmark fylkesting, 2021. *Forskrift om endring i forskrift om inntak til videregående opplæring og formidling til læreplass, Troms og Finnmark fylkeskommune*. [Internett]
Available at:
<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2021-10-19-3163>

Utdanningsdirektoratet, 2020. *Innvilgelse av forsøk med LOSA*.
s.l.:file:///C:/Users/LinGloppen/OneDrive%20-%20Aske%20Prosjektutvikling%20AS/FINNMARK%20OVGS/LOSA/20_13268-11%20Innvilgelse%20av%20fors%C3%B8k%20med%20LOSA%20371182_1_1.PDF.

Utdanningsdirektoratet, 2023. *Elevtall i videregående skole – utdanningsprogram og trinn - utdanningsprogram og trinn*. [Internett]
Available at: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevtall-i-videregaende-skole/elevtall-vgo-utdanningsprogram/>

Utdanningsdirektoratet, 2023. *Tall om elever, skoler, spesialundervisning og særskilt norsk.* [Internett]
Available at: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/tall-om-elever-og-skoler/>

Yrkesopplæringsnemnda, 2022. *Innspill til rullering av opplæringstilbud 2023/2024 i Troms og Finnmark.*
s.l.:s.n.

Vedlegg A Forslag til søkbare fagtilbud

I det følgende er vårt forslag til søkbare fagtilbud i Finnmark i perioden 2024/2025. Vi gjør oppmerksom på at dette er et forslag hvor vi ikke har hatt mulighet til å utrede alle konsekvenser av endringer. Vi anbefaler derfor at forslaget tolkes med en viss forsiktighet. Vi har tatt utgangspunkt i intensjonen om å konsentrere fagtilbudet innad i inntaksregionene. Tabellene under følger derfor denne inndelingen.

Tall som er benyttet for klasseressurser for 2023/2024 er fra mai 2023, det kan ha skjedd endringer i etterkant av dette. Tallene kan derfor være noe upresise. Dette bør tas hensyn til i videre vurderinger av søkbare fagtilbud i Finnmark for 2024.

A.1 Vest-Finnmark

A.1.1 Alta Videregående skole

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Klasser 2024/2025
1	Medier og kommunikasjon	1	1
2	Medier og kommunikasjon	1	1
3	Medier og kommunikasjon	1	1
1	Musikk, dans og drama, musikk	0,5	0,5
2	Musikk	0,5	0,5
3	Musikk	0,5	0,5
1	Idrettsfag	1	1
2	Idrettsfag	1	1
3	Idrettsfag	1	1
3	Påbygg gen. Studiekompetanse	2	2
1	Studiespesialisering	4	4
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	2	2
2	Realfag	1	1
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	2	2
3	Realfag	2	2
1	Teknologi og industrifag	4	4
2	Industriteknologi	1	1
2	Kjøretøy	1	1
2	Transport og logistikk	1	1
1	Salg, service og reiseliv	1	1
2	Salg og reiseliv	1	1
1	Restaurant og matfag	1	1
2	Kokk- og servitørfag	1	1

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Helse- og oppvekstfag	3	3
2	Helsearbeiderfag	2	2
2	Barne- og ungdomsarbeiderfag	1	1
1	Elektro og datateknologi	2	2
2	Elenergi og ekom	2	2
1	Frisør, Blomster, interiør og eksponeringsdesign	1	1
2	Frisør	0,5	0,5
1	Bygg- og anleggsteknikk	2	2
2	Rørlegger	1	1
2	Tømrer	1	1
2	Betong og mur	0,5	0,5
1	IT og medieproduksjon	0	1

A.2 Midt-Finnmark

A.2.1 Hammerfest

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Bygg- og anleggsteknikk	1	1
2	Tømrer	1	1
1	Elektro og datateknologi	1	1
2	El-energi og ekom	1	1
1	Helse- og oppvekstfag	1,5	1,5
2	Helsearbeiderfag	1,5	1,5
2	Barne- og ungdomsarbeider	0,5	0,5
3	Påbygg gen. studiekompetanse	1	1
1	Restaurant- og matfag	1	0
2	Kokk- og servitørfag	0,25	0
1	Studiespesialisering	2	2
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	1	1
2	Realfag	1	1
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	1	1
3	Realfag	0,75	0,75
1	Teknologi- og industrifag	2	2
2	Kjemiprosess- og laboratorier	1	1
2	Industriteknologi	1	1

A.2.2 Lakselv

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Elektro og datateknologi	1	1
2	El-energi og ekom	0,5	0,5
1	Helse- og oppvekstfag	1	1
2	Helsearbeiderfag	0,5	0,5
2	Ambulansefag	1	1
3	Påbygg gen. studiekompetanse	1	1
1	Studiespesialisering	1	2
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	1
2	Realfag	0,5	1
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,25	1
3	Realfag	0,25	1
1	Teknologi- og industrifag	1	0
2	Kjøretøy	1	0

A.2.3 Nordkapp

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Elektro og datateknologi	1	1
2	El-energi og ekom	0,5	0,5
1	Naturbruk	1,5	1,5
2	Akvakultur	1	1
2	Fiske og fangst	1	1
1	Restaurant- og matfag	0,5	0,5
2	Kokk- og servitørfag	0,5	0,5
1	Studiespesialisering	1	0
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	0
2	Realfag	0,5	0
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	0
3	Realfag	0,5	0
2	Maritime fag	2	2

A.3 Øst-Finnmark

A.3.1 Kirkenes

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Bygg- og Anleggsteknikk	1,5	1,5
2	Tømrer	1	1
2	Rørlegger	0,5	0,5
1	Elektro og datateknologi	1	1
2	Elenergi og ekom	0,5	0,5
1	Frisør, Blomster, interiør og eksponeringsdesign	1	1
2	Frisør	0,5	0,5
1	Helse- og oppvekstfag	1,5	1,5
2	Barne- og ungdomsarbeiderfag	1	1
2	Helsearbeiderfag	1	1
3	Påbygg gen. Studiekompetanse	1	1
1	Restaurant- og matfag	1	0
2	Kokk - og servitørfag	0,5	0
1	Studiespesialisering	2	2
2	Realfag	1	1
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	1	1
3	Realfag	1	1
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	1	1
1	Teknologi- og industrifag	2	2
2	Arbeidsmaskiner	1	1
2	Kjøretøy	1	1
2	Industriteknologi	1	1
2	Bilskade, lakk og karosseri	0,5	0,5

A.3.2 Tana

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Naturbruk	1	1
1	Naturbruk, hundekjøring, LAD	1	1
2	Heste- og dyrefag, hundekjøring, LAS	1	1
2	Heste- og dyrefag	0,5	0,5
2	Landbruk og gartner næring	0,5	0,5
3	Naturbruk, hundekjøring, LAD	0,5	0,5
3	Påbygg. gen. studiekompetanse	1	0

A.3.3 Vadsø

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Studiespesialisering	1	2
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	1
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	1
2	Realfag	0,5	1
3	Realfag	0,5	1
3	Påbygg. gen. studiekompetanse	1	1
1	Idrettsfag	1	1
2	Idrettsfag	1	1
3	Idrettsfag	1	1
1	Helse- og oppvekstfag	1	1
2	Helsearbeiderfag	1	1
1	Teknologi- og industrifag	1	1
1	Elektro og datateknologi	1	1

A.3.4 Vardø

Nivå	Programområde navn	Klasser 2023/2024	Forslag klasser 2024/2025
1	Studiespesialisering	1	0
2	Realfag	0,5	0
2	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	0
3	Realfag	0,5	0
3	Språk, samfunnsfag og økonomi	0,5	0
1	Restaurant - og matfag	0	1
2	Kokk- og servitørfag	0	0,5
2	Matproduksjon	0	0,5
1	Naturbruk	1	1
1	IT og medieproduksjon	1	1
2	Informasjonsteknologi	0,5	0,5
2	Medieproduksjon	0,5	0,5

www.askeprosjektutvikling.no

post@askeprosjektutvikling.no
Tel: +47 45 40 45 01

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

post@osloeconomics.no
Tel: +47 21 99 28 00